

Rosullarning paaliyetliri

Muqeddime

¹⁻² I *hörmetlik* Téofilos, men deslep yazghan bayan Eysa özi tallighan rosullargha Muqeddesh Roh arqiliq emrlerni tapshurup asman'gha kötürülgen kün'güche bolghan uning barliq emelliri hem barliq telim bérishlirining bashlanmisi toghrisida idi. ■ ■

³ U azab-oqubetlerni tartqandin kéyin, ulargha köp ispatlar bilen özining tirik ikenlikini körsetken; u ulargha qiriq kün ichide körün'gen bolup, Xudaning padishahliqigha ait ishlar toghruluq sözlep bergen; ■

⁴ we ular bilen jem qilin'ghanda mundaq emr qildi: — «Yérusalémdin ayrilmay, siler mendin anghighan, Atining wedisini kütünglar. ■ ■

■ **1:1-2** «.....men deslep yazghan bayan Eysa özi tallighan rosullargha Muqeddesh Roh arqiliq emrlerni tapshurup asman'gha kötürülgen kün'güche bolghan uning barliq emelliri hem barliq telim bérishlirining bashlanmisi toghrisida idi» — démek, «Luqa» dégen kitapta ««uning barliq emelliri hem barliq telim bérishlirining bashlanmisi» xatirlinidu; «Rosullarning paaliyetliri»de bolsa Eysaning «barliq emelliri hem barliq telim bérishliri»ning dawami xatirlinidu. ■ **1:1-2** Luqa 1:1-3; Mar. 16:19; Luqa 9:51; Yuh. 20:21; Ef. 2:17; 1Tim. 3:16. ■ **1:3** Mar. 16:14; Yuh. 20:19; 21:1; 1Kor. 15:5. ■ **1:4** «Atining wedisi» — Muqeddesh Roh, elwette. ■ **1:4** Luqa 24:48, 49; Yuh. 14:26; 15:26; 16:7.

⁵ Chünki Yehya suda chö müldürgen, lékin siler bolsanglar köp künler ötmey Muqeddes Rohta chö müldürülsiler». ■

Eysaning asman'gha kötürülüshi

⁶ Rosullar *uning bilen jem qilin'ghanda, uningdin*: — I Reb, sen mushu waqitta Israilning padishahliqini eslige keltürmekchimusen? — dep sorashqa bashlidi. ■ ■

⁷ U ulargha mundaq dédi:

— Ata Öz hoquqigha asasen békitken waqit-peytlerni silerning bilish nésiwenglar yoq. ■ ■

⁸ Biraq Muqeddes Roh üstünglarga chüshkende siler küch-qudretke ige bolisiler; Yérusalém, pütün Yehudiye we Samariye boyiche hem jahanning chetlirigiche manga guwahchi bolisiler. ■

⁹ U bu sözlerni qilip bolup, ular qarap turghanda kötürüldi, bir parche bulut uni arigha aldi-de, u ularning neziridin ghayib boldi. ■

¹⁰ U asman'gha kötürülgende, ular közlrini kökke tikip qarashqanda, mana tuyuqsiz ularning yénida aq kiyim kiygen ikki adem peyda bolup: ■ ■

■ **1:5** Yesh. 44:3; Yo. 2:27-29; Mat. 3:11; Mar. 1:8; Luqa 3:16; Yuh. 1:26; Ros. 2:4; 11:15, 16; 19:4. ■ **1:6** «mushu **waqitta Israilning padishahliqini eslige keltürmekchimusen?**» — yaki «mushu waqitta padishahliqni Israilgha qayturamsen?». ■ **1:6** Mat. 24:3.

■ **1:7** «Ata **Öz hoquqigha asasen békitken waqit-peytlerni silerning bilish nésiwenglar yoq**» — «ata» mushu yerde Xudani körsitidu. ■ **1:7** Mat. 24:36. ■ **1:8** Yesh. 2:3; Luqa 24:48; Yuh. 15:27; Ros. 2:4,32; Ez.11:23; Zek.4:14 ■ **1:9** Mar. 16:19; Luqa 24:51. ■ **1:10** «ularning **yénida aq kiyim kiygen ikki adem peyda bolup...**» — bu «ademler» perishtiler bolsa kérek. ■ **1:10** Mat. 28:3.

11 — Ey Galiliyelikler, némishqa öre turghininglarche asman'gha qarap qaldinglar? Siler silerdin ayrilip ershke kötürülgen shu Eysaning asman'gha qandaq kötürülginini körgen bolsanglar, yene shu halda qaytip kélidu, — dédi.

■ ■

Yehudaning ornigha Mattiyasning tallinishi

12 Andin ular Yérusalémgha yéqin, uningdin bir chaqirimche yiraqliqtiki Zeytun téghidin Yérusalémgha qaytip keldi. ■

13 Ular sheherge kirip, özliri turuwatqan öyning üstünki qewitidiki bir öyge chiqti. Shu yerde Pétrus, Yuhanna, Yaqup, Andiriyas, Filip, Tomas, Bartolomay, Matta, Alfayning oghli Yaqup, «milletperwer» Simon we yene bir Yaqupning oghli Yehuda bar idi. ■

14 Bular bir jan bir dil bolup üzüldürmey bérilip dua-tilawet qilishti; bu ishta bir yerge jem bolghanlardin birqanche ayal, jümlidin Eysaning

---

■ 1:11 «Siler silerdin ayrilip ershke kötürülgen shu Eysaning asman'gha qandaq kötürülginini körgen bolsanglar, yene shu halda qaytip kélidu» — «Dan.» 7:13-14, «Zek.» 14:1-3ni körüng.

■ 1:11 Dan. 7:13; Zek.14:4; Mat. 24:30; Mar. 13:26; Luqa 21:27; 1Tés. 1:10; 2Tés. 1:10; Weh. 1:7.

■ 1:12 «uningdin bir chaqirimche yiraqliqtiki Zeytun téghi...» — grék tilida «uningdin shabat künlük bir seper yiraqliqtiki Zeytun téghi...»). ■ 1:13

«Shu yerde Pétrus, Yuhanna, Yaqup, Andiriyas, Filip, Tomas, Bartolomay, Matta, Alfayning oghli Yaqup, «milletperwer» Simon we yene bir Yaqupning oghli Yehuda bar idi» — grék tilida «Shu yerde Pétrus bilen Yuhanna we Yaqup bilen Andiriyas, Filip we Tomas, Bartolomay we Matta, Alfayning oghli Yaqup we «milletperwer» Simon we yene bir Yaqupning oghli Yehuda bar idi».

anisi Meryem hemde Eysaning inilirimu bar idi.

■

¹⁵ Shu künlarning biride, Pétrus qérindashlar ottur-isida öre turup (jem bolushqanlar bir yüz yigirmige yéqin idi) mundaq dédi:

¹⁶ — Qérindashlar, Eysani tutqanlarga yol bashlighuchi bolghan Yehuda heqqide Muqeddes Rohning burun Dawut arqiliq aldin éytqan muqeddes yazmilardiki sözliri emelge éshishi muqerrer idi. ■ ■

¹⁷ Chünki *Yehudamu* arimizdin biri hésablan'ghan *we Xudaning* bu xizmitidin nésiwisi bar idi ■

¹⁸ (u qilghan qebihlikning in'amidin érishken pulgha bir parche yer sétiwalghanidi, u shu yerde béshichilap yiqilip, üchey-qérini chuwwulup ketti; ■

¹⁹ bu ish pütkül Yérusalémdikilerge melum bolup, ular u yerni öz tili bilen «Haqeldema» dep atashti. Buning menisi «qan tökülgen yer» dégenliktur) ■

²⁰ Chünki Zeburda *Yehudagha qaritilghan* munu sözler pütülgen: —

«Uning turalghusi chölge aylansun,
Uningda héch turghuchi bolmisun!»

We: —

«Uning yétekchilik ornigha bashqa birsi chiqsun!»

■ ■

■ **1:14** Mat. 13:55. ■ **1:16** «Dawut **arqiliq aldin éytqan...**» — grék tilida «Dawutning aghzi arqiliq aldin éytqan...». ■ **1:16** Zeb. 41:9; Mat. 26:23, 47; Mar. 14:43; Yuh. 13:18; 18:3. ■ **1:17** Mat. 10:4; Mar. 3:19; Luqa 6:16. ■ **1:18** 2Sam. 17:23; Mat. 27:5. ■ **1:19** Mat. 27:8. ■ **1:20** «Uning **turalghusi chölge aylansun, uningda héch turghuchi bolmisun!**» — «Zeb.» 69:25. «Uning **yétekchilik ornigha bashqa birsi chiqsun!**» — «Zeb.» 108:8. ■ **1:20** Zeb. 69:25; 109:8.

21-22 Shuning üçün, Reb Eysaning tirilgenlikige biz bilen teng guwahliq bérishi üçün, bir kishini tallishimiz kérek. Bu kishi Eysa arimizda yürgen künlerde, Yehya *peyghember*din chömüldürüşni qobul qilghan kündin bашlap taki asman'gha kötürülgen kün'giche biz bilen bashtin-axir bille bolghan kishilerdin bolushi kérek, — dédi. ■ ■

23 Shuning bilen ular Yüsüp (yene Barsabas depmu atalghan, yene bir ismi Yustus) bilen Mattiyas dégen ikki kishini békitip, mundaq dua qilishti: ■

24-25 — Sen, i hemme ademning qelbini bilgüchi Perwerdigar! Yehuda téyilip bu xizmet we rosulluqtin mehrum bolup özige xas bolghan yerge ketti. Emdi u tashlap qoyghan xizmet we rosulluqning nésiwisige ige bolushqa bu ikkiylendin qaysisini tallighanliqingni körsetkeysen! ■

26 Andin ular bu ikki kishige chek tashliwidi, chek Mattiyasqa chiqti. Shuning bilen u on bir rosul bilen bir qatardin orun alghan hésablandi. ■

2

■ **1:21-22 «Reb Eysaning tirilgenlikige biz bilen teng guwahliq bérishi üçün, bir kishini tallishimiz kérek»** — démek, Yehudan-ing ornigha «guwaqlaq bérish» üçün. ■ **1:21-22** Ros. 6:3. ■ **1:23** Ros. 6:6. ■ **1:24-25** 1Sam. 16:17; 1Tar. 28:9; 29:17; Zeb. 7:9; Yer. 11:20; 17:10; 20:12; Ros. 15:8; Weh. 2:23. ■ **1:26 «andin ular bu ikki kishige chek tashliwidi, chek Mattiyasqa chiqti. Shuning bilen u on bir rosul bilen bir qatardin orun alghan hésablandi»** — «on ikkinchi rosul» dégen téma toghruluq «qoshumche söz»imizde toxtilimiz.

Muqeddes Rohning étiqadchilargha kélishi

¹ Emdi «orma héyt» künining waqti-saiti toshqanda, bularning hemmisi Yérusalémda bir yerge jem bolghanidi. ■

² Asmandin tuyuqsiz küchlük shamal soqqandek bir awaz anglinip, ular olturuwatqan öyni bir aldi.

³ Ot yalqunidek tillar ulargha körünüp, ularning herbirining üstige tarqilip qondi.

⁴ Ularning hemmisi Muqeddes Rohqa toldurulup, Roh ulargha söz ata qilishi bilen ular namelum tillarda sözlighi turdi. ■

⁵ U chaghda, asman astidiki barliq ellerdin kelgen nurghun ixlasmen Yehudiy erlermu Yérusalémda turuwatqanidi. ■

⁶ Emdi *étiqadchilarning* bu awazi anglinip, top-top ademler shu yerge jem bolushti hemde *étiqadchilarning* özliri turushluq jaydiki tillarda

---

■ **2:1 ««orma héyt» künining waqti-saiti toshqanda,...»** — yaki «orma héyt küni emelge ashurulghanda,...». Bu terjime toghra bolsa «orma héyt küni»ning özi birxil bésharek yaki «béshareklik resim» bolidu. «Lawiyalar»diki «qoshumche söz»imizdiki «héytlar» toghruluq mezmunni körüng. «Orma héyt» — «ötüp kétish héyti»din kékinci ellikinci küni kélidighan héyt, shunglashqa bezi waqitlarda grék tilida «Ellikinci kündiki héyt» («péntékost») dep atilidu (belkim Mayning béshi etrapida). ■ **2:1** Law. 23:15; Qan. 16:9; Ros. 1:14. ■ **2:4** Mat. 3:11; Mar. 1:8; 16:17; Luqa 3:16; Yuh. 14:26; 15:26; 16:13; Ros. 10:46; 11:15; 19:6. ■ **2:5 «U chaghda, asman astidiki barliq ellerdin kelgen nurghun ixlasmen Yehudiy erlermu Yérusalémda turuwatqanidi»** — mushu erler belkim héytini tebrikleshke kelgenidi.

sözlshiwatqanliqini anglap, téngirqap qélishiti. ■

⁷ Ular heyran bolup teejjüplinip:

— Qaranglar, sözlshiwatqanlarning hemmisi Galiliyeliklerghu?

⁸ Qandaqlarche ularning bizning ana yurtimizdiki tillirimizda sözlshiwatqanliqini anglawatqandimiz?

⁹ Arimizda Partiyalar, Médialar, Élamlar, shundaqla Mésopotamiye, Yehudiye, Kapadokiya, Pontus, Asiya,

¹⁰⁻¹¹ Frigiye hem Pamfiliye, Misir, Liwiye, Kurinige yéqin jayliridin kelgenler, shuningdek mushu yerde musapir bolup turuwatqan Rim shehiridin kelgenler — Yehudiylar bolsun, Tewrat étiqadigha kirgenler bolsun, Krétlar we Erebler bolsun, hemmimiz ularning Xudaning qilghan ulugh emellirini bizning ana tillirimizda sözlewatqanliqini anglawatimiz! — déyishti.

¹² Ular hang-tang qélip alaqqadilik bilen birbirige:

— Bu zadi qandaq ishtu? — déyishti.

¹³ Emma beziler:

— Bular yéngi sharab bilen obdanla mest bolup qaptu! — dep mesxire qilishti.

■ **2:6 «Emdi étiqadchilarning bu awazi anglinip, top-top ademler shu yerge jem bolushti...»** — «awaz» dégen söz toghruluq üç chüshenche bar: (1) 2-ayette tilgha élin'ghan «asmandin (chüshken)... awaz»; (2) terjimimizdek, barliq étiqadchilar namelum til bilen Xudani medhiyeligen chong awazi; (3) grék tilida bezi waqitta «awaz» dégen söz «xewer»ni bildürgechke, mushu yerdiki «awaz» «nurghun adamlarning tuyuqsiz köp tillarda sözlshiwatqanliqi toghrisidiki xewer»ni bildürüshimu mumkin.

Pétrusning chüshendürüshi, Eysa Mesihni jar qilishi

¹⁴ Emma Pétrus qalghan on bireylen bilen ornidin turup, awazini kötürüp köpchilikke mundaq dédi: — Ey Yehudiyedikiler we Yérusalémda barliq turawatqanlar! Bu ish silerge melum bolghayki, sözlirimge qulaq sélinglar!

¹⁵ Bular siler oylichandek mest emes, chünki hazir peqet etigen saet toqquz boldi. ■

¹⁶ Emeliyette bu del Yoél peyghember arqiliq aldin éytilghan shu ishtur:

¹⁷ — «Xuda mundaq dédi:

«Men axirqi künlerde Öz Rohimni barliq et igiliri üstige quyimen;

Silerning oghul-qizliringlar wehiylik bésharet yetküzidu,

Silerning yigitliringlar ghayibane alamet körünüshlerni köridu;

Silerning qériliringlar alamet chüshlerni köridu; ■ ■

¹⁸ Berheq, shu künlerde qullirim üstigimu, dédeklirim üstigimu Rohimni quyimen, ular bésharet yetküzidu. ■

■ **2:15 «hazir peqet etigen saet toqquz boldi»** — Yehudiylarning waqit ölçimi boyiche «künning üçinchi saiti». ■ **2:17 «Men axirqi künlerde öz Rohimni barliq et igiliri üstige quyimen»**

— «axirqi künler» yaki «axir zaman» adette Injil dewrining özini körsitidu; démek, Mesihning birinchi qétim dunyagha kélishidin tartip ikkinchi qétim kélishigiche bolghan waqitni körsitidu. «Rohimni» grék tilida mushu yerde «Rohimdin» dégen söz bilen ipadiliniidu.

■ **2:17** Yesh. 44:3; Ez. 11:19; 36:27; Yo. 2:27-29; Zek. 12:10; Luqa 2:36; Yuh. 7:3; Ros. 10:45; 21:9. ■ **2:18 «shu künlerde qullirim üstigimu, dédeklirim üstigimu Rohimni quyimen...»** — «Rohimni» grék tilida mushu yerde «Rohimdin» dégen söz bilen ipadiliniidu.

19 Men yuqirida asmanlarda karamet ishlar, töwende, zéminda möjizilik alametlerni, Qan, ot, is-tütek tüwrüklirini körsitimen.

20 Rebning ulugh hem karamet-shereplik küni bolmighuche,

Quyash qarangghuluqqa,
Ay qan'gha aylandurulidu. ■

21 Hem shu chaghda shundaq emelge ashuruliduki,

Rebning namini chaqirip nida qilghanlarning hemmisi qutquzulidu». ■ ■

22 Ey Israillar, mushu sözlerni anglanglar. Nasaretlik Eysa bolsa, Xuda aranglarda u arqiliq körsetken qudretlik emeller, karametler we möjizilik alametler bilen silerge testiqlighan bir zat – bu ishlar hemminglargha melum –

23 u kishi Xudaning békitken meqsiti we aldin'ala bilishi boyiche satqunluqqa uchrap tutup bérilgendin kéyin, siler uni Tewrat qanunisiz yürgen ademlarning qoli arqiliq kréstlep öltürgüzdünglar. ■ ■

24 Lékin Xuda uni ölümning azablarning ilkidin azad qilip qayta tirildürdi. Chünki ölümning uni tutqun qilishi hergiz mumkin emes. ■

■ 2:20 Yo. 2:10, 31; 3:15; Yesh. 13:10; 24:23; Am. 8:9; Mat. 24:29; Weh. 6:12-13 ■ 2:21 «...hem shu chaghda shundaq emelge

ashuruliduki, Rebning namini chaqirip nida qilghanlarning hemmisi qutquzulidu» — (17-21-ayet) «Yo.» 2:28-ün32ni körg.

■ 2:21 Yo. 2:30-32; Rim. 10:13. ■ 2:23 «Tewrat qanunisiz yürgen ademler»... — mushu yerde yat ellikler, bolupmu rimliqlarni körsitidu. ■ 2:23 Ros. 4:28; 5:30. ■ 2:24 Ros. 10:40.

25 Dawut *Zeburda* u toghruluq mundaq aldin éytqan:

«Men Perwerdigarni herdaim köz aldimda körüp kéliwatimen;

U ong yénimda bolghachqa,

Men hergiz tewrenmeymen. ■

26 Shunga méning qelbim xushallandi,

Méning tilim shadlinip yayridi;

Méning ténim ümid-arzu ichide turidu;

27 Chünki Sen jénimni tehtisarada qaldurmaysen,
Shundaqla Séning Muqeddes Bolghuchunggha
chirishlerni körgüzmeysen.

28 Sen manga hayat yollirini körsetkensen;

Huzurung bilen méni shad-xuramliqqa tolup
tashquzisen». ■ ■

29 Qérindashlar, men atimiz *padishah* Dawut
toghruluq héch ikkilenmey shuni éytimenki, u
öldi we uning qebrisi бүгүңki күн'giche arimizda
bar. ■

30 Emdi u peyghember bolup, Xudaning un-
ing textige olturushqa öz pushtidin bireylenni
turghuzushqa qesem bilen wede bergenlikini
biletti. ■ ■

31 U Mesihning *ölgendin kéyin* tirildürüldighinini
aldin'ala körüp yetken we bu munasiwet bilen

■ 2:25 Zeb. 16:8-11. ■ 2:28 «...Sen manga hayat yollirini
körsetkensen; huzurung bilen méni shad-xuramliqqa tolup
tashquzisen».» — (25-28-ayet) «Zeb.» 16:8-11ni körüng. ■ 2:28
Zeb. 16:8-11. ■ 2:29 1Pad. 2:10; Ros. 13:36. ■ 2:30
«öz pushtidin bireylen...» — grék tilida «uning chatiriqidin
chiqqandin bireylen...». ■ 2:30 2Sam. 7:12; Zeb. 132:11; Luqa
1:32; Ros. 13:23; Rim. 1:3; 2Tim. 2:8.

Mesihning tehtisarada qaldurulmaydighinini we ténining chirimeydighinini tilgha alghan. ▣

³² Xuda del bu Eysani ölümdin tirildürdi, we hem-mimiz bu ishning guwahchilirimiz. ▣

³³ U Xudaning ong yénida shan-sherep ichide olturghuzulup, shundaqla Ata wede qilghan Muqeddes Rohni qobul qilip, hazir körüwatqan hem anglawatqanliringlarni töküp *bizlerge* chüshürdi. ▣ ▣

³⁴⁻³⁵ Chünki Dawut özi ershke chiqqan emes; lékin u munu sezlerni *Zeburda* éytqan: —

«Perwerdigar méning Rebbimge éyttiki: —

«Men séning düşmenliringni textipering qilmighuche,

Méning ong yénimda olturghin!»». ▣ ▣

³⁶ Shuning üçün, pütkül Israil jemetidikiler shuni qet'iy bilsunki, Xuda siler kréstligen del ushbu Eysani hem Reb hem Mesih qilip tiklidi!».

³⁷ Bu sözler anglihanlarning yürikige sanjilghan-dek qattiq tegken bolup ular Pétrus we bashqa rosullardin:

— I qérindashlar, undaqta biz néme qilishimiz kérek?

— dep sorashti. ▣

³⁸ Pétrus ulargha: — Towa qilinglar, herbiringlar Eysa Mesihning namida gunahliringlarning

---

▣ **2:31** Zeb. 16:10; Ros. 13:35. ▣ **2:32** Yuh. 15:27; Ros. 1:8. ▣ **2:33** «shundaqla Ata wede qilghan Muqeddes Rohni qobul qilip,...» — yaki «shundaqla Atidin Muqeddes Roh ata qilish wedisini tapshuruwélip,...». ▣ **2:33** Ros. 1:4; 5:31; 10:45; Fil. 2:9.

▣ **2:34-35** «Perwerdigar méning Rebbimge éyttiki: — «Men séning düşmenliringni textipering qilmighuche, Méning ong yénimda olturghin!»» — «Zeb.» 110:1. ▣ **2:34-35** Zeb. 110:1; 1Kor. 15:25; Ef. 1:20; Ibr. 1:13. ▣ **2:37** Zek. 12:10; Luqa 3:10; Ros. 9:6; 16:30.

kechürüm qilinishi üçün chömüldürüşni qobul qilinglar we shundaq qilsanglar Xudaning iltipati bolghan Muqeddes Roh silerge ata qilinidu.

³⁹ Chünki bu wede silerge we silerning baliliringlarga, yiraqta turuwatqanlarning hemmisige, yeni Perwerdigar Xudayimiz özige chaqirghanlarning hemmisige ata qilinidu. ■ ■

⁴⁰ Pétrus yene nurghun bashqa sözler bilen ularni agahlandurup ulargha:

— Siler özünglarni bu iplas dewrdin qutquzunglar!

— dep jékilidi.

⁴¹ Shuning bilen uning sözini qobul qilghanlar chömüldürülüşti. Shu küni *jamaetke* qoshulghanlar üç mingche kishi idi.

⁴² Ular özlirini izchil halda rosullarning telimige, *étiqadchilarning* birlik-hemdemlikige, nanni oshtushqa we dualargha béghishlidi. ■

Étiqadchilar arisidiki inaqliq

⁴³ We qorqunch ularning herbirining üstige chüshti we rosullarning wasitisi bilen nurghun

---

■ **2:39 «bu wede silerge we silerning baliliringlarga, yiraqta turuwatqanlarning hemmisige, yeni Perwerdigar Xudayimiz özige chaqirghanlarning hemmisige ata qilinidu»** — «bu wede» Muqeddes Rohni körsitidu. ■ **2:39** Yo. 2:30-32; Ef. 2:13. ■ **2:42 «étiqadchilarning birlik-hemdemliki»** — bu alahide menide bolup, grék tilida «ortaqliq» dégen söz bilen ipadilinidu. Bu söz hem Xuda bilen bolghan alaqini, hem étiqadchilarning bir-biri bilen bolghan zich alaqisini we Xudaning shapaitidin orta q nésiwe bolushni bildüridu. «**nan oshtush**» — shübhisizki, ularning Eysaning ölümünü xatirilesh üçün nan oshtushini körsitidu («Mat.» 26:26-28, «1Kor.» 11-bab, 17-34ni körüng).

karametler we möjizilik alametler yüz berdi. ▣

⁴⁴ Pütün étiqadchilar dawamliq jem bolup bille yashap, barliqini ortaq tutushti. ▣

⁴⁵ Ular mal-mülüklirini sétip, pulini herkimning éhtiyajigha qarap hemmisige teqsim qilishatti. ▣

⁴⁶ Ular her küni ibadetxana hoylisigha bir niyette jem bolushatti, öy-öylerde xushal-xuramliq we aq köngüllük bilen ortaq ghizaliniship, nanni oshtup yéyiship, ▣

⁴⁷ Xudagha medhiye oqushatti; ular pütkül xalayiqning izzitige sazawer boldi. Reb her küni qutquzuluwatqanlarni jamaetke qoshatti. ▣ ▣

3

Pétrus bilen Yuhannaning tokur ademni saqaytishi

¹ Bir küni ibadetxanida dua qilinidighan waqitta, yeni chüshtin kéyin saet üçte, Pétrus bilen Yuhannamu ibadetxanigha chiqip barghanidi. ▣

² Shu peytte bir tughma tokur ademmu bu yerge élip kéliniwatqanidi. Her küni, kishiler uni ibadetxanigha kirgenlerdin sediqe tilisun dep, ibadetxanidiki «Güzel derwaza» aldigha ekélip qoyatti. ▣

▣ **2:43** Mar. 16:17; Ros. 5:12.

▣ **2:44** Qan. 15:4; Ros.

4:32. ▣ **2:45** Yesh. 58:7; Ros. 4:35.

▣ **2:46** «ular her

küni ... aq köngüllük bilen ortaq ghizaliniship, nanni oshtup yéyiship,...» — 2:42diki izahatni körüng. ▣ **2:47** «...Reb her küni

qutquzuluwatqanlarni jamaetke qoshatti» — yaki «...Reb her küni qutquzuluwatqanlarni ularning arisigha qoshatti». ▣ **2:47**

Ros. 5:14; 11:21.

▣ **3:1** «saet üçte» — ibraniylarning waqti

boyiche «saet toqquzda». ▣ **3:2** Yuh. 9:8; Ros. 14:8.

³ U Pétrus bilen Yuhannaning ibadetxanigha kirip kétéwatqinini körüp, ulardin sediqe tilidi.

⁴ Pétrus bilen Yuhanna uninggha nezirini saldi. Pétrus uninggha:

— Bizge qara! — dédi.

⁵ U ulardin bir nerse kütüp, közlrini üzmey qarap turatti.

⁶ Biraq Pétrus uninggha:

— Mende altun yaki kümüş yoq; lékin qolumda barini sanga bérey. Nasaretlik Eysa Mesihning nami bilen, ornungdin turup mang! — déwidi, [■]

⁷ uni ong qolidin tartip, yölep turghuzdi. U ademning put we oshuq béghishliri shuan küchlendürülüp,

⁸ ornidin des turup méngishqa bashlidi. U méngip we sekrep, Xudagha medhiye oqughan halda ular bilen bille ibadetxana hoylisigha kirdi.

⁹ Barliq xalayıq uning méngip Xudagha medhiye oqughanliqini körüp

¹⁰ uning ibadetxanidiki «güzel derwaza» aldida sediqe tilep olturidighan héliqi adem ikenlikini tonup, uningda yüz berginige heyranuhes bolup dang qétip qélishti.

Pétrusning ibadetxanida éytqan sözliri

¹¹ Saqayghan kishi Pétrus bilen Yuhannagha ching ésilip turuwalghanda, heyran bolushqan barliq xelq ularning yénigha *ibadetxanidiki* «Sulayman péshaywini» dégen yerge yügürüp kélishti.

¹² Bu ehwalni körgen Pétrus xalayıqqa mundaq dédi:

[■] 3:6 Ros. 4:10.

— I Israillar! Bu ishqa némanche heyran bolisiler? Biz xuddi öz küch-kudritimiz yaki ixlasmenlikimizge tayinip bu ademni mangdurghandek bizge némanche tikilip qaraysiler?

¹³ Emeliyette bolsa, ata-bowilirimizning Xudasi, yeni Ibrahim, Ishaq we Yaqupning Xudasi Öz xizmetkari bolghan Eysani shan-sherep bilen ulughlighan. Biraq siler bolsanglar uni *rimliqlargha* tutup berdinglar; andin *waliy* Pilatus uni qoyup bérishni höküm qilghandin kéyin, siler Pilatusning aldida uningdin ténip ret qilishtinglar.

■ ■

¹⁴ Mana siler Muqeddes we Heqqaniy Bolghuchidin ténip, uni ret qilip *Pilatus*ning uning ornigha bir qatilni qoyup bérishni telep qildinglar.

■

¹⁵ Shundaq qilip, hayatliqni barliqqa Keltürgüchini öltürdünglar! Biraq Xuda uni ölümدين tirildürdi, biz mana buninggha guwahchidurmiz.

■ ■

¹⁶ Mana uning namigha qilghan étiqad arqiliq, uning nami siler körüwatqan we tonuydighan bu ademge derman kirgüzdi; uning arqiliq bolghan étiqad u kishini köz aldinglarda sellimaza saq-salamet qildi.

■ **3:13 «ata-bowilirimizning Xudasi, yeni Ibrahim, Ishaq we Yaqupning Xudasi öz xizmetkari bolghan Eysani shan-sherep bilen ulughlighan»** — Mesihning «Perwerdigarning xizmetkari» yaki «Perwerdigarning quli» süpiti ikenliki toghruluq bësharetler «Yesh.» 42:1-18, 49-bab, 50:3-11, 52:13-53:12de körüldü. ■ **3:13** Mis. 3:6,15; Mat. 27:20; Mar. 15:11; Luqa 23:18; Yuh. 18:40. ■ **3:14** Luqa 23:18. ■ **3:15 «Xuda uni ölümدين tirildürdi»** — grék tilida: «Xuda uni ölgenlerdin tirildürdi». ■ **3:15** Ros. 1:8; 2:32.

17 Emdi qérindashlar, silerning we shuningdek silerning bashliqliringlarningmu bu ishni ghep-lette qilghanliqlarni bilimen.

18 Lékin Xuda barliq peyghemberlarning aghzi bilen aldin'ala jakarlighanlirini, yeni uning Mesi-hining azab-oqubet tartidighanliqini shu yol bilen emelge ashurdi. ■

19 Shuning üçün gunahinglarning öchürüwétilishi üçün hazir towa qilip yolliringlardin buru-lunglar! Shundaq qilghanda, insanlarning jénini yéngilanduridighan pesil-künler Perwerdigarning huzuridin chiqip kélidu ■

20 we u siler üçün aldin tiklen'gen Mesih, yeni Eysani qéshinglarga qaytidin ewetidu.

21 Hazirche bolsa, Xudaning desleptiki zaman-lardin tartip muqeddes peyghemberlirining aghzi bilen éytqinidek, hemme mewjudatlar yéngilinidighan waqit kelmigüche, ershler uni qobul qilip, uninggha makan bolidu.

22 Musa derweqe mundaq dégenidi: — «Perwerdigar Xudayinglar öz qérindashliringlar arisidin manga oxshash bir peyghember turghuzidu. Uning si-lerge éytqan barliq sözlirini anglap, uninggha toluq itaet qilishinglar kérek! ■

23 Chünki bu peyghemberning sözini anglimay-dighanlarning herbiri xelq qataridin üzüp tashlin-idu». ■

■ 3:18 Yesh. 50:6; 53:5; Luqa 24:27. ■ 3:19 Ros. 2:38. ■ 3:22 Qan. 18:15-16, 19; Yuh. 1:46; Ros. 7:37. ■ 3:23 «...Chünki bu peyghemberning sözini anglimaydighanlarning herbiri xelq qataridin üzüp tashlinidu» — (22-23-ayet) «Qan.» 18:15-19). Bu bésharet Eysa Mesihni körsitidu, elwette. U toghruluq «qoshumche söz»imizde toxtilimiz.

24 Derweqe, Samuil *peyghember* we uningdin kéyin kélip bésharetlerni yetküzgen peyghemberlerning hemmisi bu künler toghrisida aldın éytqan.

25 Siler bu peyghemberlerning perzentlirisiler we Xuda ata-bowanglar bilen tüzgen ehding perzentliridursiler — bu ehde boyiche Xuda Ibrahimgha: «Séning nesling arqiliq yer yüzidiki barliq aile-jemetlerge bext-beriket ata qilinidu» dep wede bergen. ■

26 Shunga Xuda herbiringlarni öz rezillikliringlardin qayturup, silerge bext-beriket ata qilish üçün, xizmetkari Eysani turghuzup, uni awwal silerge ewetti. ■

4

Pétrus bilen Yuhannaning aliy kéngeshmide soraq qilinishi

¹ Pétrus bilen Yuhanna xalayıqqa gep qiliwatqanda, kahinlar, ibadetxana qarawullirining bashliqi we Saduqiylar ularning yénigha kélip qaldi. ■

■ 3:25 Yar. 22:18; Gal. 3:8. ■ 3:26 «Shunga Xuda herbiringlarni öz rezillikliringlardin qayturup, silerge bext-beriket ata qilish üçün, xizmetkari Eysani turghuzup, uni awwal silerge ewetti» — «... uni (Eysani)... awwal silerge ewetti» — démek, Xuda Ibrahim bilen tüzgen ehdisi boyiche Ibrahimning nesli bolghan Eysani «yer yüzidiki barliq ellerge bext-beriket ata qilinishi üçün» ewetkende, uni barliq ellerge ewetishtin awwal Öz Yehudiy xelqige ewetti. ■ 4:1 «Saduqiylar» — Yehudiylarning bir mezhipi. Ular toghruluq «tebirler»ni körüng.

² Ular *rosullarning* xalayıqqa telim bérishi, jümlidin «Eysaning wasitisi bilen ölgenler tirildürülıdu» dep jakarlighini üçün intayin esebiyleshti . ■

³ Ular ularni tutqun qılıp, etisigiche türmige solap qoydı, chünki kech kirip qalghanıdı. ■

⁴ Lékin jar qilin'ghan söz-kalamni anglıghanlarning köpi étıqad qıldı; shuning bilen étıqad qılghan erlerning sanıla besh minggha yetti.

⁵ Etisi, *Yehudiylarning kéngeshmisidiki* bashlıqlar, aqsaqallar we Tewrat ustazliri Yérusalémda toplandı.

⁶ Ularning arisida bash kahin Annas, Qayafas, Yuhanna, Iskender we bash kahinning bashqa jemetidikiler bar idi.

⁷ Ular *Pétrus bilen Yuhannani* arisigha turghuzup: — Siler bu ishni qaysi küch-qudretke tayinip yaki kimning nami bilen qildinglar? — dep sorıdı. ■

⁸ Pétrus Muqeddes Rohqa toldurulghan halda ulargha mundaq dédi:

Xelqning hökümranliri we Israilning aqsaqalliri!

⁹ Eger biz bugün bu tokur ademge körsetken yaxshi emel hem uning qandaq saqaytilghanlıqi seweblik soraqqa tartılghan bolsaq,

¹⁰ siler we pütkül Israil xelqi shuni bilsunki, siler kréstligen, emma Xuda ölümdin tirildürgen

---

■ **4:2 «Ular *rosullarning*... «Eysaning wasitisi bilen ölgenler tirildürülıdu» dep jakarlighini üçün intayin esebiyleshti» — «esebiyleshti» yaki «ghezeplendi». «Ölgenler tirildürülıdu» dégen gep Saduqiylarni intayin ghezeplendürgen bolsa kérek, chünki ular bu nuqtigha qet'iy ishenmeytti. ■ 4:3 «Ular *ularni tutqun qılıp, etisigiche türmige solap qoydı...*» — «ularni» — Pétrus, Yuhanna we ulargha ésilip ching tutqan, saqaytilghan tokur kishini körsitidu (9-, 10-, 14-ayetni körüng). ■ 4:7 Mis. 2:14; Mat. 21:23; Ros. 7:27.**

Nasaretlik Eysa Mesihning nomi bilan, uning *küch-qudriti* arqiliq bu kishi mushu yerde ald-
inglarda pütünley saq-salamet turidu!

¹¹ Bu *Eysa* bolsa, *muqeddes yazmilarda pütülgendek*, del siler tamchilar étibarsiz dep tashliwetken, bi-
raq burjek téshi bolup tiklen'gen tashtur. ■

¹² Uningdin bashqa héchkimde nijatliq yoq, chünki pütkül asman astida insanlar arisigha teqdim qilin'ghan, Eysadin bashqa bizni qutquzidighan héchqandaq bir nam yoqtur. ■

¹³ Pétrus bilen Yuhannaning bu jüritini körgen hökümrانlar ularning oqumighan adettiki adem-
lerdin ikenlikini bilip, heyran bolushti; ularning burun Eysa bilen bille bolghanliqinimu bildi. ■

¹⁴ Uning üstige, saqayghan héliqi ademning ularning yénida turuwatqanliqini körüp, ular héchqandaq gep yanduralmidi.

¹⁵ Shuning bilen hökümrانlar ularni kéngeshmidin chiqishqa buyrudi. Andin bir-biri bilen mesli-
hetliship:

¹⁶ — Bularni qandaq qilimiz? Chünki ularning wasitisi bilen xéli körünerlik möjizilik bir alamet yüz bergenliki pütkül Yérusalémdikilerge ayan boldi we biz uni inkar qilishqa amalsizmiz. ■

■ **4:11 «Bu Eysa bolsa, muqeddes yazmilarda pütülgendek, del siler tamchilar étibarsiz dep tashliwetken, bi-
raq burjek téshi bolup tiklen'gen tashtur»** — «Zeb.» 118:2. ■ **4:11** Zeb. 118:22;

Yesh. 28:16; Mat. 21:42; Mar. 12:10; Luqa 20:17; Rim. 9:33; 1Pét. 2:7. ■ **4:12** Mat. 1:21; Ros. 10:43; 1Tim. 2:5.

■ **4:13 «ularning oqumighan adettiki ademlerdin ikenliki...»** — «oqumighan» pütünley sawatsiz dégenlik emes, peqet (ularning közqarishida) Tewratqa sherh bérishke salahiyiti yoqluqini körsitidu. «Adettiki» «héch alahide tebiye körmigen» dégen menide. ■ **4:16** Yuh. 11:47.

17 Lékin bu ishning xelq ichide téximu keng yéyilip ketmesliki üçün, ulargha bundin kéyin bu ademning namida héchkimge héchnéme démeslikke agah-tehdit salayli! — déyishti.

18 Shuning bilen ularni chaqirtip, bundin kéyin Eysaning namida héch sözlimeslik yaki telim bermeslikni qet'iy buyrudi.

19 Lékin Pétrus bilen Yuhanna:
— Xudaning aldida silerge itaet qilish toghrimu yaki Xudaghimu, buninggha özünglar bir néme denglar! ▣

20 Emma biz bolsaq, körgen we anglighanlirimizni éytmay turalmaymiz! — dep jawab berdi.

21 *Hökümrانlar* bolsa xalayıqtin qorqup, ularni jazalashqa layıq seweb tapalmay, ulargha téximu tehdit sélip, qoyup berdi. Chünki xalayıq bolghan weqe tüpeylidin Xudani ulughlighanidi. ▣

22 Chünki bu saqaytilish möjizilik alamiti körsitilgen kishining yéshi qiriqtin ashqanidi.

Jamaetning bir qelbde, bir rohta dua qilishi

23 Ular qoyup bérilgendin kéyin, öz hemrahlirining yénigha qaytip kélip, bash kahinlar we aqsaqallarning qilghan sözlirini bashtin-axir köpchilikke uqturdi. ▣ ▣

24 Ular buni anglighanda, awazini bir niyet bir dil bilen Xudagha kötürüp mundaq nida qildi:

▣ 4:19 Ros. 5:29.   ▣ 4:21 Ros. 3:7, 8; 5:26.   ▣ 4:23 «öz hemrahlirining yénigha qaytip kélip...» — «öz hemrahliri» öz öyidikilerni emes, belki jamaettikilerni körsitidu, elwette.   ▣ 4:23 Ros. 12:12.

— I Igimiz, Sen asman-zémin, déngiz-okyanlarni we ulardiki barliq mewjudatlarni yaratqan Xudadursen. ■

²⁵ Sen Muqeddes Roh bilen xizmetkaring bolghan Dawutning aghzi arqiliq mundaq dégen'ghu:

«Eller némishqa chuqan salidu?

Néme üçün bikardin-bikar suyiquest oylaydu? ■ ■

²⁶ Dunyadiki padishahlar sep tartip,

Emeldarlar yighiliship,

Perwerdigar we Uning Mesihi bilen qarshilishqa jem bolushti». ■ ■

²⁷ — Chünki derweqe del bu sheherde Hérod hem Pontius Pilatus, yat ellikler hem Israil xelqliri birliship, Sen mesihligen muqeddes xizmetkaring Eysagha qarshi chiqip toplan'ghanidi, ■

²⁸ shuning bilen küch-qudritley we iradeng boyiche Sen burunla némining emelge ashurulushini békitken bolsang, ular shularni qilghan. ■

²⁹ Emdi i Perwerdigar, ularning séliwatqan tehditlirini körgeysen, qulliringni söz-kalamingni

---

■ 4:24 Mis. 20:11 ■ 4:25 «Sen Muqeddes Roh bilen xizmetkaring bolghan Dawutning aghzi arqiliq mundaq dégen'ghu ...»

— bezi kona köchürülmilerde «Muqeddes Roh bilen» dégen söz tépilmaydu. ■ 4:25 Zeb. 2:1. ■ 4:26 «...Dunyadiki padishahlar

sep tartip, emeldarlar yighiliship, Perwerdigar we Uning Mesihi bilen qarshilishqa jem bolushti» — (25-26-ayet) «Zeb.» 2:1-2. ■ 4:26 Zeb. 2:1, 2. ■ 4:27 Mat. 26:3; Mar. 14:1; Luqa 22:2; Yuh. 11:47. ■ 4:28 «küch-qudritley we iradeng

boyiche...» — grék tilida: «qolung we iradeng boyiche...». «Sen burunla némining emelge ashurulushini békitken bolsang, ular shularni qilghan» — démek, mushu kishilarning Xudagha we Uning Mesihige qarshi intayin yaman niyiti bolsimu, ularning Eysani öltürüwetkenlik beribir Xuda Özining karamet pilanini emelge ashurush üçün idi.

toluq yüreklik bilen sözlep yetküzidighan qilghaysen;

³⁰ késellerni saqaytishqa qolungni uzitip, muqeddes xizmetkaring Eysaning namida möjizilik alametler we karametlerni yaratqaysen.

³¹ Ularning duasi ayaghlashqanda, ular turghan yer tewrinip ketti. Ular hemmisi Muqeddes Rohqa toldurulup, Xudaning söz-kalamini yüreklik sözlep yetküzüshke bashlidi. ■

Étiqadchilarning pul-mallirini ortaq qilishi

³² Top-top étiqadchilar bir jan-bir dil, bir meqsette idi. Héchkim özige teelluq pul-mélini «özümning» démeytti, belki hemmisige ortaq idi. ■

³³ Rosullar zor küch-qudret bilen Reb Eysaning tir-ilgenlikige guwahliq béretti. Xudaning zor mehir-shepqiti ularning hemmisining üstige qondi.

³⁴ Ularning arisidikilerning héchnémige hajiti chüshmeytti. Chünki yer-zémin, öy-jay igidarliri bolghanlar ularni sétip, pulini élip kélip

³⁵ rosullarning ayighi aldigha qoyatti; andin herkimning éhtiyajigha qarap teqsim qilinatti. ■

³⁶ Ularning ichide Lawiy qebilisidin bolghan, Siprusta tughulghan Yüsüp isimlik birsi bar idi (rosullar uni Barnabas, yeni «Righbetlendürgüchi oghul bala» dep atighan); ■

■ 4:30 Mar. 16:17. ■ 4:31 Ros. 16:26. ■ 4:32 Ros. 2:44; 1Pét. 3:8.

■ 4:35 Yesh. 58:7. ■ 4:36 «ularning ichide Lawiy qebilisidin bolghan, Siprusta tughulghan Yüsüp isimlik birsi bar idi... Barnabas.. dep atighan» — Barnabas Lawiyliq bolghachqa, belkim ibadetxanida ishligenidi.

³⁷ uningmu bir parche étizi bar idi; u shu yolda uni sétip, pulini élip rosullarning ayighi aldigha tapshurdi.

5

Ananiya bilen Safira

¹ Emdi Ananiyas isimlik yene bir ademmu ayali Safira bilen bir parche yérini satti. ■

² Ananiyas pulning bir qismini özige qaldurdi, yeni bir qismini élip kélip, rosullarning ayighi aldigha qoydi. Ayalimu buningdin toluq xewerdar idi. ■

³ Biraq Pétrus uninggha:

— Ananiyas, némishqa qelbingni Sheytanning ilkige tapshurup, Muqeddes Rohqa yalghan éytip, yer satqan pulning bir qismini özüngge qaldurdung? ■

⁴ Yer sétilmighanda, séningki emesmidi? Sétilghandin kéyin, pulmu öz ixtiyaringda bolmamti? Shundaq turuqluq, némishqa qelbingde bu ishni niyet

---

■ **5:1 «Ananiyas isimlik yene bir adem...»** — «Ananiyas» belkim ibraniy tilidiki «Hananiya» dégenning grék tilidiki shekli bolushi mumkin. ■ **5:2 «Ananiyas pulning bir qismini özige qaldurdi, yeni bir qismini élip kélip, rosullarning ayighi aldigha qoydi. Ayalimu buningdin toluq xewerdar idi»** — bu ishqa qarighanda, ularning meqsiti ózlirining séxiyliqini köz-köz qilip:

«Mana biz bashqilargha oxshash hemme nersimizni Xudaning yoligha béghishliduq» dégen bolsimu, lékin ular yer satqan pulning bir qismini yer satqan pulning hemmisi, dep yalghan éytqanidi.

■ **5:3 «némishqa qelbingni Sheytanning ilkige tapshurup,...?»** — grék tilida «némishqa Sheytan qelbingni toldurghanki...?» dégen sözler bilen ipadilininidu.

qilding? Sen insanalarga emes, belki Xudagha yalghan éytting! — dédi.

⁵ Ananiyas bu sözlerni anglighan haman yiqilip jan üzdi. Bu ishni anglighuchilarni qattiq qorqunch basti.

⁶ Emdi yash yigitler ornidin turup jesetni képenlep, sirtqa apirip depne qildi.

⁷ Texminen üç saettin kéyin, *Ananiyasning* ayali kirip keldi; biraq u bolghan weqedin xewersiz idi.

⁸ Pétrus uningdin:

— Manga éytqin, siler yerni mushu pulgha sattinglarmu? — dep soridi.

— Shundaq, mushunchilik pulgha sattuq, — dep jawab berdi u.

⁹ Pétrus:

— Siler néme üçün Muqeddes Rohni sinashqa til biriktürdünglar? Qara, éringni depne qilip kelgenlarning putliri ishik tüwide turidu, ular sénimu ekétidu! — dédi.

¹⁰ Umu shuan uning ayaghliri aldigha yiqilip, jan berdi. Héliqi yash yigitler kirip, uning ölgenlikini kördi; ular unimu élip béríp érinig yénigha depne qildi.

¹¹ Pütün jamaetni, shundaqla bu ishni anglighanlarning herbirini qattiq qorqunch basti.

Rosullar körsetken möjiziler

¹² Rosullarning qoli arqiliq xelq ichide nurghun möjizilik alametler we karametler körsitildi. (Barliq *étiqadchilar* bir niyette bolup ibadetxanidiki «Sulayman péshaywini»da daim jem bolatti. ▣

13 Biraq bashqa kishiler ulargha qoshulushqa jür'et qilalmaytti; emma xalayıq ularni intayın hörmetleytti.

14 Shundaqtimu, étiqad qilghuchilar barghanséri köpiyip, hem erler hem ayallar top-top bolup Re-bge qoshulghili turdi).

15 Shuning bilen kishiler hetta Pétrus ötüp kėtiwatqanda héchbolmighanda uning sayisi bolsimu üstige chüşsun dep, késellerni kochilargha élip chiqip körpe we zembillerge yatquzup qoyatti.

16 Yene top-top kishiler Yérusalém etrapidiki sheher-yézilardin késellerni we napak rohlar chaplishiwalghan kishilerni élip kéletti. Ularning hemmisi saqiyip qaytishatti. ■

Rosullarning ziyankeshlikke uchrishi

17 Bash kahin we uning terepdarliri, yeni Saduqiý mezhepidikiler qozghilip bu ishlargha ghezeplinip,

18 rosullarni tutqun qilip, qamaqxanigha qamidi. ■

19 Lékin shu kéche, Rebning bir perishtisi qamaqxanining derwazilirini échip, rosullarni élip chiqip, ulargha: ■

20 — Siler ibadetxana hoylisigha kirip, xalayıqqa bu hayatliq toghrisidiki hemme sözlerni jakarlanglar — dep tapilidi.

■ 5:16 Mar. 16:17; Ros. 8:7; 16:18; 19:12.

■ 5:18 «rosullarni tutqun qilip, qamaqxanigha qamidi» — mushu yerdiki «qamaqxana» grék tilida «ammiwiý türme» dégen söz bilen ipadilinidu.

■ 5:19 Ros. 12:7; 16:26.

21 Rosullar bu sözni anglap, tang atqanda ibadexana hoylisigha kirip, kishilerge telim bérishke bashlidi.

Bash kahin we uning terepdarliri kelgende, aliy kéngeshmidikiler we Israillarning barliq aqsaqallirini jem bolushqa chaqirdi. Andin *rosullarni* élip kelsun dep qamaqxanigha adem ewetti.

22 Lékin sipahlar zindan'gha yétip barghanda, rosullarning u yerde yoqluqini bayqap qaytip béríp, kéngeshmidikilerge:

23 — Biz barsaq, zindan mehkem taqaqliq turuptu, qarawullarmu derwazilirida közette turuptu. Lékin derwazilarni échip qarisaq, ichide birmu adem yoq! — dep melumat berdi.

24 Bu xewerni anglighan ibadetxanidiki *mes'ul* kahin hem qarawullarning bashliqi we bash kahinlar: — «Emdi bu ish zadi qandaq bolup kéter?» déyiship alaqqadilikke chömdi.

25 Del shu chaghda, bir kishi kirip:

— Qaranglar, siler zindan'gha qamighan ademler ibadetxana hoylisida turup xalayıqqa telim bériwatidighu! — dep xewer qildi.

26 Buning bilen, héliqi qarawullar bashliqi sipahlirini bashlap béríp, *rosullarni* élip keldi. Biraq ular xalayıq bizni chalma-késekk qilishi mumkin dep qorqup, ulargha zorluq ishletmidi. ▣

27 Ular *rosullarni* élip kelgendin kéyin, ularni kéngeshmidikiler aldida turghuzdi. Bash kahin ularni soraq qilip:

28 — Biz esli silerni bu namda kishilerge telim bermenglar, dep qattiq agahlandurghaniduq.

Lékin mana, siler yene shu teliminglar bilen pütkül Yérusalémni qaplidinlar hemde bu kishining qan qerzini bizge artmaqchi boluwatisiler! — dédi. ■ ■

²⁹ Lékin Pétrus we *bashqa* rosullar jawab béríp mundaq dédi:

— Insan'gha emes, Xudagha itaet qilish kérek! ■

³⁰ Siler tutup yaghachqa ésip óltürgen Eysani, atabowimizning Xudasi tirildürdi. ■ ■

³¹ Xuda Israil xelqini towa qilishqa we gunahlrining kechürülishike muyesser qilish üçün, uni ulughlap Yétekchi hem Qutquzghuchi süpitide Özining ong yénigha kötürüp olturghuzdi. ■

³² Biz bu ishlargha guwahchilarmiz; shundaqla Xuda Özige itaet qilghuchilargha ata qilghan Muqeddes Rohmu bu ishlargha guwahchidur. ■

³³ Ular bu sözlerni anglap qelbige sanjilghandek bolup *rosullarni* óltürüşke meslihetleshti.

³⁴ Lékin kéngeshme ichide pütün xelqning hörmitige sazawer bolghan Perisiy mezhipidiki Gamaliyel isimlik bir Tewrat ölimasi bar idi. U ornidin turup: — Ularni birdem sirtqa chiqirip turunglar, — dep buyrudi.

³⁵ Andin u *kéngeshmidikilerge* mundaq dédi:

— Ey Israillar, siler bu kishilerni bir terep qilishta özünglarga éhtiyat qilinglar!

■ 5:28 «siler...bu **kishining qan qerzini bizge artmaqchi boluwatisiler!**» — qiziq ish shuki, Yehudiy aqsagallirining tili «Eysa» déyishke qet'iy barmaydu. ■ 5:28 Ros. 4:18. ■ 5:29 Ros. 4:19. ■ 5:30 «...yaghachqa ésip óltürgen Eysa» — grék tilida «...derexke ésip óltürgen Eysa». ■ 5:30 Qan. 21:23; Ros. 3:15; 10:39; 13:29; 1Pét. 2:24. ■ 5:31 Ros. 2:33; 3:15; Fil. 2:9. ■ 5:32 Yuh. 15:27; Ros. 2:4.

³⁶ Ilgiri, héliqi Tewdas isimlik özini chong tutup otturigha chiqqanidi. Uninggha texminen töt yüz adem qoshuldi. Biraq u özi öltürüldi we barliq egeshküchiliri tarqilip kétip, uning ishi yoqqa chiqti. ■ ■

³⁷ Andin kéyin nopus tizimlash künliride, Galiliye-lik Yehudamu bash kötürüp chiqip, bir top kishini toplaп özige egeshtürgen. Umu yoqitilip, barliq egeshküchilirimu tarqitiwétilgen.

³⁸ Emdi silerge nesihitim shuki: Bu kishiler bilen karinglar bolmisun! Ularni ixtiyarigha qoyup béringlar. Chünki eger bu éqim yaki bu ish peqet insandin kelgen bolsa, jezmen yoqqa chiqidu. ■

³⁹ Lékin eger Xudadin bolsa, siler ularni yoqitalmaysiler! Hetta özünglar Xudagha hujum qilghuchilar bolup chiqisiler! ■

⁴⁰ Aliy kéngeshmidikikiler nesihetni qobul qildi; ular rosullarni chaqirtip kirip, ularni qamchilitip, ulargha hergiz Eysaning namida sözlimeslikni agahlandurdi. Andin ularni qoyup berdi.

⁴¹ Rosullar emdi kéngeshmining otturisidin chiqip, özlirining mubarek nam üçhün xorluq azabi chékishke layiq körülgenlikidin shadlandi. ■ ■

⁴² Ular yenila her küni ibadetxana hoylisida we

■ **5:36 «biraq u özi öltürüldi...»** — «u ... öltürüldi» — shübhisizki, u rimliq küchler teripidin öltürüldü. Tewdasning isyani Rim impériyesige qarshi bolghan bolsa kérek. ■ **5:36** Ros. 21:38.

■ **5:38** Pend. 21:30; Yesh. 8:10; Mat. 15:13. ■ **5:39** Ros. 9:5; 23:9.

■ **5:41 «.. özlirining mubarek nam üçhün xorluq azabi chékishke layiq körülgenlikidin shadlandi»** — mushu yerde «mubarek nam» grék tilida peqet «nam» dégen bilenla ipadilinidu. Chünki shu chaghdiki étiqadchilar üçhün pütkül dunyada peqet birla «nam», yeni Eysaning nami mewjut idi. ■ **5:41** Mat. 5:12.

öymu-öy béríp telim bérishtin we «Eysa — Mesihdur!» dégen xush xewerni jakarlashtin héch toxtimidi. ■

6

Jamaetning emeliy xizmetlirige tallan'ghan yette kishi

¹ Shu künlerde, muxlislarning sani barghanséri köpiyip, grékche sözleydighan Yehudiylar yerlik ibraniy qérindashlarga: — Kündilik ozuq-tülük teqsim qilinishta arimizdiki tul ayallar étibargha élinmidi, dep naraziliq bildürüshti. ■

² Shunga, on ikkiylen pütkül muxlislarni chaqirip yighip, ulargha mundaq dédi:

— Bizning Xudaning söz-kalamini yetküzüş xizmitini tashlap qoyup, ozuq-tülük teqsim qilish bilen bolup kêtishimiz toghra bolmaydu. ■ ■

³ Shuning üçün, i qérindashlar, aranglardiki namabruiy bar, Muqeddes Rohqa we danaliqqa tolgan yette kishini ilghap tallanglar, we biz ularni bu ishqqa mes'ul qilimiz. ■

⁴ Biz bolsaq, özimizni dua qilish we söz-kalamning xizmitide bolushqa béghishlaymiz.

■ **5:42** «we «Eysa — **Mesihdur!**» dégen **xush xewerni jakarlash...**» — yaki «we xush xewer bolghan Eysa Mesihni jakarlash...». ■ **6:1** «grékche sözleydighan **Yehudiylar**» — grék tilida «grékleshtürülenler». «yerlik **ibraniy qérindashlar**» — démek, ibraniy tilida sözleydighan étiqadchilar. ■ **6:2** «ozuq-tülük **teqsim qilish bilen bolup kêtishimiz toghra bolmaydu**» — «ozuq-tülük teqsim qilish» grék tilida «dastixanlarda kütüş» dégen söz bilen ipadilinidu. ■ **6:2** Mis. 18:17. ■ **6:3** Qan. 1:13; Ros. 1:21; 16:2; 1Tim. 3:7.

⁵ Bu meslihet xalayıqning hemmisini xush qildi. Shuning bilen ular iman-ishenchke we rohqa tolghan Istipan isimlik bir ademni tallidi, we yene Filip, Prokorus, Nikanor, Timon, Parménas hemde burun Tewrat étiqadigha kirgen Antakyaliq Nikolasni tallap, ■

⁶ ularni rosullarning aldigha élip chiqti. Rosullar ularning *bu xizmetni qilishi üçün* qollirini ularning üstige tegküzüp turup, dua qilishti. ■ ■

⁷ We Xudaning söz-kalami dawamlıq tarqaldi; Yérusalémdiki muxlislarning sanımu barghanséri zor derijide köpeydi. Nurghun kahinlarmu *Mesih* étiqadigha itaet qilishqa kirishiwatatti. ■ ■

Istipanning tutqun qilinishi

⁸ We Istipan *Xudaning* méhir-shepqiti we küch-qudrıtige tolghan bolup, xelq ichide karametler we zor möjizilik alametlerni körsetti.

⁹ Biraq «Qulluqtin chiqqan hörler» dep atalghan sinagogtiki beziler, yeni Kurini we Iskenderiye sheherliri we Kilikiye hem Asiya ölkiliridin kelgen bezi *Yehudiylar* Istipan'gha qarshi chiqip, uning bilen munazire qilishqa bashlidi.

■ 6:5 Ros. 11:24; 21:8. ■ 6:6 «Istipan isimlik bir adem... yene Filip, Prokorus, Nikanor, Timon, Parménas hemde burun Tewrat étiqadigha kirgen Antakyaliq Nikolasni tallap, ularni rosullarning aldigha élip chiqti» — qiziq yéri shuki, talan'ghanlarning hemmisining isimliridin «grékleshken Yehudiylar» ikenliki bilinip turatti. ■ 6:6 Ros. 1:23; 8:17; 13:3; 1Tim. 4:14; 5:22; 2Tim. 1:6. ■ 6:7 «Nurghun kahinlarmu *Mesih* étiqadigha itaet qilishqa kirishiwatatti» — «Mesih étiqadigha» grék tilida peqet «étiqadqa» déyilidu. ■ 6:7 Ros. 19:20.

10 Lékin ular u söz qilghanda uningda bolghan danaliq we rohqa taqabil turushqa amalsiz qaldi.

■

11 Buning bilen ular bezi ademlarning aghzini maylap:

— Biz bu ademning Musa we Xudagha qarita kupurluq sözligenlikini angliduq, — dégenni ularning aghzigha saldi. ■

12 Ular mushundaq qilip xalayıqni, aqsaqallarni we Tewrat ustazlirini qutratti; andin Istipanning aldini tosup uni tutqun qilip, aliy kéngeshmige élip bardı.

13 Ular saxta guwahchilarni otturigha chiqirip mundaq dégüzdi:

— Bu adem bu muqeddes jaygha we Tewrat qanunigha qarshi sözlerni qilishtin toxtimaydu. ■

14 Chünki biz uning héliqi Nasaretlik Eysa toghruluq: «U bu jayni weyrän qilidu we Musa peyghember bizge tapshurghan en’eniwi qaide-yosunlirimizni özgertidu!» dégenlikini angliduq. ■

15 Kéngeshmide olturghanlarning hemmisi Istipan’gha köz tikip qarighinida, uning chirayining perishtiningkidek parqirag ikenlikini kördi.

7

■ 6:10 Mis. 4:12; Yesh. 54:17; Luqa 21:15. ■ 6:11 Mat. 26:59.

■ 6:13 «bu adem bu muqeddes jaygha we Tewrat qanunigha qarshi sözlerni qilishtin toxtimaydu» — «muqeddes jay» ibadetxanini körsitidu. ■ 6:14 «U bu jayni weyrän qilidu» — «bu jay» belkim muqeddes ibadetxanini körsitidu (12-ayetni körüng).

Istipanning guwahliqi

¹ Bash kahin Istipandin:

— Bularning éytqanliri rastmu? — dep soridi.

² Istipan mundaq jawab berdi:

— Qérindashlar we ata-bowilar, sözümgé qulaq sélinglar! Atimiz Ibrahim téxi Mésopotamiye rayonida turuwatqanda, yeni Haran shehirige köchüp makanlishishtin ilgiri, shan-sherepning Igisi Xuda uninggha ayan bolup:

³ «Sen öz yurtung we uruq-jemetingdin ayrilip chiqip, Men sanga körsitidighan zémin'gha barghin» dégenidi. ▣

⁴ Buning bilen u Kaldiylerning zéminini tashlap, Haran shehirige bérip olturaqlashti. Atisi ölgendin kéyin, Xuda uni bu zémin'gha, yeni siler hazir turuwatqan zémin'gha yötkep keldi. ▣

⁵ U waqitta, Xuda uninggha bu zémindin miras bermidi, hetta uningqa tewe put qoyghudekmu bir yer bermigenidi. Gerche u téxiche perzent körmigen bolsimu, Xuda bu zéminni uninggha we uning neslige igiliki bolush üçün bérishke wede qildi. ▣

⁶ Andin Xuda uninggha mundaq dédi: «Séning nesilliring yaqa yurtta musapir bolup turidu, shu yurttikiler ularni qul qilip töt yüz yil xorlaydu. ▣

⁷ Biraq ularni qulluqqa salghan elni jazalaymen», dédi Xuda, «we uningdin kéyin, *nesilliring* u yerdin chiqip, bu yerde Méning ibadet-xizmitimde

---

▣ 7:3 Yar. 12:1.   ▣ 7:4 «buning bilen u Kaldiylerning zéminini tashlap,...» — «Kaldiyliliklarning zémini» «Uz» dégen yurtni körsitidu («Yar.» 11:31, 12:1ni körüng).   ▣ 7:5 Yar. 12:7; 13:15.   ▣ 7:6 Yar. 15:13-14, 16; Mis. 12:40; Gal. 3:17.

bolidu». ■ ■

⁸ Kéyin Xuda Ibrahim bilen belgisi xetne bolghan ehдини түзген, shuning bilen Ishaq uningdin töreldi; *Ibrahim* uni sekkizinchi küni xetne qildi; shundaq qilip Ishaqtin Yaqup *töreldi*, Yaquptin on ikki «qebile atisi» *töreldi*. ■ ■

⁹ Kéyin, «qebile atiliri» inisi Yüsüpke heset qilip, uni Misirgha qulluqqa sétiwetti. Lékin Xuda uning bilen billes bolup, ■ ■

¹⁰ uni barliq jebir-japalardin qutquzup, uni Misir padishahi Pirewnning neziride iltipatqa ige qilip, uninggha danishmenlik ata qildi. Padishah uni Misirgha bash wezir, ordisigha bash ghoidar qildi. ■

¹¹ Kéyin, éghir acharchiliq pütkül Misir we Qanaan yerlirini bésip, zor qiyinchiliq boldi. Ata-bowilirimiz ozuq-tülük tapalmidi. ■

¹² Yaqup emdi Misirda ashliq barliqini anglighan bolup, *oghullirini*, yeni ata-bowilirimizni u yerge

---

■ 7:7 «...biraq ularni qulluqqa salghan elni jazalaymen... we uningdin kéyin, nesilliring u yerdin chiqip, bu yerde Méning ibadet-xizmitimde bolidu» — «Yar.» 15:13-14. ■ 7:7 Yar. 15:16; Mis. 3:12. ■ 7:8 «Kéyin Xuda Ibrahim bilen belgisi xetne bolghan ehдини түзген..» — «Yar.» 17:10-14. «on ikki «qebile atisi»» — Israil xelqining on ikki qebilisining ejdadlirini körsitidu. ■ 7:8 Yar. 21:2; 25:24; 29:32; 30:5; 35:23. ■ 7:9 «kéyin, «qebile atiliri» inisi Yüsüpke heset qilip, uni Misirgha qulluqqa sétiwetti. Lékin Xuda uning bilen billes bolup, ...» — shu waqitta «qebile atiliri» (Yüsüptin bashqa) oneylen idi. Mushu weqeni «Yar.» 37-babtin körüng. ■ 7:9 Yar. 37:4,28; Zeb. 105:17. ■ 7:10 Yar. 41:40. ■ 7:11 Yar. 41:54; Zeb. 105:16.

birinchi qétim ewetti. ■ ■

¹³ Ikkinchi qétim barghanda, Yüsüp akilirigha özini ashkarilidi. Shuning bilen Yüsüpning jemetidik-iler Pirewn padishahqa melum boldi. ■ ■

¹⁴ Andin Yüsüp atisi Yaqupning aldigha xewer yetküzüp, uni pütün aile-jemeti bilen, jemiyyet-mish besh kishini Misirgha özige chaqirdi. ■

¹⁵ Shuning bilen Yaqup Misirgha chüshti we shu yerde öldi; kéyin *uningdin bolghan* ata-bowilirimizmu shu yerde öldi. ■

¹⁶ Ularning jesetliri kéyin Shekem shehirige qayturulup, Ibrahim burun Hamorning oghulliridin melum pulgha sétiwalghan, Shekemdiki bir yerlikke qoyuldi. ■ ■

¹⁷ Lékin Xuda Ibrahimgha esli qilghan wedining waqti yéqinlashqanda, Misirda turuwatqan *Israil* xelqining nopusi xéli köpeygenidi. ■ ■

¹⁸ U waqitta, Yüsüpning xewiri bolmighan yéngi bir

■ **7:12 «Yaqup emdi Misirda ashliq barliqini anglighan bolup, ... ata-bowilirimizni u yerge birinchi qétim ewetti»** — «birinchi qétim ewetti» — birinchi qétim ular ukisi Yüsüpni toniyalmidi (on nechche yil ötkenidi). «Yar.» 42-babni körüng. ■ **7:12** Yar. 42:1.

■ **7:13 «Ikkinchi qétim barghanda, Yüsüp akilirigha özini ashkarilidi»** — «Yar.» 43-45-babni körüng. ■ **7:13** Yar. 45:4.

■ **7:14 «Andin Yüsüp atisi Yaqupning aldigha xewer yetküzüp, ... Misirgha özige chaqirdi»** — «Yar.» 46-babni körüng.

■ **7:15** Yar. 46:5; 49:33. ■ **7:16 «ularning jesetliri kéyin**

... Shekemdiki bir yerlikke qoyuldi» — «Yar.» 49:29-32ni körüng. Istipan mushu yerde bu ishlarining tepsilatirini bek qisqartiwétidu. ■ **7:16** Yar. 23:16; 50:13; Mis. 13:19; Ye. 24:32.

■ **7:17 «Xuda Ibrahimgha esli qilghan wedining waqti yéqinlashqanda...»** — «Xuda qilghan wede» bolsa Xudaning «Séning nesilliring u yerdin chiqip, bu yerde Méning ibadet-xizmitimde bolidu» dégen wedisi (7-ayetni körüng). ■ **7:17** Mis. 1:7; Zeb. 105:24.

padishah Misirda textke chiqti. ▣

¹⁹ Bu padishah qowmimizgha hiyle-mikirler bilen muamile qilip, ata-bowilirimizni ézip xorlidi, hetta ularni öz bowaqlirini hayat qaldurmasliqi üçhün tashliwétishke mejbur qildi.

²⁰ Musa mana shu chaghlarda tughulghanidi. U Xudaning aldida alahide yéqimliq bala bolup, atisining öyide üç ay béqildi. ▣ ▣

²¹ Kéyin u sirtqa qoyup qoyulghanda, Pirewnning qizi uni *sudin* élip, öz oghli qilip chong qildi. ▣

²² Musa Misirliqlarning barliq bilim-hékmiti bilen terbiyilini, sözde we emelde intayin qabiliyetlik adem bolup chiqti.

²³ Lékin uning tughulghinigha qiriq yil toshqanda, öz qérindashliri bolghan Israillarning haligha yétish niyitige keldi. ▣ ▣

²⁴ U ulardin birining uwal qilinip bozek qiliniwatqanliqini körüp, uni qoghdap, xarlan'ghan kishi üçhün intiqam élip xarlighuchi Misirliqni öltürdi.

²⁵ Chünki u öz qérindashlirini: — Xuda méning

▣ **7:18** Mis. 1:8 ▣ **7:20** «Musa...Xudaning aldida alahide yéqimliq bala...» — Musaning rohiy jehettiki bezibir alahidilikini körsitidu («Mis» 2:2). ▣ **7:20** Mis. 2:2; 6:19; Chöl. 26:59; 1Tar. 23:13; Ibr. 11:23. ▣ **7:21** «Kéyin u sirtqa qoyup qoyulghanda...» — mushu yerdiki «sirtqa qoyup qoyush» dégen ibare 19-ayette: (hayat qaldurmasliqi üçhün) «**tashliwétish**» dep terjime qilinidu. Emma Musaning ata-anisning bowaqqa (Musagha) bolghan barliq muamilisi, jumladin «sirtqa qoyush»i iman-ishench bilen boldi. «Ibr.» 11:23ni, «Mis.» 2-babni körüng. «Pirewnning qizi uni *sudin* élip...» — «Mis.» 2-babni körüng. ▣ **7:23** «öz qérindashliri bolghan Israillarning haligha yétish...» — grék tilida «öz qérindashliri bolghan Israillarni yoqlash...». ▣ **7:23** Mis. 2:11-15.

qolum arqiliq bizge qutquzush yolini achqan dep chüshinidighu, dep oylighanidi. Lékin ular buni chüshenmidi.

²⁶ Etisi, Musa ularning arisidiki bir urush-jédelni körüp, arisigha kirip yarashturmaqchi bolup: Siler qérindash turup, némishqa bir-biringlarga yolsizliq qiliwatisiler? — dédi.

²⁷ Biraq qérindishini yolsiz bozek qilghan kishi uni chetke ittiriwétip: — Kim séni bizge bash hem soraqchi bolsun deptu?! ▢

²⁸ Ménimu tünügünki Misirliqni öltürgendek öltürmekchimusen? — dédi. ▢

²⁹ Musa bu sözni anglap qorqup, Misirdin qéchip Midiyan zéminigha béríp, u yerde musapir bolup turup qaldi. U shu yerde ikki oghul perzent kördi. ▢

³⁰ Qiriq yil toshqandin kéyin, Sinay téghining yénidiki chölde, köyüwatqan bir chatqalliqning ot yalqunida bir perishte uninggha köründi. ▢

³¹ Bu ghayibane körünüşni körgeñ Musa uninggha intayin heyran bolup qaldi; buning qandaq ish ikenlikini biley dep yéqinraq barghanda Perwerdigarning awazi anglinip:

³² «Men séning ata-bowiliringning Xudasi, yeni Ibrahim, Ishaq we Yaqupning Xudasidurmen» dédi. Musa qorqunchta titrep, qarashqimu jür'et qilalmidi. ▢

▢ 7:27 Mat. 21:23; Ros. 7:35; 4:7. ▢ 7:28 Mis. 2:14. ▢ 7:29 «Musa bu sözni anglap qorqup, Misirdin qéchip Midiyan zéminigha béríp,...» — uning qorqidighanliqining sewebi Misirliqning öltürülgenlikining ashkarılan'ghanliqi bolushi kérek. Lékin axirda uning Misirni tashlap kétishi qorqunchtin emes, belki imandin idi (yene «Mis.» 2-babni, «Ibr.» 11:27ni körüng). ▢ 7:30 Mis. 3:2

▢ 7:32 Mis. 3:6; Mat. 22:32; Ibr. 11:16.

33 Perwerdigar uninggha yene: — Ayighingni séliwet; chünki sen turuwatqan yer muqeddestur.

■

34 Men derheqiqet Misirda turuwatqan xelqimning xarliniwatqanliqini kördüm, ularning naleperyadlirini anglidim. Shunga men ularni élip chiqqili chüshtüm. Emdi barghin, men séni Misirgha ewetey!» dédi. ■

35 Mana héliqi kishiler: «Kim séni bizge bash hem soraqchi bolsun deptu!?» dep ret qilghan del mushu Musani, Xuda uninggha chatqalliqta körün'gen perishtining qoli bilen Israillargha hem bash hem qutquzhuchi bolushqa ewetti.

36 Ene shu Musa xelqge yétekchilik qilip, ularni *Misirdin* chiqardi hemde Misir zéminida, Qizil Déngizning boyida we qiriq yilni ötküzgen chölde karametlerni we möjizilik alametlerni körsetti. ■ ■

37 Ene shu Musa özi Israillargha: «Xuda qérindashliringlar arisidin manga oxshash bir peyghemberni tikleydu» dégenidi. ■ ■

38 Chöl-bayawandiki jamaetke hemrah bolghan, Sinay téghida özige söz qilghan perishte bilen bille bolghan, ata-bowilirimiz bilen bille bolghan hemrah del ene shu idi; hayatliq bexsh yetküzidighan

---

■ 7:33 Mis. 3:5, 7, 8, 10; Ye. 5:15. ■ 7:34 Mis. 3:2-10. ■ 7:36

«...shu **Musa xelqge yétekchilik qilip, ularni Misirdin chiqardi hemde Misir zéminida, Qizil Déngizning boyida we qiriq yilni ötküzgen chölde karametlerni we möjizilik alametlerni körsetti**» — bu ishlar «Misirdin chiqish» hem «Chöl-bayawandiki seper»diki ulugh témadur. ■ 7:36 Mis. 7; 8; 9; 10; 11; 13; 14; 16:1; Qan. 1:3. ■ 7:37 «Xuda qérindashliringlar arisidin manga oxshash bir peyghemberni tikleydu» — «Qan.» 18:15. ■ 7:37

Qan. 18:15,18; Yuh. 1:46; Ros. 3:22; Mat. 17:5.

wehiylerni bizge yetküzüş üçün qobul qilghuchi bolghan del ene shu idi; ▣

³⁹ shundaq bolsimu, ata-bowilirimiz uninggha itaet qilishni xalimay, uni chetke qéqip, könglide Misirgha qaytishni arzu qildi;

⁴⁰ shunga ular Harun'gha: — «Bizge yol bashlaydighan ilahlarni yasap bergin! Chünki bizni Misir zéminidin élip chiqqan héliqi Musaning néme bolup ketkenlikini bilelmiduq» dédi. ▣ ▣

⁴¹ Shuning bilen shu künlerde ular mozay sheklide bir but yasap, bu mebudqa atap qurbanliq sundi. Shundaq qilip ular öz qolliri bilen yasighan bir nersini xushal-xuramliq bilen tebrikleshke kirishti.

⁴² Lékin Xuda ulardin yüzini örüp, ularni asmandiki yultuz qoshunlirigha choqunushqa qoyup berdi. Shuning bilen peyghemberlarning muqeddes yazmisida pütülgedek, *Xuda ularni mundaq eyblidi*: —

«Siler chöl-bayawanda bolghan qiriq yil jeryanida qilghan qurbanliq-hediyelerni heqiqeten Manga élip kelgenmusiler, i Israil jemeti? ▣

⁴³ Berheq, siler choqunush üçün yasighan mebudlar, yeni «Moloq»ning chédiri hem butung bolghan «Remfan»ning yultuz belgisini kötürüp mangdinglar; emdi Men silerni esir qilip Babildin

▣ 7:38 Mis. 19:3; Gal. 3:19.

▣ 7:40 «shunga ular Harun'gha...»

— Harun Musaning akisi. «shunga *xalayiq* Harun'gha: — «Bizge **yol bashlaydighan ilahlarni yasap bergin!** Chünki **bizni Misir zéminidin élip chiqqan héliqi Musaning néme bolup ketkenlikini bilelmiduq**» dédi» — bu weqe Musa peyghember Sinay téghidin téxi chüshmigen waqitta bolghanidi («Mis.» 32-bab).

▣ 7:40 Mis. 32:1,23.

▣ 7:42 Am. 5:25.

yiraqqa sürgün qildurimen». ■ ■

⁴⁴ Ata-bowilirimiz chöldin kezgen waqtida, «höküm-guwahliq» chédiri ularning otturisida tiklen'genidi; u del Musagha söz-kalam Yetküzgüchining buyrughinidek, körsitilgen örnek boyiche yasalghanidi. ■ ■

⁴⁵ Shu ibadet chédirini ata-bowilirimiz ilgidirikil-erdinmu igidarchiliqigha tapshurup, Yeshuaning yétekchilikide, Xuda ularning aldidila qoghligan ellerning zéminlirini bésiwalghinida, uni bu yerge élip kelgen; chédir shundaqla *padishah* Dawutning zamanighiche turghan. ■ ■

⁴⁶ Dawut Xudaning shapaitige ériship, Yaqupning Xudasi üçün bir muqim makan sélishqa ijazet sorighan. ■ ■

⁴⁷ Biraq kéyin, *Xuda* üçün ibadetxana salghan

■ 7:43 «... Berheq, siler choqunush üçün yasighan mebudlar, yeni «Moloq»ning chédiri hem butung bolghan «Remfan»ning yultuz belgisini kötürüp mangdinglar; emdi Men silerni esir qilip Babildin yiraqqa sürgün qildurimen» — «Am.» 5:25-27.

■ 7:43 Am. 5:26,27. ■ 7:44 ««höküm-guwahliq» chédiri» — yeni «ibadet chédiri»; «Mis.» 16:34 we izahatini körüng. «u del Musagha söz-kalam Yetküzgüchining buyrughinidek, körsitilgen örnek boyiche yasalghanidi» — «söz-kalam Yetküzgüchi» — Xudaning Özi, elwette. ■ 7:44 Mis. 25:40; Ibr. 8:5. ■ 7:45 «kéyin Yeshuaning yétekchilikide...» —Yeni Yeshua peyghemberning yétekchilikide. ■ 7:45 Ye. 3:14. ■ 7:46 «Yaqupning Xudasi üçün bir muqim makan sélishqa ijazet sorighan» — grék tilida «Yaqupning Xudasi üçün bir muqim makan tépishqa ijazet sorighan» («2Sam.» 7-babni körüng). ■ 7:46 1Sam. 16:1; 2Sam. 7:2; 1Tar. 17:1; Zeb. 89:19-21; 132:5; Ros. 13:22.

Dawut emes, emeliyette Sulayman boldi. ■ ■

⁴⁸ Halbuki, Hemmidin Aliy Bolghuchi insanning qolliri bilen yasighan makanlarda turmaydu; xuddi peyghember mundaq déginidek: — ■

⁴⁹ «Asmanlar Méning textim, Zémin bolsa ayaghliringha textiperdur, Emdi Manga qandaq öy-imaret yasimaqchisiler? Manga qandaq yer aramgah bolalaydu?» ■

⁵⁰ Bularning hemmisini Méning qolum yaratqan emesmidi?» ■ ■

⁵¹ — Ey, boyni qattiq, yüriki we quliqi xetnisiz bolghanlar! Siler Muqeddes Roh bilen daim qarshilishisiler; siler ata-bowiliringlar néme qilghan bolsa, shuni oxshash qiliwatisiler! ■

⁵² Peyghemberlerdin zadi qaysisigha ata-bowiliringlar ziyankeshlik qilip baqmighan? Shundaq qilip ular «Heqqaniy Bolghuchi»ning kélidighanliqini aldin jakarlighuchilarni öltürüşken. Emdi u özi hazir kelgende, siler uninggha satqunluq qilghuchi we qatil bolup chiqtinglar, ■

■ 7:47 «Biraq kéyin, Xuda üçün ibadetxana salghan Dawut emes, emeliyette Sulayman boldi» — «1Pad.» 5-6-babni körüng.

■ 7:47 1Pad. 6:1; 1Tar. 17:12. ■ 7:48 1Pad. 8:27; Ros. 17:24. ■ 7:49 2Tar. 6:33; Yesh. 66:1, 2; Mat. 5:34; 23:22.

■ 7:50 «Asmanlar méning textim, zémin bolsa ayaghliringha textiperdur, emdi Manga qandaq öy-imaret yasimaqchisiler? Manga qandaq yer aramgah bolalaydu? Bularning hemmisini Méning qolum yaratqan emesmidi?» — «Yesh.» 66:1-2.

■ 7:50 Yesh. 66:1-2; Yar. 1:4. ■ 7:51 Neh. 9:16,17; Yer. 6:1.

■ 7:52 «shundaq qilip ular «Heqqaniy Bolghuchi»ning kélidighanliqini aldin jakarlighuchilarni öltürüşken. Emdi u özi hazir kelgende, siler uninggha satqunluq qilghuchi we qatil bolup chiqtinglar,...» — «Heqqaniy Bolghuchi» Eysani körsitidu.

53 I siler Tewrat qanunini perishtilerning emri-tapilighanliri bilen tapshuruwélip turup, uninggha emel qilmighuchilar!» ▣

Istipanning chalma-késesk qilinishi

54 *Istipanning* bu sözlirini anglighan *aliy kéngeshmidikiler* yürükige *xenjer* sanjilghandek bolup, uninggha chishlirini ghuchurlatti.

55 Lékin u bolsa Muqeddes Rohqa tolghan, közlirini kökke tikip, Xudaning julasini, shundaqla uning ong yénida Eysaning turghanliqini körüp,

56 — Qaranglar! Asmanlar échilip, Insan'oghlining Xudaning ong yénida turghanliqini körüwatimen! — dédi.

57 Ular buninggha qulaqlirini qolliri bilen étiwélip, awazini qattiq kötürüp warqiriship birlikte uninggha yopurulup kéliwidi,

58 uni sheherning sirtigha ittirip chiqirip, chalma-késesk qilishqa bashlidi. *Uni erz qilghan guwahchilar uni chalma-késesk qilishtin awwal chapanlirini Saul isimlik bir yashning puti aldida qoyup qoyushti.* ▣ ▣

59 Ular Istipanni chalma-késesk qilghinida u:

— I Reb Eysa, méning rohimni qobul qilghaysen! — dep nida qildi. ▣

60 Andin u tizlinip turup qattiq awaz bilen:

▣ 7:53 Mis. 19:3; 24:3; Yuh. 7:19; Gal. 3:19; Ibr. 2:2. ▣ 7:58 «**Uni erz qilghan guwahchilar uni chalma-késesk qilishtin awwal chapanlirini Saul isimlik bir yashning puti aldida qoyup qoyushti**» — Tewrat qanuni boyiche birsi ölümge mehkum bolsa uninggha erz qilghan guwahchilar birinchi bolup tash étishi kérek idi («Qan.» 17:7). ▣ 7:58 1Pad. 21:13; Luqa 4:29. ▣ 7:59 Zeb. 31:5; Luqa 23:46.

— I Reb, bu gunahning hésabini ulardin almighay-sen, — dédi. U bu sözni qilip bolupla jan üzüp uxlap ketti. ▣

8

Saulning étiqadchilargha ziyankeshlik qilishi

¹ Istipanning öltürülüşini Saulmu qollaytti. Shu künden boshlap, Yérusalémdiki jamaetke qaritilghan dehshetlik ziyankeshlik qozghaldi. Rosullardin bashqa barliq jamaettikiler Yehudiye we Samariyening herqaysi yurtlirigha tarqilip kétishti. ▣

² Bezi ixlasmen kishiler Istipanni depne qilip, uninggha qattiq yigha-zarlarni kötürüshti. ▣

³ Lékin Saul jamaetke weyranchiliq sélip, öymu-öy axturup, er-ayalgha qarimay ularni sörep chiqip zindan'gha tashlidi. ▣

Xush xewerning Samariye ölkisige yétip bérishi

⁴ Emdi tarqilip ketkenler tarqalghan yurtlarda kézip söz-kalamning xush xewirini jakarlidi. ▣

⁵ Ularning ichidin Filip bolsa Samariyening melum bir shehirige bérip, yerlik kishilerge Mesihni jakarlidi.

⁶ Top-top kishiler uni anglap hemde u körsetken möjizilik alametlerni körüp, bir jan bir dili bilen uning sözlirige qulaq saldi.

▣ 7:60 Mat. 5:44; Luqa 23:34; 1Kor. 4:12. ▣ 8:1 Ros. 11:19; 22:20.

▣ 8:2 Yar. 23:2; 50:10; 2Sam. 3:31 ▣ 8:3 Ros. 9:1; 22:4; 26:9; 1Kor. 15:9; Gal. 1:13; 1Tim. 1:13. ▣ 8:4 Mat. 10:23; Ros. 11:19.

⁷ Chünki napak rohlar bolsa, chaplishiwalghan kishilerdin qattiq warqirighiniche chiqip ketti. Nurghun palech, tokurlarmu saqaytildi; ▢

⁸ zor shad-xuramliq shu sheherni qaplidi.

⁹ U sheherde esli jaduger-séhirgerlik bilen shughulliniwatqan Simon isimlik bir adem bar idi; u shu yol bilen pütkül Samariyedikilerni hang-tang qaldurup, özini qaltis zat körsetmekchi bolup kelgenidi. ▢

¹⁰ Péqirdin tartip ambalghiche ularning hemmisi uninggha ixlas qilip qaraytti we «Xudaning ulugh küch-qudriti mana shu!» déyishetti.

¹¹ Xalayiқ uninggha shundaқ ixlas qilishi uning uzundin béri jaduger-séhirgerliki bilen ularni hang-tang qaldurup kelgenliki tüpeylidin idi.

¹² Lékin emdi Filip Xudaning padishahliqi we Eysa Mesihning nami toghrisidiki xush xewerni jakarlighinida ular uning sözlirige ishendi we erler bolsun, ayallar bolsun chömüldürüşni qobul qildi.

¹³ Simon özimu ishendi. U chömüldürülgen bolup, hemishe Filipning yénida yürdi hemde *Filip* körsitiwatqan möjizilik alametler we qudretlik ishlargha qarap, intayin heyran boldi.

¹⁴ Yérusalémdiki rosullar Samariyeliklerning Xudaning sözini qobul qilghanliqini anglap, Pétrus bilen Yuhannani ulargha ewetti;

¹⁵ ikkiylen u yerge chüshüshi bilenla, ularni Muqeddes Rohning ata qilin'ghuchisi bolsun dep dua qildi.

¹⁶ Chünki Muqeddes Roh téxi ularning

héchqaysisigha chüshmigenidi; ular peqet Reb Eysaning nami bilen chö müldürülgenidi.

¹⁷ Pétrus bilen Yuhanna ularning üstige qolini tegküzüshi bilen, Muqeddes Roh ulargha ata qilindi. ■ ■

¹⁸ Lékin Simon Muqeddes Rohning rosullarning qolini tegküzüp qoyushi bilen ata qilin'ghanliqini körüp, ulargha pul tenglep:

¹⁹ — Bu küch-qudrettin mangimu béringlarki, menmu herkimning üstige qollirimni tegküzsem, uninggha Muqeddes Roh ata qilinsun, — dédi.

²⁰ Lékin Pétrus uninggha mundaq jawab berdi: — Xudaning bu iltipatini pulgha sétiwalghili bolidu, dep oylighining üçün, pulung sen bilen teng halaketke barsun! ■

²¹ Séning bu ishta héch hesseng yaki nésiweng yoqtur! Chünki séning niyiting Xuda aldida durus emes!

²² Shunga, bu rezillikingdin towa qilip, Rebtin, mumkin bolsa könglümdiki bu niyitim kechürüm qilin'ghay, dep ötün!

²³ Chünki séning achchiq hesetke tolup, heqqaniy-sizliqning asaritida ikenliking manga melum.

■ **8:17 «Pétrus bilen Yuhanna ularning üstige qolini tegküzüshi bilen, Muqeddes Roh ulargha ata qilindi»** — bu chong ish idi. Eslide Yehudiylar we Samariyelikler bir-birige bek öch idi, héchqandaq bardi-keldi qilmaytti. Samariyelikler Muqeddes Rohni qobul qilishi üçün Filip («yérim grék»)ning qolini emes, belki sap ikki Yehudiyning qolini ulargha tegküzüshini kemterlik bilen qobul qilishi kérek idi. Sap ikki Yehudiymu hazir özini töwen tutup, qollirini «napak Samariyelikler»ning béshigha qoyushi kérek. «Yuhanna» 4-bab, «Matta»ning «qoshumche söz»idiki 16:19 toghruluq izahatimizni we «Gal.» 3:28ni körüng. ■ **8:17** Ros. 6:6; 13:3; 19:6; 1Tim. 4:14; 5:22; 2Tim. 1:6. ■ **8:20** Mat. 10:8.

24 Simon ulargha:

— Men üçün Rebdin ötününglarki, siler éytqan ishlardin héchbiri béshimgha kelmigey! — dédi. ■

25 Pétrus bilen Yuhanna yene shu yerde agahguwahliq bérip Rebning söz-kalamini yetküzgendin kéyin, Samariyening nurghun yéza-kentlirige bérip xush xewer yetküzgech, Yérusalémgha qaytip ketti.

Filip we Éfiopiyilik emeldar

26 Shu waqitta, Xudaning bir perishtisi Filipqa:

— Ornungdin turup jenubqa qarap Yérusalémdin Gaza shehirige mangidighan yol bilen mang! — dédi (shu yol chöldiki yoldur).

27-28 Shunga Filip ornidin turup yolgha chiqti. We mana, yolda Éfiopiye ayal padishahi Kandasning bir emeldari, pütkül xezinige mes'ul Éfiopiyelik aghwat wezir turatti. U Yérusalémgha Xudagha ibadet qilghili barghanidi; hazir qaytish yolida özining jeng harwisida olturup, Yeshaya peyghemberning yazmisini oquwatatti.

29 Roh Filipqa:

— Bu harwining yénigha bérip uninggha yéqinlashqin, — dédi. ■

■ 8:24 «Simon **ulargha**: — Men üçün Rebdin ötününglarki, siler éytqan **ishlardin héchbiri béshimgha kelmigey!** — dédi» — bezi qedimki tarixiy xatiriler boyiche, Simon kéyin xush xewerge esheddiy düşmen bolup chiqqan. ■ 8:29 «Roh **Filipqa**: ... — dédi» — «Roh» — Muqeddes Roh, elwette. «Bu **harwining yénigha bérip uninggha yéqinlashqin**» — grék tilida «Bérip özüngni bu harwigha qoshqin».

³⁰ Filip yügürüp béríp, *wezirning* Yeshaya peyghemberning yazmisidin oquwatqanlirini anglap, uningdin:

— Oquwatqiningizni chüshiniwatamsiz? — dep soridi.

³¹ Wezir uninggha:

— Biri manga chüshendürüp bermise, men qandaqmu chüshineleymen?! — dep, Filipni harwisigha chiqip yénida olturushqa ötündi.

³² U oquwatqan yazma qismi bolsa:

«U goya boghuzlashqa yétilep méngilghan qoydek boghuzlashqa élip méngildi,

Qirqighuchi aldida ün-tinsiz yatqan qozidek, u zadila éghiz achmidi.

³³ U xorlinidu, u heq soraqtin mehrum boldi, Emdi uning ewladini kimmu bayan qilalisun?! Chünki hayati yer yüzidin élip kétildi». ■ ■

³⁴ Aghwat Filiptin:

— Dep bersingiz, peyghemberning bu sözi kimgé qaritip éytilghan? Özigimu yaki bashqa birsigimu? — dep soridi.

³⁵ Filip aghzini échip shu yazmining shu qismidin bashlap, uninggha Eysa toghrisidiki xush xewerni jakarlap berdi. ■ ■

■ 8:33 «.... U xorlinidu, u heq soraqtin mehrum boldi, emdi uning ewladini kimmu bayan qilalisun?! Chünki hayati yer yüzidin élip kétildi» — «Yesh.» 53:7-8. ■ 8:33 Yesh. 53:7, 8.

■ 8:35 «uninggha Eysa toghrisidiki xush xewerni jakarlap berdi» — grék tilida: «U uninggha Eysani xush xewer dep jakarlap berdi». ■ 8:35 Luqa 24:45.

³⁶ Ular yolda kétiwétip, su bar bir yerge kelgende, aghwat:

— Mana bu yerde su bar iken. *Mushu yerdila chömüldürülüşümge qandaq tosalghu bar?* — dédi. ■

³⁷ Jawaben Filip: Pütün qelbing bilen ishen'gen bolsang, chömüldürülgili bolidu, dédi.

U jawaben: Ishinimenki, Eysa Mesih Xudaning Oghlidur, dédi. ■

³⁸ U harwini toxtitishni buyrudi. Filip we aghwat ikkisi bille sugha chüshüp, uni chömüldürdi.

³⁹ Ular sudin chiqqanda, Rebning Rohi Filipni kötürüp élip ketti. Aghwat uni qayta körmidi, emma u shadlinip yolini dawamlashturdi.

⁴⁰ Filip bolsa Ashdod shehiride peyda boldi; u shu yurtni kézip, shu yerdin Qeyseriye shehirige kelgüche bolghan hemme sheherlerde xush xewer jakarlidi. ■

9

Saulning Eysagha étiqad qilishi

¹ Emma *shu chaghlar* Saul her nepiside Rebning muxlisirigha téxiche izchil qirghinchiliq tehditliri

---

■ 8:36 Ros. 10:47.

■ 8:37 «Pütün qelbing bilen ishen'gen bolsang, chömüldürülgili bolidu» — bezi kona köchürülmilerde 37-ayet tépilmaydu. Ispatqa qarighanda, uni qobul qilduq. ■ 8:40 «Filip bolsa Ashdod shehiride peyda boldi» — «Ashdod shehiri» grék tilida «Azotus shehiri».

séliwatqan peyt idi. U Bash kahinning aldigha béríp, ■ ■

² Demeshq shehiridiki sinagoglarga tewsiye xéti yézip bérishni soridi. Shundaq bolghanda, u Demeshqte *Mesih* yolidikilerdin birersini, meyli er bolsun, ayal bolsun tépiwalsila, baghlap tutqun qilip, Yérusalémgha élip kélishke ruxset bolatti. ■

³ Saul yolgha chiqip, Demeshq shehirige yéqinlashqanda, tuyuqsiz asmandin küchlük bir nur chüshüp, uning etrapini yorutuwetti. ■

⁴ U yerge yiqildi we özige:

— Saul, Saul! Manga némishqa ziyankeshlik qilisen? — dégen bir awazni anglidi. ■

⁵ — I Reb, sen kimsen? — dep soridi u.

■ **9:1 «Saul her nepiside Rebning muxlisirigha téxiche izchil qirghinchiliq tehditliri séliwatqan peyt idi»** — grék tilida «Saulning her nepesliri Rebning muxlisirigha téxiche izchil qirghinchiliq tehditliri bolup,...». ■ **9:1** Ros. 8:3; 22:4; 26:9; 1Kor. 15:9; Gal. 1:13; 1Tim. 1:13. ■ **9:2 «Mesih yolidikiler»** — mushu yerde grék tilida peqet ««yol»dikiler» déyilidu (chünki étiqadning peqet birla yoli bardur). «Demeshq shehiridiki sinagoglarga tewsiye xéti yézip bérishni soridi. Shundaq bolghanda, u Demeshqte Mesih yolidikilerdin birersini... tépiwalsila, baghlap tutqun qilip, Yérusalémgha élip kélishke ruxset bolatti» —

Saul tutmaqchi bolghanlar Mesihke étiqad qilghan Yehudiylarla idi (uning Yehudiy emeslarning Mesihke étiqad qilishidin héch xewiri bolmisa kérek). Demeshqtiki sinagoglar Demeshq shehirini bashqurmighan, elwette. Lékin sheherde Yehudiylarning tesiri xéli küchlük bolghachqa (23-ayetni körüng) Saul Yehudiy ishen'güchilerni tutmaqchi bolsa, ularning yardimini yaki ruxsitini sorimisa bolmaytti. ■ **9:3** Ros. 22:6; 26:31; 1Kor. 15:8; 2Kor. 12:2.

■ **9:4 «Saul, Saul!»** — ademning ismini ikki qétim chaqirish bolsa Rebning uninggha bolghan chongqur méhir-muhebbitini we özige tolimu eziz ikenlikini körsitidu.

Awaz: — Men sen ziyankeshlik qiliwatqan Eysadurmen. ▣

⁶ Ornungdin tur, sheherge kir, néme qilishing kéreklikli sanga éytip bérilidu» — dédi. ▣

⁷ Uning bilen bille mangghan ademler awazni anglisimu, héchkimni körelmigechke, shu yerde ün chiqiralmay turupla qaldi. ▣

⁸ Saul yerdin turup, közlrini échip qaridi, lékin héch nersini körelmidi. Hemrahliri uni qolidin yétilep Demeshqge élip kirdi.

⁹ U üç kün'giche közi körmes bolup ne yémidi ne ichmidi.

¹⁰ Demeshqte Ananiyas isimlik melum bir muxlis bar idi. Reb uninggha bir ghayibane körünüshte körünüp uni:

— Ananiyas! — dep chaqirdi.

— Mana men, i Reb, — dep jawab berdi u.

¹¹ Reb uninggha:

— Sen derhal «Tüz» dep atalghan kochigha bérip, Yehudaning öyidin Tarsusluq Saul isimlik birini sorap tap; chünki mana, u dua-tilawet qiliwatidu. ▣

¹² U dua qiliwatqinida, ghayibane körünüshte Ananiyas isimlik bir kishining kélip, közini köridighan qilish üçün üstige qolini tegküzgenlikini kördi, — dédi.

¹³ Ananiyas:

— I Reb, men bu ademning xewirini nurghun kishilerdin anglidim, u Yérusalémdiki muqeddes bendiliringge shunche köp zıyan-zexmet

---

▣ 9:5 Ros. 5:39. ▣ 9:6 Luqa 3:10; Ros. 2:37; 16:30. ▣ 9:7 Dan. 10:7. ▣ 9:11 Ros. 21:39; 22:3.

yetküzgen! ■ ■

¹⁴ Hazir u mushu yerde naminggha nida qilghanlarning hemmisini tutup baghlash üçün bash kahinlardin hoquq aptu – dédi.

¹⁵ Lékin Reb uninggha:

— Bariwer! Chünki u namimni ellerning we ularning padishahlirining hem Israillarning aldida ayan qilish üçün özümge alahide tallighan bir eswabtur. ■ ■

¹⁶ Chünki men uninggha namim üçün qanchilik azab-oqubetlerni tartishining muqerrer ikenlikini ayan qilimen, — dédi. ■

¹⁷ Buning bilen Ananiyas béríp, shu öyge kirdi; u qollarini Saulning üstige tegküzüp uninggha:

— Qérindash Saul, Reb, yeni bu yerge kéliwatqan yolungda sanga körün'gen Eysa, közliringni köreleydighan bolsun dep we séning Muqeddes Rohqa toldurulushung üçün méni shexsen özi ewetti, — déwidi, ■

¹⁸ Saulning közliridin xuddi béliq qasiriqidek bolghan bir nersiler chüshüp, közliri échilip

---

■ **9:13 «u Yérusalémdiki muqeddes bendiliringge shunche köp ziyā-zexmet yetküzgen!»** — Injilda «muqeddes bendiler» dégen ibare köp yerlerde ishli tilgen. U grékchide «muqeddesler» dep ipadilini du. «Tebirler»de éytqinimizdek, «muqeddes» dégen söz «Xudagha atalghan», «Xudagha xas», «Xudagha mexsus ayrilghan» dégen menini bildüridu. ■ **9:13** Ros. 9:1; 1Kor. 15:9; Gal. 1:13; 1Tim. 1:13.

■ **9:15 «... u namimni ellerning we ularning padishahlirining hem Israillarning aldida ayan qilish üçün...»** — grék tilida «... u namimni ellerning we ularning padishahlirining hem Israillarning aldida kötürüş üçün...». «Eller» — yat eller; Yehudiy emesler. ■ **9:15** Ros. 13:2; 22:21; Rim. 1:1; Gal. 1:15; 2:8; Ef. 3:8; 1Tim. 2:7; 2Tim. 1:1. ■ **9:16** Ros. 21:11; 2Kor. 11:23. ■ **9:17** Ros. 22:12.

köreleydighan boldi. U ornidin turup, chömdürüşni qobul qildi.

¹⁹ U ghizalan'ghandin kéyin, quwwetlinip maghdurgha kirdi.

Saulning Demeshqte xush xewer jakarlishi

²⁰ Saul Demeshqtiki muxlislarning yénida birnechche kün turdi we waqitni ötküzmeý sinagoglarga kirip, «U kishi Xudaning Oghlidur» dep Eysani jakarlashqa bashlidi.

²¹ Uni anglighanlar sözliridin intayin heyran bolushup:

— Bu adem Yérusalémda bu namgha nida qilghuchilarni qattiq weyran qilghan héliqi adem emesmu? Bu yergimu mushundaqlarni baghlap bash kahinlarga tutup bérish meqsitide kelgenmidu? — déyishti.

²² Lékin Saulning qayil qilish küchi barghanséri éship, Eysaning Mesih ikenlikini ispatlap Demeshqtiki Yehudiylarni parakendichilikke chömdürdi. ■

²³ Köp künlerdin kéyin, Yehudiylar Saulni yoqatmaqqa qest qilmaqchi boldi.

²⁴ Lékin Saul ularning suyiquestidin xewer tapti; uni tutup öltürüş üçün ular kéche-kündüz sheharning qowuqlirida paylap yürdi. ■

■ **9:22 «Saulning qayil qilish küchi barghanséri éship,..»** — yaki, «Saul barghanséri küchlendürülüp,..». **«Demeshqtiki Yehudiylarni parakendichilikke chömdürdi»** — yaki «Demeshqtiki Yehudiylarni buni ret qilishqa amalsiz qaldurdi». ■ **9:24 2Kor. 11:32.**

25 Lékin muxlislar bir küni kéchide uni chong séwetke olturghuzup, sépil *kamaridin* chüshürdi.

■ ■

*Saul Yérusalém*da

26 Saul Yérusalémgha yétip béríp, u yerdiki muxlis-largha qoshulmaqchi boldi, lékin ularning hem-misi uning muxlis ikenlikige ishenmey, uningdin qorqti. ■ ■

27 Biraq Barnabas uni élip béríp, rosullar bilen körüshtürdi. U ulargha Saulning Demeshqning yolida Rebni qandaq körgenlikini, Rebningmu un-inggha gep qilghanliqini chüshendürdi we un-ing Demeshqte Eysaning namida qandaq jür'etlik bilen söz-kalam yetküzgenlikini uqturdi. ■

28 Buning bilen, Saul Yérusalémda rosullar bilen bille ochuq-ashkare yürüp, yüreklik halda Rebning namida söz-kalam yetküzetti. ■

29 U yene grékche sözlshidighan Yehudiylar bilenmu sözlship munazirilishetti; netijisi, ular uninggha qest qilmaqchi boldi.

30 Qérindashlar bu ishtin xewer tépip, uni Qeyseriye shehirige élip béríp, andin u yerdin Tarsus dégen sheherge yolgha saldi.

31 U chaghda, pütkül Yehudiye, Galiliye we Samariyediki jamaetler *bir mezzgil* tinchliqqa

---

■ 9:25 «uni ... sépil **kamaridin** chüshürdi» — yaki, «uni... kün'güridin chüshürdi», «2Kor.» 11:33nimu körüng. ■ 9:25 Ye. 2:15; 1Sam. 19:12. ■ 9:26 «Saul Yérusalémgha yétip béríp...» — 9:23 we 9:26 otturisida üç yil waqit ötkenidi. «Gal.» 1:15-18ni körüng. ■ 9:26 Ros. 22:17; Gal. 1:15-18 ■ 9:27 Ros. 11:25. ■ 9:28 «Saul Yérusalémda **rosullar bilen bille ochuq-ashkare yürüp...**» — grék tilida «Saul Yérusalémda rosullar bilen bille kirip-chiqip...».

ériship, *étiqadta* quruldi; Rebning qorqunchida ménigip, Muqeddes Rohning righbet-tesellisi bilen ularning sanlirimu barghanséri köpeymekte idi. ■

Pétrus Lidda we Yoppa sheherliride yaratqan möjiziler

³² Shu waqitlarda shundaq boldiki, Pétrus herqaysi jaylarni arilap yürgende, Lidda shehiridiki muqeddes bendilernimu yoqlashqa chüshti.

³³ U yerde u Enéyas isimlik bir ademni uchratti. Bu adem palech bolup, orun tutup yatqili sekkiz yil bolghaniken. ■

³⁴ Pétrus uninggha:

— Enéyas, Eysa, yeni Mesih bolghuchi séni saqaytidu. Ornungdin turup, palisingni yighishtur! — dédi.

U derhal ornidin turdi.

³⁵ *Enéyasni* körgen Lidda shehiridiki we Sharon rayonidikilerning hemmisi towa qilip Rebge baghlendi. ■

³⁶ Yoppa shehiride bolsa Tabita isimlik bir ayal muxlis bar idi (uning ismi grékchide «Dorkas» idi). U herdaim yaxshi emeller we xeyr-saxawetlik ishlargha bériletti. ■

■ **9:31 «u chaghda...»** — bashqa birxil terjimisi: «shuning bilen...» yaki «shunga...». ■ **9:33 «orun tutup...»** — grék tilida «palas tutup...». ■ **9:35 «...Sharon rayonidikilerning hemmisi towa qilip Rebge baghlendi»** — grék tilida «Sharon rayonidikilerning hemmisi (öz yolidin) burulup Rebge baghlendi». ■ **9:36 «Yoppa shehiri»** — krék tilida ismi «Yoppa». Hazirqi ismi «Jaffa» yaki «Xayfa». ■ **«...Tabita....Dorkas...»** — «Tabita» ibraniy tilida, «Dorkas» grék tilida «jeren» dégen menide.

37 Shu künlerde shundaq boldiki, u késel bolup, ölüp ketti. Kishiler jesetni yuyup, üstünki qewet-tiki bir öyge yatquzup qoydi.

38 Yoppa shehiri Lidda shehirige yéqin bolghachqa, Yoppadiki muxlislar Pétrusning Liddada ikenlikini anglap, uning aldigha ikki adem ewetti. Ular: «Hayal bolmay yénimizgha kelseng!» — dep yélindi.

39 Pétrus ornidin turup ular bilen bille Yoppagha bardi. Yoppagha yétip kélishi bilen ular uni üstünki qewettiki öyge bashlap chiqti. Barliq tul ayal-lar Pétrusning etrapigha oliship, yigha-zar qiliship uninggha Dorkasning ular bilen bille bolghan waqtida özlirige tikip bergen könglek-kiyimlerini körsitishti.

40 Lékin Pétrus hemmeylenni chiqiriwétip, tizlinip olturup dua qildi. Andin u jesetke qarap:

— Tabita, ornungdin tur! — dédi.

Tabita közini échip, Pétrusni körüp, ornida olturdi.

41 Pétrus uninggha qolini uzitip uni yölep turghuzdi we muqeddes bendiler bilen tul ayallarni chaqirip, Dorkasni ulargha tirik tapshurup berdi.

42 Bu xewer pütkül Yoppagha tarqilip, nurghun kishiler Rebge étiqad qildi. ■

43 Shundaq boldiki, Pétrus Yoppada Simon isimlik bir könchining öyide uzun künler turdi.

■ 9:42 «Bu xewer pütkül Yoppagha tarqilip...» — mushu yerde «Yoppa» Yoppa (Jaffa) shehirining etrapidiki pütkül yerlerni körsetse kérek. (hazirqi ismi «Xayfa»).

10

Rimliq yüzbéshigha perishtining körünüshi

¹ Qeyseriye shehiride Korniliy isimlik bir adem bolup, u *Rim* qoshunidiki «Italiyelikler» qismining yüzbéshi idi.

² U ixlasmén adem bolup, özi we pütkül öyidikiliri Xudadin qorqatti. U merdlik bilen namratlarga xeyr-saxawet qilip, daim Xudagha dua-tilawet qilatti. ■

³ Bir küni chüshtin kéyin saet üçlerde, u ghayibane bir körünüshte Xudaning bir perishtisining özining yénigha kelgenlikini ochuq kördi. Perishte uni:

— Korniliy! — dep chaqirdi. ■

⁴ Korniliy uninggha közlrini tikip qattiq chöchüp: — Teqsir, néme ish? — dep soridi.

Perishte uninggha:

— Séning dualiring we xeyr-saxawetlik ishliring Xuda aldigha esletme qurbanliqtek béríp yetti.

⁵ Emdi sen Yoppagha adem ewetip, Pétrus depmu atilidighan Simon isimlik ademni chaqirtip kel.

⁶ U Simon isimlik bir könchining öyide méhman bolup turuwatidu. Simonning öyi déngiz boyida, — dédi.

⁷ Uninggha sözligen perishte ketkendin kéyin, Korniliy öydiki xizmetchilerdin ikkini we daim yénida

---

■ **10:2 «Korniliy ixlasmén adem bolup, özi we pütkül öyidikiliri Xudadin qorqatti...»** — Korniliy belkim sinagogqa qatnashqan «Xudadin qorqquchi» dep atalghan yat elliklerdin biri idi. Gerche Yehudiylarning rimliqlargha xushi bolmisimu, u étiqadi tüpeylidin Yehudiy namratlarga shundaq xeyrlik ishlarni qilatti. ■ **10:3 «chüshtin kéyin saet üçlerde»** — Qanaan (Pelestin) waqti bilen «saet toqquzlarda».

turup xizmet qilghuchilar ichidiki ixlasmen bir leshkerni chaqirdi.

⁸ Barliq ishlarni chüshendürgendin kéyin, ularni Yoppagha ewetti.

Xudaning Pétrusqa wehiy bérishi

⁹ Etisi ular seper qilip sheherge yéqinlashqanda, chüsh waqti bolup, Pétrus dua qilish üçün ögzige chiqti. ■ ■

¹⁰ Uning qorsiqi échip kétip, bir nerse yey dédi. Biraq ular ghiza teyyarliwatqanda, ghayibane bir alamet Pétrusni oruwaldi.

¹¹ U asman échilip, töt burjikidin baghlan'ghan halda yer yüzige chüshürülüwatqan keng dastixandek bir nersini kördi.

¹² Dastixanda herxil töt putluq haywanlar, yer béghirlighuchilar, asmandiki uchar-qanatlar mu bar idi.

¹³ Uninggha bir awaz anglandi: —

«Ornungdin tur, Pétrus, ulardin soyup ye!»

¹⁴ — Yaq, Reb, hergiz bolmaydu! Men héchqachan héchqandaq napak yaki haram nersini yégen emesmen! — dédi Pétrus. ■ ■

¹⁵ Awaz ikkinchi qétim kélip uninggha:

— Xuda halal dep paklighanni sen haram déme! — déyildi. ■

■ **10:9 «chüsh waqti»** — ibraniylarning waqti bilen «saet altide».

■ **10:9** 2Pad. 4:33; Mat. 6:6.

■ **10:14 «Yaq, Reb, hergiz bolmaydu! Men héchqachan héchqandaq napak yaki haram nersini yégen emesmen!»** — dastixandiki herxil haywanlar ichide Tewrat qanuni haram dep békitken nurghun janiwarlar bolsa kérek idi. ■ **10:14** Law. 11:4; Qan. 14:7. ■ **10:15** Mat. 15:11; Rim. 14:17,20; 1Tim. 4:4; Tit. 1:15.

¹⁶ Bu ish üç qétim yüz béríp, andin dastixandek bolghan shu nerse derhal asman'gha élip chiqip kétildi.

¹⁷ Pétrus körgen ghayibane alametning menisi toghrisida qaymuqup turghanda, mana Korniliy ewetken kishiler Simonning öyini tépip, derwaza aldida turatti.

¹⁸ Ular birsini chaqirip, uningdin Pétrus depmu atilidighan Simon dégen birsi bu yerde turamdu? — dep soridi. ■

¹⁹ Pétrus téxiche shu ghayibane alametning menisi üstide oyliniwatqanda, Roh uninggha:
— Mana, séni üç adem izdep keldi. ■

²⁰ Ornungdin tur, peske chüsh, héch ikkilenmey ular bilen bille barghin. Chünki ularni ewetküchi Men! — dédi.

²¹ Pétrus peske chüshüp, héliqi ademlerge:
— Siler izdigen kishi mana men bolimen. Bu yerge kélish sewebinglar némikin? — dédi.

²² Ular jawaben: — Heqqaniy bir adem, Xudadin qorqidighan, shundaqla pütkül Yehudiy xelqi teripligen Korniliy isimlik rimliq yüzbéshi muqeddes bir perishte teripidin sizni öyige chaqirtip, sizdin söz-kalam anglashqa emr qilin'ghan! — dédi.

■ **10:18** «Ular , *yeni Korniliy ewetken kishiler birsini chaqirip, uningdin Pétrus depmu atilidighan Simon dégen birsi bu yerde turamdu?* — **dep soridi**» — 18-21-ayetlerdin qarighanda, deslepte héchkim mushu ademlerning soaligha jawab bermidi. Yehudiy qérindashlar derwazining sirtida birnechche rimliqlarning, jümlidin bir rimliq eskerning Pétrus toghruluq sorawatqanliqini körüp, belkim jawab bérishtin bir'az qorqqan bolushi mumkin idi. ■ **10:19** «**Mana, Roh uninggha: — Mana, séni üç adem izdep keldi... dédi**» — «Roh» mushu yerde Xudaning Muqeddes Rohi.

²³ Shunga Pétrus ularni öyge tekliپ qilip, qondurup méhman qildi.

Etisi ornidin turup u ular bilen bille yolgha chiqti. Yoppadiki qérindashlardin beziliri ulargha hemrah bolup mangdi.

²⁴ Ikkinchi küni, ular Qeyseriyege yétip bardı. Emdi Korniliy tughqanliri we yéqin yar-buraderlirini öyge chaqirip, Pétruslarni teqgezarlıq bilen kütüp turatti.

²⁵ Pétrus öyge kirgende, Korniliy aldigha chiqip, ayighigha özini étip sejde qildi.

²⁶ Lékin Pétrus *derhal* uni yölep turghuzup:
— Ornungdin turghin! Menmu bir insan, xalas! — dédi. ▣

²⁷ U Korniliy bilen gep qilghach öyge kiriwidi, öyning ichige yighilghan top-top ademlerni kördi.

²⁸ U ulargha:

— Silerge melumki, biz Yehudiylarning yat elliklerdin birsi bilen bardı-keldi qilishi yaki öylirige kirishi Tewrat qanun-eqidilirimizge xılap. Lékin Xuda manga héchqandaq ademni napak yaki haram démeslikim kéreklikini ayan qildi. ▣

²⁹ Shuning üçün siler adem ewetip méni chaqirghanda, héch ret qilmay aldinglarga keldim. Emdi soray, méni néme dep chaqirdinglar? — dédi.

³⁰ Korniliy mundaq dédi:

— Töt künning aldida бүгүнкi mushu waqitqiche roza tutqanidim; saet üçlerde men öyde dua qiliwatattim. Tuyuqsiz kiyimliridin nur chaqnap

turidighan bir adem aldimda peyda bolup öre turdi: ■

³¹ «Korniliy! Duaying ijabet qilindi we xeyr-saxawetlik ishliring Xuda aldigha esletme qurbanliqtek yetti. ■

³² Shunga Yoppagha adem ewetip, Pétrus depmu atilidighan Simon isimlik ademni chaqirtip kel. U déngiz boyida olturaqluq Simon isimlik bir könchining öyide méhman bolup turuwatidu» dédi.

³³ Shuning üçün, derhal özlirini chaqirip kélishke adem ewetkenidim. Özliri külbemge kélip yaxshi qildila! Emdi biz hemmeylen Xuda özlirige emr qilghan barliq sözlerni anglash üçün Xudaning aldida hazir turuwatimiz.

Xuda yat ellergimu nijat ata qilidu

³⁴⁻³⁵ Pétrus aghzini échip mundaq dédi:

— Berheq, men Xudani héchqandaq ademge yüz-xatire qilmaydu, dep chüshinip yettim; belki her eldin bolghanlar ichide Uningdin qorqidighan we heqqaniyet yürgüzidighan kishi bolsila, Uning aldida meqbuldur. ■

³⁶ Xuda Israil xelqige yetküzgen söz-kalam, yeni Eysa Mesih arqiliq (u pütkül mewjudalargha Rebdur) inaq-xatirjemlik jakarlan'ghan xush xewer silerge melumghu; ■

■ **10:30** «saet üçlerde» — ibraniylarning waqti bilen «saet toqquzlarda». Bezi kona köchümilerde «roza tuttum» dégen sözler tépilmaydu. ■ **10:31** Mat. 28:3; Mar. 16:5; Luqa 24:4. ■ **10:34-35** Qan. 10:17; 2Tar. 19:7; Ayup 34:19; Rim. 2:11; Gal. 2:6; Ef. 6:9; Kol. 3:25; 1Pét. 1:17. ■ **10:36** Yesh. 9:5; 52:7; Yuh. 16:33; Rim. 5:1; Kol. 1:20.

37-38 Silerningmu Yehya *peyghember* chömüldürüş chaqiriqini yetküzgendin tartip, Galiliyedin boshlap pütkül Yehudiye zéminlirida Nasaretlik Eysa toghruluq guwahliqtin — yeni Xudaning qandaq qilip uni Muqeddes Roh we küch-qudret bilen mesihligenliki, shuning bilen u hemme yerni kézip, yaxshi emellerni qilip, Iblisning ilkide bolghanlarning hemmisini saqaytqanliqidin xewiringlar bardur. Chünki Xuda uning bilen bille idi. ■

39 Bizmu uning hem Yehudiylarning zéminida hem Yérusalémda qilghan pütün emellirining guwahchiliri. Ular uni yaghachqa ésishi bilenmu öltürdi. ■

40-41 Biraq üçinchi küni, Xuda uni qayta tirildürüp namayan qildi. Biraq hemme kishilerge emes, peqet Xuda Özi aldi bilen tallighan guwahchilar, yeni u ölümdin tirilgendin kéyin uning bilen hemdastixan bolghan bizlarning arimizda namayan qildi. ■ ■

42 U bizge xelqge xush xewer yetküzüşni we özining Xuda teripidin tirikler we ölgenlarning soraqchisi qilinip teyinlen'güchi ikenlikini jakarlashni emr qildi. ■

43 Barliq peyghemberler uninggha guwahliq

■ **10:37-38** Yesh. 8:23; 9:1; Mat. 4:12; Mar. 1:14,38, 39; Luqa 4:14; Zeb. 45:7; Yesh. 61:1; Luqa 4:18. ■ **10:39** «Yehudiylarning zémini» — Yehudiye. «ular uni yaghachqa ésip öltürdi» — grék tilida «ular uni derexte ésip öltürdi».

■ **10:40-41** «... uning bilen hemdastixan bolghan bizler...» — grék tilida «...uning bilen yégen we ichken bizler...». ■ **10:40-41** Mar. 16:14; Luqa 24:34; Yuh. 20:19; Ros. 2:24; 1Kor. 15:5. ■ **10:42** Mat. 28:19; Mar. 16:15; Yuh. 15:16; Ros. 17:31.

bériduki, herkim uninggha étiqad qilghan bolsa uning nami arqiliq gunahliri kechürüm qilinidu. ▣

44 Pétrus téxi bu sözlerni qiliwatqanda, Muqeddes Roh söz-kalamni anglawatqan hemme kishige chüshti. ▣

45 Pétrus bilen bille kelgen xetnilik bolghan ishen'güchilerning herbiri Muqeddes Rohning yat ellerdikilergimu ata qilinip tökülgenlikini körüp bek heyran bolushti. ▣

46 Chünki ularning *karamet namelum* tillarda sözlшип Xudani ulughlighanliqini anglidi. Shunga Pétrus: ▣

47 — Mushu kishiler bizge oxshash Muqeddes Rohni qobul qilghuchi bolghan bolsa, kim ularning sugha chömüldürüşni qobul qilishini tosalisun?! — dédi. ▣

48 Shuning bilen u ularning Rebning namida chömüldürülüşini buyrudi. Andin ular Pétrusning ular bilen birnechche kün turushini ötündi.

11

Pétrusning «yat ellikler»ning chömüldürülüşini aqlishi

▣ **10:43** Yar. 3:15; 22:18; 26:4; 49:10; Qan. 18:15; Zeb. 132:11; Yesh. 4:2; 7:14; 9:5; 40:10; Yer. 23:5; 33:14; Ez. 34:23; 37:24; Dan. 9:24; Mik. 7:20; Ros. 15:9. ▣ **10:44** Ros. 8:17.

▣ **10:45** «xetnilik bolghan ishen'güchiler» — (Yoppadin kelgen) Yehudiylarni körsitidu. «yat ellerdikilerge» — démek, Yehudiy emeslerge. ▣ **10:46** Mar. 16:17; Ros. 2:4. ▣ **10:47** Ros. 8:36; 11:17.

¹ Rosullar we pütkül Yehudiyediki bashqa qérindashlar *yat* elliklarningmu Xudaning söz-kalamini qobul qilghanliqini anglidi.

² Shunga, Pétrus Yérusalémgha qaytqanda, xetnilik bolghan *ishen'güchiler* uni eyibke buyrup: ■

³ — Sen xetne qilinmighan ademlarning öyide méhman bolup, ular bilen hemdastixan boldung?! — dédi. ■

⁴ Biraq Pétrus pütün ishni bashtin-axirighiche ulargha bir-birlep chüshendürüp

⁵ mundaq dédi:

— Yoppa shehiride dua qiliwatqinimda, ghayibane körünüş méni oriwélip, bir alametni kördüm. Keng dastixandek bir nerse töt burjikidin baghlan'ghan halda asmandin chüshüp, méning yénimda toxtidi. ■

⁶ Uninggha köz tikip qarisam, ichide herxil töt putluq haywanlar, yawayi haywanatlar, yer béghirlighuchilar, asmandiki uchar-qanatlar mu bar iken.

⁷ Andin: «Ornungdin tur Pétrus, ulardin soyup ye!» dégen bir awazni anglidim.

⁸ Men: «Yaq Reb, hergiz bolmaydu! Men héchqachan herqandaq napak yaki haram nersini aghzimgha alghan emesmen!» dédim. ■

⁹ Biraq manga yene: «Xuda halal dep paklighan nersini sen haram déme!» dégen awaz anglandi.

¹⁰ Bu ish üç qétim shundaq tekrarlinip, axir bularning hemmisi asman'gha qaytidin tartip kétildi.

■ **11:2** «Yérusalémgha qaytqanda» — grék tilida «Yérusalémgha chiqqanda». ■ **11:3** Mis. 23:32; 34:15; Qan. 7:2; Yuh. 18:28.

■ **11:5** Ros. 10:9. ■ **11:8** Law. 11:4; Qan. 14:7.

11 Mana del shu chaghda, Qeyseriyedin méni chaqirishqa ewetilgen üç kishi men turghan öyning aldigha keldi.

12 Muqeddes Roh méni héch ikkilenmey ular bilen bille bérishqa buyrudi. Mushu alte qérindashmu men bilen bille bardı. *Qeyseriyege yétip kélip*, héliqi ademning öyige kirduq. ■ ■

13 Bu kishi bizge özining öyide payda bolup turghan bir perishtini qandaq körgenlikini éytti. Perishte uninggha: «sen Yoppagha adem ewetip, Pétrus depmu atilidighan Simon isimlik bir ademni chaqirtip kel,

14 u sanga séni we pütkül ailengge nijatliq yetküzidighan bir xewerni éytip béridu» dégeniken. ■

15 Men gepni bashlighinimda, Muqeddes Roh xuddi bashta bizning üstimizge chüşhkinidek, ularghimu chüshti. ■

16 Shu chaghda, Rebning söz-kalamini, yeni: «Yehya kishilerni sugha chömüldürgen, lékin siler bolsanglar Muqeddes Rohqa chömüldürülsiler»

■ **11:12 «héch ikkilenmey ular bilen bille bérish...»** — yaki «(Yehudiy yaki Yehudiy emeslerni) héch ayrimay ular bilen bille bérish...». «**mushu alte qérindash**» — shübhisizki Yoppa shehiridin kelgen alte qérindashning shu chaghda Pétrusning hemrahliqida bolghanliqini körsitidu. ■ **11:12** Ros. 10:19; 15:7. ■ **11:14 «u sanga séni we pütkül ailengge nijatliq yetküzidighan bir xewerni éytip béridu» dégeniken**» — grék tilida «u sanga séni we pütkül ailengge qutquzush wasite bolghan birnechche sözlerni éytip béridu». ■ **11:15 «Muqeddes Roh xuddi bashta bizning üstimizge chüşhkinidek»** — rosul Pétrusning «bashta» dégen sözidin éniqki, u we bashqa étiqadchilargha nisbeten Muqeddes Rohning özlirige kelgenliki toluq bir yéngi bashlinish bolghanidi.

déginini ésimge aldim. ▣

¹⁷ Shunga, eger Xuda emdi mushulargha biz Reb Eysa Mesihke étiqad qilghinimizdin kéyin bizge bergén iltipatqa oxshash iltipat ata qilghan bolsa, Xudani tosalghudek men zadi kim idim? ▣

¹⁸ Ular bu sözlerni anglighanda, eyibleshtin toxtap, Xudagha medhiye oqup:

— Berheq, Xuda ellergimu hayatliqqa élip baridighan towa qilishni nésip qiliptu! — déyishti.

Antakya shehiridiki étiqadchilar

¹⁹ U chaghda, Istipanning ishi bilen ziyankeshlikke uchráp herqaysi jaylargha tarqilip ketkenler Fenikiye rayoni, Siprus arili we Antakya shehiri qatarliq jaylarghiche yétip béríp, bu jaylarda söz-kalamni peqet Yehudiylarghila yetküzetti. ▣ ▣

²⁰ Lékin ulardin Siprus arili we Kurini shehiridin kelgen beziler Antakya shehirige barghanda, Reb Eysaning xush xewirini Gréklergimu yetküzdi. ▣

²¹ Rebning qoli ular bilen billes bolup, tolimu nurghun kishiler ishinip towa qilip Rebge baghladi. ▣ ▣

▣ **11:16** Yesh. 44:3; Yo. 2:28-29; Mat. 3:11; Mar. 1:8; Luqa 3:16; Yuh. 1:26; Ros. 1:5; 2:4; 19:4. ▣ **11:17** Ros. 15:9.

▣ **11:19** «ziyankeshlikke uchráp...» — grék tilida «azab-oqubetlerge uchráp...». «Siprus arili we Antakya shehiri qatarliq jaylar...» — bu Antakya «Suriyediki Antakya» idi. ▣ **11:19** Ros. 8:1, 4.

▣ **11:20** «.. Reb Eysaning xush xewirini Gréklergimu yetküzdi» — «Grékler» «Yehudiy emesler» idi, elwette. ▣ **11:21** «...towa qilip Rebge baghladi» — grék tilida «... («öz yolidin») burulup Rebge baghladi». ▣ **11:21** Ros. 2:47; 5:14.

22 Bu xewer Yérusalémdiki jamaetning quliqigha yétip keldi. Shuning bilen ular Barnabasni Antakyaghiche arilap ötüshke ewetti. ■

23 Barnabas yétip béríp, Xudaning méhir-shepqtini körüp, xushal boldi. U ularning hemmisini jan-dilidin qet'iylik bilen Rebge ching baghlinishqa righbetlendürdi. ■ ■

24 Chünki u Muqeddes Rohqa we iman-ishenchke toldurulghan bolup, yaxshi bir adem idi. Shuning bilen zor bir top ademler Rebge qoshuldi. ■

25 Shuning bilen Barnabas Tarsus shehirige Saulni izdep bardı. ■

26 Uni tépip Antakyagha élip keldi; shundaq boldiki, ikkiylen jamaet bilen bille saq bir yil yighilip, nurghun ademge telim berdi. Muxlislarning «Xristianlar» dep tunji atilishi Antakyadin bashlandi. ■

■ **11:22 «... Shuning bilen ular Barnabasni Antakyaghiche arilap ötüshke ewetti»** — meqsiti belkim, ehwalni bilip béqip, heqiqiy étiqadchilar bolsa ularni righbetlendürüş idi.

■ **11:23 «Barnabas ... Xudaning méhir-shepqtini kórdı...»** — bu dégenlikning belkim köp jehetliri bardur: — (1) ademler heqiqeten towa qilip Rebge baghlansa bu shübhisizki, Xudaning méhir-shepqtining zor netijisidir; (2) Xudaning méhir-shepqtini étiqadchilarda herxil méwe — muhebbet, xushallıq, xatirjemlik qatarlıqlar peyda bolidu; (3) jamaetning ösüşı we köpiyishi peqet Xudaning méhir-shepqtini bilenla bolidu. ■ **11:23** Ros. 13:43; 14:22. ■ **11:24** Ros. 4:36; 6:5. ■ **11:25** Ros. 9:27. ■ **11:26**

«muxlislarning «Xristianlar» dep tunji atilishi Antakyadin bashlandi» — «Xristianlar» dégen söz belkim awwal «xréstos» («exmeq» dégen menide) dégen sözdin kelgen mesxire xaraktéridiki söz bolushi mumkin; lékin axir bérıp asasiy menisi yaxshi chiqti, yeni «Xristosning (Mesihning) adamliri» («Mesih» bolsa ibraniy tilida «Mashiyah» — grék tilida «Xristos»).

27 U künlerde bezi peyghemberler Yérusalémdin Antakyagha chüshüp keldi.

28 Bulardin Agabus isimlik bireylen otturigha chiqip, Rohning wehiyini yetküzüp, qattiq bir acharchiliqning pütkül dunyani basidighanliqini aldin éytti (bu acharchiliq derweqe «Klawdiyus Qeyser» höküm sürgen waqıtta yüz berdi). ■ ■

29 Buning bilen *Antakyadiki* muxlislarning herbiri öz qurbigha qarap pul yighip, Yehudiyede turuwatqan qérindashlarga yordem bérishni qarar qildi. ■

30 Ular bu qararni ada qilip, ianini Barnabas we Saulning qoli arqiliq *Yehudiyediki jamaet* aqsaqallirigha yetküzüp berdi. ■

12

Téximu köp ziyankeshlikler

1 Shu chaghlarda, Hérod padishah jamaettiklerdin bezilirige ziyankeshlik qilmaqchi bolup ulargha qol saldi. ■

■ **11:28** «Agabus... Rohning Wehiyi bilen ... aldin éytti» — «Roh» mushu yerde Muqeddes Roh, elwette. ■ **11:28** Ros. 21:10. ■ **11:29** «Buning bilen Antakyadiki muxlislarning herbiri öz qurbigha qarap pul yighip, Yehudiyede turuwatqan qérindashlarga yordem bérishni qarar qildi» —

némishqa ular Yehudiyediki qérindashlarga alahide yordem ewetmekchi? (1) Yehudiy qérindashlar awwal Xudaning xizmitini algha sürtüş üçün köp yerlerni sétiwetkenidi («Ros.» 2-bab); (2) Yérusalém we Yehudiye ölkiside bolghan ziyankeshlik bek éghir bolghachqa, étiqadchilarning iqtisadiy ziyini belkim az emes idi. ■ **11:30** Ros. 12:25. ■ **12:1** «Hérod padishah» — bu Hérod «Hérod Agrippa (I)» idi. Hérodlar toghruluq «Tebirler»ni körüng.

2 U Yuhannaning akisi Yaqupni qilichlap öltürdi. ▣

3 Özining bu qilgan ishining Yehudiylargha yaqqanligini körüp, u Pétrusnimu tutqun qildurudi (shu chaghda «pétir nan héyti» mezgili idi).

4 Pétrusni tutqandin kéyin, uni zindan'gha tashlap, töt leshker bir guruppa qilin'ghan töt qarawwul topigha tapshurdi. Pasxa héyttin kéyin, Hérod uni xalayıq aldida soraq qilmaqchi idi. ▣ ▣

5 Shunga Pétrus zindanda tutup qélindi. Lékin jamaet Xudagha jan-dil bilen uning üçhün dua qilishiwatatti.

Pétrusning zindandin qutquzulushi

6 Emdi Hérod uni élip chiqip sot qilishning aldinqi kéchisi, Pétrus ikki zenjir bilen baghlaqlıq péti, ikki qarawulning otturisida uxlawatatti; ishikning sirtidimu birnechche qarawul zindanni közet qiliwatatti.

7 We tuyuqsız Rebning bir perishtisi körünüp, bir nur kamérni yorutti. Perishte Pétrusning biqinigha noqup:

— Téz tur! — dep oyghatti. Uning qolliridiki zenjir shu haman boshap chüshüp ketti. ▣

8 Perishte uninggha:

— Bélingni baghliwal! Keshingnimu kiy! — dédi. Pétrus uning déginini qildi. Andin u:

— Chapiningni yépinchaqlap keynimdin mang! — dédi.

9 Pétrus uninggha egiship *kamérdin* chiqti. Bi-raq u perishtining wasitisi bilen boluwatqan bu

---

▣ 12:2 Mat. 4:21. ▣ 12:4 «Pasxa héyt» — yeni «ötüp kétish héyti».

▣ 12:4 Yuh. 21:18. ▣ 12:7 Ros. 5:19; 16:26.

ishlarning rastliqini bilmey, belki bir ghayibane körünüş körüptimen, dep oylawatatti.

¹⁰ Ular birinchi we ikkinchi közettin ötüp, zindanning sheherge chiqidighan tömür derwazisigha barghanda, derwaza ular üçhün özlükidin échilip ketti. Ular chiqip, bir kochidin ötkende, perishte tuyuqsiz uning yénidin ketti.

¹¹ Shu chaghda, Pétrus ésige kélip, öz-özige: «Derweqe emdi Reb Öz perishtisini ewetip, méni Hérodning qolidin we Yehudiy xelqining kütkenlirining hemmisidin qutquzuptu, dep bildim» — dedi.

¹² Heqiqiy ehwalni chüshinip yetkende, u Markus depmu atilidighan Yuhannaning anisi Meryemning öyige bardı. U yerde nurghun kishiler yighilip dua-tilawet qiliwatatti.

¹³ U derwazining ishini qaqqanda, Roda isimlik bir dédek awazni anglap chiqti.

¹⁴ U Pétrusning awazini tonup, xushalliqidin ishikni échishqimu ülgürmey yügürüp kélip, hemmeylen'ge:

— Pétrus derwaza aldida turidu! — dep xewer qildi.

¹⁵ Lékin ular: — Sarang bolup qaldingghu! — déyishti. Biraq u: — Rast shundaq, dep turuwaldi. Ular:

— U uning perishtisi bolsa kérek! — déyishti. ■

¹⁶ Biraq Pétrus derwazini qéqiwedi. Ular chiqip derwazini échip, uning özini körgende hemmeylen hang-tang bolushti.

■ **12:15 «U uning perishtisi bolsa kérek»** — ular «ölgen Pétrusning rohi» yaki «Pétrusni alahide qoghdadighan bir perishte» dep oylap qalghan bolushi mumkin.

17 Pétrus ulargha ün chiqarmasliqqa qol ishariti qilip, ulargha Rebning özini zindandin qandaq élip chiqqanliqini éytip berdi. Andin kéyin, u:

— Bu xewerni Yaqupqa we qérindashlarga yetküzüp qoyunglar, — dep, özi u yerdin bashqa yerge ketti. ■ ■

18 Tang atqanda, qarawullar Pétrus zadi néme boldi dep sarisimige chüshti.

19 Hérod uni izdep uning iz-dérikini tapalmighachqa, qarawullarni soraq qilip, ularni ölümge mehkum qilishni buyrudi. Bu ishtin kéyin, u Yehudiyedin chüshüp Qeyseriye shehirige bérıp shu yerde turdi.

Hérod Agrippa xanning ölümi

20 Eslide Hérod *xan* bilen Tur we Zidondikiler arisida qattiq jédel bar idi. Halbuki, Tur we Zidondikiler birliship, Hérodning aldigha keldi. Uning bilen yarishiwélishe üçün ular aldi bilen xanning Bilastus isimlik shexsiy ghojidarini özlirige yar-yölek bolushqa qayıl qilghanidi. Chünki bu yurttikiler ashliqni xanning ilkidiki jaylardin alatti.

21 Belgilen'gen körüşhüsh künide Hérod shahane tonlirini kiyip, soraq textide olturup, ulargha nutuq sözlidi. ■

22 Anglighan xelq:

■ 12:17 «Bu xewerni Yaqupqa we qérindashlarga yetküzüp qoyunglar» — «Yaqup» mushu yerde Reb Eysaning inisi bolghan Yaqupni körsitidu. ■ 12:17 Ros. 13:16; 19:33; 21:40. ■ 12:21 «Hérod... ulargha nutuq sözlidi» — yaki «Hérod... ularni eyiblep nutuq sözlidi». Grék tilida «nutuq sözlesh» dégen bu sözning bezide «eyiblesh» dégen puriqi bar.

— Bu ademning awazi emes, belki bir ilahning awazidur! — dep warqirashti.

²³ Shuan Perwerdigarning bir perishtisi xanni urdi; chünki u shan-sherepni Xudagha béghishlimidi.

Netijide, u qurtqa yem bolup öldi.

²⁴ Emma Xudaning söz-kalami dawamlıq berq urup kéngeydi. ■ ■

²⁵ Barnabas bilen Saul Yérusalémda ianilirini tapshurush xizmitini ada qilghandin kéyin, Antakyagha qaytip ketti. Ular Markus depmu atilidighan Yuhannani bille élip bardı.

13

Muqeddes Rohning Barnabas bilen Saulni ewetishi

¹ Antakyadiki jamaet ichide bezi peyghemberler we telim bergüchiler bar idi. Ular Barnabas, «Qara» depmu atilidighan Shiméon, Kurinilik Lukius, Hérod xan bilen bille chong bolghan Manaen we Saullar idi. ■ ■

■ **12:24** «emma Xudaning söz-kalami dawamlıq berq urup kéngeydi» — démek, uningha étiqad qilghuchilarning sani köpeymekte idi. ■ **12:24** Yesh. 55:11; Ros. 6:7. ■ **13:1** ««qara» depmu atilidighan Shiméon» — grék tilida ««négir» depmu atilidighan Shiméon». «Négir» dégen menisi «qara». «Hérod xan» — mushu ayette «xan» grék tilida «tétrarq» dégen söz bilen ipadilinidu. «Tétrarq» dégenning toluq menisi «(zéminning) töttin bir qismi üstidiki hakim». «Tétrarq» dégen mertıwe «waliy»din töwen; shuning üçün Hérodlar Pontiy Pilatusqa boysunushi kérek idi. ■ **13:1** Ros. 14:26.

² Ular Rebning ibaditide bolup roza tutuwatqan bir mezigilde, Muqeddes Roh ulargha:

— Barnabas bilen Saulni Men ularni qilishqa chaqirghan xizmet üçün Manga ayrip qoyunglar, — dédi. ▣

³ Shuning bilen, ular yene roza tutup dua qilghandin kéyin, ikkiyenning üstige qollirini tegküzüp uzitip qoydi. ▣

Barnabas bilen Saul Siprusta

⁴ Ular Muqeddes Roh teripidin ewetilgen bolup, Selyukiye shehirige bérip, u yerdin kémige chiqip Siprus ariligha qarap yolgha chiqti.

⁵ Salamis shehirige yétip kélip, ular Yehudiy-larning sinagoglirida Xudaning söz-kalamini yetküzüşke bashlidi. Yuhanna ularning yaremchisi idi. ▣ ▣

⁶ Ular pütün aralni arilap chiqip, Pafos shehirige keldi. Ular u yerde Baryeshua isimlik bir kishi bilen uchriship qaldi. U séhirger bolup, saxta peyghember bolghan bir Yehudiy idi. ▣

⁷ U kishi bu *aralning* rimliq waliyisi Sérgiyus Pawlusning hemrahi idi. Waliy uqumushluq bir kishi bolup, Barnabas bilen Saulni chaqirtip, Xudaning söz-kalamini anglimaqchi boldi.

⁸ Lékin héliqi séhirger (uning grékche ismi Elimas bolup, «séhirger» dégen menide) ulargha qarshi

---

▣ **13:2** Mat. 9:38; Ros. 9:15; 22:21; Rim. 1:1; 10:15; Gal. 1:15; 2:8; Ef. 3:8; 1Tim. 2:7; 2Tim. 1:11; Ibr. 5:4. ▣ **13:3** Ros. 6:6; 8:15; 19:6.

▣ **13:5** «Yuhanna ularning yaremchisi idi» — yeni Markus depmu atalghan Yuhanna. ▣ **13:5** Ros. 12:25. ▣ **13:6** Ros. 8:9; 19:13.

chiqip, waliyning rayini étiqadtin qayturushtni urunmaqta idi.

⁹ Biraq Muqeddes Rohqa toldurulghan Saul (yene «Pawlus» depmu atilidu) héliqi séhirgerge tikilip qarap ■

¹⁰ uninggha:

— Ey, qelbing herxil hiyligerlik we aldamchiliq bilen tolghan Iblisning oghli, hemme heqqaniyliqning dūshmini! Perwerdigarning tūz yollirini burmilashni zadi toxtatmamsen?!

¹¹ Emdi Rebning qoli üstüngge chūshti! Közliring kor bolup, bir mezigil künning yoruqini körelmeysen! — dédi.

Shuan, bir xil tuman we qarangghuluq uni basti. U yolni silashturup, kishilerdin méni qolumdin yétilenglar, dep iltija qilatti.

¹² Yüz bergen ishni körge waliy Rebning telimige qattiq heyran bolup, Uninggha étiqad qildi.

Pawlusning bir sinagogta Rebning telimini bérishi

¹³ Pawlus bilen uning hemrahliri kémige chiqip, Pafostin Pamfiliye ölkisidiki Perge shehirige bardı. U yerde Yuhanna ulardin ayrilip Yérusalémgha qaytti. ■ ■

■ **13:9** «Saul (yene «Pawlus» depmu atilidu)...» — «Pawlus» latinche isim bolup, menisi belkim «kichik». Saul Muqeddes Roh teripidin Yehudiy emeslarning xizmitide bolushqa chaqirilghachqa, u mushu yerdin bashlap özi üçün bu latinche isim ishlitishke bashlaydu. ■ **13:13** «U yerde Yuhanna ulardin ayrilip Yérusalémgha qaytti» — mushu «Yuhanna» bolsa Yuhanna Markus idi. ■ **13:13** Ros. 15:38.

14 Pawluslar bolsa Perge shehiridin chiqip, dawamliq méngip Pisidiye rayonidiki Antakya shehirige béríp, shabat küni sinagogqa kirdi.

15 Tewrat qisimliridin we peyghemberlarning yazmiliridin oqulghandin kéyin, sinagogning chongliri ularni chaqirtip:

— Qérindashlar, eger xalayiqaqa birer nesihet sözünglar bolsa, éytinglar, — dédi.

16 Pawlus ornidin turup, qol ishiriti qilip, xalayiqaqa mundaq dédi:

— Ey Israillar we Xudadin qorqqanlar, qulaq sélinglar! ■ ■

17 Bu Israil xelqining Xudasi ata-bowilirimizni talidi; ular Misirda musapir bolup yashighan waqitlarda ularni ulugh qildi, Özining égiz kötürgen biliki bilen ularni Misirdin qutquzup chiqti. ■

18 U chölde ulargha texminen qiriq yil ghemxorluq qildi ■

19 andin Qanaan zéminidiki yette elni yoqitip, ularning zéminlirini ulargha miras qilip berdi. ■

20 Bu ishlargha aldi-keyni bolup texminen töt yüz ellik yil ketti. Kéyin, taki Samuil peyghember otturigha chiqqiche, u ulargha batur hakimlarni tiklep berdi. ■

21 Andin ular bizge bir padishahni bersiken, dep *Samuil peyghemberdin* tilidi. Shuning bilen Xuda

---

■ **13:16** «Ey Israillar we Xudadin qorqqanlar... » — «Xudadin qorqqanlar» dégen turaqliq ibare Tewrat étiqadida bolghan «yat ellikler» (Yehudiy emesler)ni körsitidu. Xetne qobul qilmighan bol-simu, ulargha sinagogqa qatnishishqa ruxset bérilgen. ■ **13:16**

Ros. 12:17; 19:33; 21:40.

■ **13:17** Mis. 1:1.

■ **13:18** Mis. 16:35;

Chöl. 14:34; Zeb. 95:10.

■ **13:19** Ye. 14:2.

■ **13:20** Hak. 2:16;

3:9.

ulargha Binyamin qebilisidin Kish isimlik ademning oghli Saulni tiklep berdi. U qiriq yil hoküm sürdi. ▣

²² Biraq Xuda Saulni seltenitidin chüshürüp, ulargha Dawutni padishah qilip turghuzup berdi. Xuda uning heqqide guwahliq béríp: «Könglümdikidek bir ademni, yeni Yessening oghli Dawutni taptim. U Méning toluq irademge emel qilidu», — dédi. ▣

²³ Özi wede qilghandek Xuda bu ademning neslidin Israil xelqige bir Qutquzghuchi tiklep berdi — u bolsa Eysaning özidur!

²⁴ U xelqning otturisigha chiqishtin alwwal, Yehya *peyghember* chiqip, barliq Israil xelqini towa qilishni *bildüridighan* chömüldürüşni qobul qilinglar, dep jakarlidi. ▣

²⁵ Yehya *peyghember* wezipini tamamlighanda, xalayiqqa mundaq dégenidi: «Siler méni kim dep bilisiler? Men siler kütken zat emesmen. Biraq mana, mendin kéyin birsi kélidu, men hetta uning ayagh keshlirini yéshishkimu layiq emesmen!» ▣ ▣

²⁶ Ey qérindashlar, Ibrahimning jemetining nesilliri we aranglardiki Xudadin qorqqanlar, bu nijatliqning söz-kalami silerge ewetildi! ▣ ▣

²⁷ Yérusalémدا turuwatqanlar we ularning hakim-

▣ **13:21** 1Sam. 8:5; 9:15; 10:15; Hosh. 13:11. ▣ **13:22** 1Sam. 13:14; 16:12; Zeb. 89:19-29; Ros. 7:45. ▣ **13:24** Mat. 3:1; Mar. 1:2; Luqa 3:2; Yuh. 3:23. ▣ **13:25** «Men siler kütken zat emesmen»

— grék tilida: «Men «u» emesmen» yaki «Men «shu zat» emesmen».

▣ **13:25** Mat. 3:11; Yuh. 1:20. ▣ **13:26** «... Ibrahimning jemetining nesilliri we aranglardiki Xudadin qorqqanlar...»

— «Xudadin qorqqanlar» — 16-ayet we izahatning körüng. ▣ **13:26** Mat. 10:6; Ros. 3:26; 13:46.

liri *Eysani* tonumay, uning üstidin gunahkar dep höküm chiqarghini bilen, her shabat küni oqu-lidighan peyghemberlarning aldın éytqan sözlirini emelge ashurdi. ■ ■

28 Gerche ular uningdin ölüm jazasigha höküm qil-ishqa tégishlik birer gunah tapalmighan bolsimu, waliy Pilatustin yenila uni ölümge mehkum qil-ishni ötündi. ■

29 Ular *bu ishlarni qilip* muqeddes yazmilarda un-ing heqqide aldın pütülgenlarning hemmisini *özliri bilmigen halda* emelge ashurghandin kéyin, uning jesitini krésttin chüshürüp, bir qebrige qoydi.

30 Lékin Xuda uni ölümدين tirildürdi! ■

31 Tirilgendin kéyin, u burun özi bilen Galiliyedin Yérusalémghiche egiship kelgenlerge köp künler ichide *nechche qétim* körünüp turdi. Bu kishiler hazir *Israil* xelqige uning guwahchiliri boluwatidu. ■

32-33 Bizmu ata-bowilirimizgha qilin'ghan wedin-ing xush xewirini silerge hazir jakarlaymiz — Xuda Eysani *arimizda* tiklep, bu wedini ularn-ing ewladliri bolghan bizlerge emelge ashurdi. Bu heqte Zeburning ikkinchi küyide aldın'ala mundaq pütülgen: «Sen Méning Oghlum, Özüm séni

---

■ 13:27 «Yérusalémدا turuwatqanlar we ularning hakimliri Eysani tonumay...» — grék tilida: «Yérusalémدا turuwatqanlar we ularning hakimliri uni tonumay...». ■ 13:27 Yuh. 16:3; Ros. 3:17; 1Kor. 2:8; 1Tim. 1:13. ■ 13:28 Mat. 27:20; Mar. 15:11; Luqa 23:18; Yuh. 19:6. ■ 13:30 Mat. 28:6; Mar. 16:6; Luqa 24:6. ■ 13:31 Mar. 16:14; Yuh. 20:19; 21:1; Ros. 1:3; 1Kor. 15:5.

bügünki künide tughdurdum». ■ ■

³⁴ Emdilikte Xudaning Eysagha chirishni qayta körgüzmeý ölümün tirildüridighanliqi heqqide u *muqeddes yazmilarda* mundaq aldin éytqan: «Dawutqa wede qilghan méhir-shepqetlerni silerge ata qilimen!» ■ ■

³⁵ Shunga yene bu heqte yene bir ayette: — «*I Xuda, Séning muqeddes Bolghuchunggha téning chirishini körgüzmeysen*». ■ ■

³⁶ Chünki Dawut derweqe Xudaning iradisi boyiche öz dewri üçün xizmet qilip, öz atabowilirigha qoshulup ölümde uxlap uning téni chirip ketkenidi. ■ ■

³⁷ Lékin Xuda ölümün tirildürgüchi bolsa chirishni

■ **13:32-33 «Sen Méning Oghlum, Özüm séni бүгүнкү күнде tughdurdum»** — «Zeb.» 2:7. Bezi alimlar, bu bésharettiki «tiklesh» dégen söz uning ölümün tirildürülgenlikini körsitidu, dep «tirildürüp» dep terjime qilidu. Lékin uning tirilishini körsitidighan bésharetlerni neqil keltüridighan ayetler 34-35-ayetlerdur. Shunga Zeburdiki bu béshareti («Zeb.» 2:7) uning pak qiz Meryemdin tughulushini körsitidu, dep qaraymiz. ■ **13:32-33** Yar. 3:15; 22:18; 26:4; 49:10; Qan. 18:15; 2Sam. 7:12; Zeb. 132:11; Yesh. 4:2; 7:14; 9:5; 40:10; Yer. 23:5; 33:14; Ez. 34:23; 37:24; Dan. 9:24,25; Zeb. 2:7. ■ **13:34 «Dawutqa wede qilghan méhir-shepqetlerni silerge ata qilimen!»** — «Yesh.» 55:2. ■ **13:34** Yesh. 55:3. ■ **13:35 «I Xuda, Séning muqeddes Bolghuchunggha téning chirishini körgüzmeysen»** — «Zeb.» 16:10. «Séning muqeddes Bolghuchung» Mesihni körsitidu. ■ **13:35** Zeb. 16:10; Ros. 2:27. ■ **13:36 «Dawut derweqe Xudaning iradisi boyiche öz dewri üçün xizmet qilip,...»** — yaki «Dawut derweqe öz dewride Xudaning muddia-meqsetliri üçün xizmet qilip,...». «uning téni chirip ketkenidi» — grék tilida «chirishlerni kördi». 35-ayetni körüng. ■ **13:36** 1Pad. 2:10; Ros. 2:29.

héch körmidi. ■

³⁸ Emdi shunga siler shuni bilishinglar kérekki, i qérindashlar, hazir gunahlardin kechürüm qilinish yoli del shu kishi arqiliq silerge jakarliniwatidu.

■ ■

³⁹ Musa peyghemberge chüshürülgen Tewrat qanuni bilen siler xalas bolalmaywatqan ishlardin uninggha étiqad qilghuchilar u arqiliq xalas qilinip heqqaniy qilinidu! ■ ■

⁴⁰ Shunga, peyghemberler aldin éytqan shu bal-ayi'apet béshinglarga chüshmesliki üçün éhtiyat qilinglar! —

⁴¹ «Qaranglar, i mazaq qilghuchilar, heyranuhes bolup halak bolunglar!

Chünki silerning künliringlarda bir ish qilimenki, Uni birsi silerge élan qilsimu siler shu ishqa hergiz ishenmeysiler!» ■ ■

⁴² Pawlus bilen Barnabas sinagogdin

■ **13:37** «Lékin Xuda ölümdin tirildürgüchi bolsa chirishni héch körmidi» — «Xuda ölümdin tirildürgüchi» Eysani körsitidu, elwette.

■ **13:38** «hazir gunahlardin kechürüm qilinish yoli del shu kishi arqiliq silerge jakarliniwatidu» — «del shu kishi arqiliq» Eysa arqiliq, démek. ■ **13:38** Luqa 24:47; 1Yuh. 2:12 ■ **13:39**

«Tewrat qanuni bilen siler xalas bolalmaywatqan ishlar» — «xalas bolalmaydighan ishlar» hertürlük ishlarni körsitidu; gunahning ilkidin xalas bolushni öz ichige élipla qalmay, belki Tewrat qanunida békitilgen türlük qurbanliq qilish we resim-qaidilerdin xalas bolushni öz ichige alidu. ■ **13:39** Rim. 3:28; 8:3; 10:4; Gal. 2:16; Ibr. 7:19. ■ **13:41** «qaranglar, i mazaq qilghuchi-

lar, heyranuhes bolup halak bolunglar! Chünki silerning künliringlarda bir ish qilimenki, uni birsi silerge élan qilsimu siler shu ishqa hergiz ishenmeysiler!» — Tewrat, «Hab.» 1:5. ■ **13:41** Yesh. 28:14; Hab. 1:5.

chiqiwatqanda, jamaet ulargha kélerki shabat küni bu ishlar heqqide yene sözleshni yélindi.

⁴³ Sinagogtiki jamaet tarqalghanda, nurghun Yehudiylar we Xudadin qorqqan Tewratqa étiqad qilghan Yehudiy emeslermu Pawlus bilen Barnabasqa egeshti. Ikkisi ulargha söz qilip, ularni Xudaning méhir-shepquitide ching turushqa dewet qildi. ■

⁴⁴ Kéyinki shabat küni, pütün sheher xelqi dégüdek Xudaning söz-kalamini anglighili kélishti.

⁴⁵ Biraq bundaq top-top adamlarni körgen Yehudiylar hesetke chömüp, Pawlusning sözlirige qarshi tetür gep qilip, uninggha töhmet qildi.

⁴⁶ Emdi Pawlus bilen Barnabas téximu yüreklik halda mundaq dédi:

— Xudaning söz-kalamini aldi bilen siler *Yehudiy xelqige* yetküzüsh kérek idi. Lékin siler uni chetke qéqip özünglarni menggülük hayatqa layiq körmigendin kéyin, mana biz *silerdin* burulup el-lerge yüzlinimiz! ■ ■

⁴⁷ Chünki Perwerdigar *muqeddes yazmilarda* bizge mundaq buyrughan: —

«Men Séni *yat* ellerge nur bolushqa,
Yer yüzining chet-yaqilirighiche nijatliq

■ **13:43** Ros. 11:23; 14:22. ■ **13:46** «mana biz *silerdin* burulup ellerge yüzlinimiz!» — «ellerge yüzlinimiz» — yeni «Yehudiy emeslerge yüzlinimiz». Démek, Xudaning söz-kalamini ulargha yetküzimiz.
■ **13:46** Mis. 32:10; Yesh. 55:5; Mat. 8:12; 10:6; 21:43; Ros. 3:26; 13:26; Rim. 10:19.

bolushung üçhün Séni atidim». ■ ■

48 Ellerdikiler bu sözni anglap, xushal bolushup Rebning söz-kalamini ulughlashti; menggülük hay-atqa érishishke békitilgenlarning hemmisi étiqad qildi. ■

49 Shundaq qilip, Rebning söz-kalami pütkül zémin'gha tarqaldi.

50 Biraq Yehudiylar Xudadin qorqqan yuqiri tebiqilik ayallarni hem sheher mötiwerlirini qutritip, Pawlus bilen Barnabasqa ziyankeshlik qilghuzup, ular ikkisini öz yurtliridin qoghlap chiqardi. ■ ■

51 Emma Pawlus bilen Barnabas ulargha qarap ayaghliridiki topini qéqishturuwétip, Konya she-hirige qarap mangdi. ■

■ **13:47 «Men Séni yat ellerge nur bolushqa, yer yüzining chet-yaqilirighiche nijatliq bolushung üçhün Séni atidim» —** «Yesh.» 42:6 we 49:6ni körüng: mushu ayetlerdiki «Séni» Mesi-hni körsitidu. Barnabas we Pawlus «Perwerdigarning quli»ning ish-lirini dawamlashturup yürgüzmekte (1-bab, 1-ayet). ■ **13:47**

Yesh. 42:6; 49:6; Luqa 2:32.

■ **13:48 «békitilgenler» —**

yaki «bel baghliganlar» yaki «mayil qilin'ghanlar». ■ **13:50**

«Biraq Yehudiylar Xudadin qorqqan yuqiri tebiqilik ayallarni hem sheher mötiwerlirini qutritip...» — «Xudadin qorqqan ayallar» bolsa Tewratqa étiqad qilghan Yehudiy bolmighan, sin-agogtiki ibadetke qatnishidighan ayallar. Gerche ular «Xudadin qorqqan» bolsimu, mushu yerde Yehudiylarning qutritishi bilen azdurulghan. ■ **13:50** 2Tim. 3:11. ■ **13:51 «Pawlus bilen Barn-**

abas ulargha qarap ayaghliridiki topini qéqishturuwétip,...» — «ayaghliridiki topini qéqishturuwétish» dégen heriket «munasiwitimiz pütünley üzüldi» dégen agahning ipadisi idi. «Mat.» 10:14, «Mar.» 6:11, «Luqa» 5:9ni körüng. «Konya shehiri» — hazirqi nam. Kona grékche ismi «Ikonium» yaki «Ikonion». U hazirqi Türkiyede.

⁵² *Antakyadiki* muxlislar bolsa xushaliqqa hemde Muqeddes Rohqa tolduruldi.

14

Pawlus bilen Barnabas Konya shehiride

¹ Konya shehiride shundaq boldiki, Pawlus bilen Barnabas Yehudiylarning sinagogigha kirgende, jamaetke shundaq sözlidiki, netijide Yehudiylar we Gréklerdinmu nurghan kishiler étiqad qildi. ■

² (halbuki, ishenmigen Yehudiylar *yat* elliklarning köngüllirini zehirlep, ularni qerindashlarga qarshi turushqa qutratti).

³ Shunga *Pawlus bilen Barnabas* u yerde xéli uzun turup, Rebge tayinip yüreklik halda *xush xewerni* jakarlidi; Reb ularning qolliri bilen möjizilik alametler we karametlerni körsitip öz méhir-shepquitining söz-kalamigha guwahliq berdi. ■

⁴ Buning bilen sheher xelqi ikkige bölünüp kétip, beziliri Yehudiylar terepte, beziliri bolsa rosullar terepte turdi. ■

⁵ Axirda, bir qisim *yat* ellikler bilen Yehudiylar arisida (öz bashliqliri bilen birlikte) rosullarni qiynap, chalma-késeq qilish qutratquluqi bash kötürdi.

■ **14:1 «netijide Yehudiylar we Gréklerdinmu nurghan kishiler étiqad qildi»** — «Grékler» belkim shu yerdiki her millettin bolghan «Yehudiy emesler»ni körsitidu. ■ **14:3** Mar. 16:20; Ros. 19:11; Ibr. 2:4. ■ **14:4 «sheher xelqi ikkige bölünüp kétip...»** — yaki «sheherning köp qismi ikkige bölünüp kétip...».

6-7 Lékin ular bu ishtin xewer tépip, shu yerdin qéchip Likawunya rayonidiki Listra we Derbe sheherliri hemde etraptiki yurtlarga qarap mangdi. Ular shu yerlerde xush xewerni dawamliq jakarlawerdi. ▣

Listra we Derbe sheherliride

8 Shu chaghda, Listra shehiride putlirida maghduri yoq, héch méngip baqmighan bir tughma palech olturatti. ▣

9 Pawlus söz qiliwatqanda, bu adem uninggha qulaq sélip olturatti. Pawlus uninggha köz tikip uning saqaytilishigha ishenchi barliqini körüp yétip,

10 yuqiri awaz bilen:

— Ornungdin des tur! — dédi.

Héliqi adem shuan ornidin des turup méngishqa bashlidi.

11 Lékin Pawlusning bu ishini körgen top-top ademler Likawunya tili bilen:

— Ilahlar insan qiyapitige kirip arimizgha chüshüptu! — dep warqiriship ketti. ▣

12 Ular Barnabasni «Ilah Zéus» dep atashti we Pawlusni sözleshte bashlamchi bolghachqa uni «Ilah Hérmiss» dep atashti. ▣

13 Sheherning sirtida «Zéus Ilah»ning butxanisi bar idi. Shu *butxanidiki* kahin sheher derwazisigha öküz we gül chembireklerni élip kélip, xelq bilen bille rosullargha atap qurbanliq qilmaqchi boldi.

▣ 14:6-7 Mat. 10:23; Ros. 8:1. ▣ 14:8 Ros. 3:2. ▣ 14:11 Ros. 28:6. ▣ 14:12 «Ilah Zéus» — Gréklarning «bash ilah»i («Yupitér» dégen planéta). «Ilah Hérmiss» — Hérmiss («Mérkuriy» dégen planéta) «ilahlarning elchisi» dep qarilatti.

14 Lékin rosullar Barnabas bilen Pawlus bu ishni anglap, kiyim-kécheklarini yirtqan halda, köpchilikning arisigha yügürüp kirip, warqirap mundaq dédi:

15 — Xalayıq, bu ishlarni néme dep qiliwatisiler?! Biz silerge oxshash héssiyattiki insanlarmiz! Biz silerge bu erzimes nersilerni tashlap, asman-zémin, déngiz-okyan we ulardiki barlıq mexluqlarni Yaratquchi hayat Xudaghila ibadet qilishinglar kérek dep jakarlawatimiz! ▣

16 Burunqi dewrlerde, u herqaysi ellerni öz yol-lirida méngishqa yol qoyghan. ▣

17 Shundaq bolsimu, U Özini ispatlaydighan guwahliqni qaldurmighan emes. Chünki U hemishe silerge shapaet körsitip, yamghurni öz waqtida ershtin yaghdurup mol hosul ata qilip, ash-tamaq bilen silerni toyghuzup, qelbinglarni xushalliqqa chömdürüp keldi. ▣

18 Hetta ular bu sözlerni qilghan bolsimu, xalay-ıqning ulargha atap qurbanlıq qilishini aranla tosuwaldi.

19 Lékin Antakya we Konya sheherliridin bezi Yehudiylar kélip, kishilerni özlirige qayil qilishi bilen, xelq Pawlusni chalma-késekkeldi, andin uni öldi dep qarap, sheher sirtigha sörep achıqip tashliwetti. ▣

20 Lékin muxlislar uning etrapigha olashqanda, Pawlus ornidin turup, sheherge qaytip kirdi. Etisi, u Barnabas bilen bille Derbe shehirige ketti.

▣ 14:15 Yar. 1:1; Zeb. 33:6; 124:8; 146:6; Ros. 10:26; Weh. 14:7; 19:10; 22:9. ▣ 14:16 Zeb. 81:12 ▣ 14:17 Rim. 1:19. ▣ 14:19 2Kor. 11:25.

Rosullarning Suriyediki Antakyagha qaytip kélishi

²¹ Emdi ular Derbe shehiride xush xewer jakarlap, nurghun ademlerni *Mesihke* muxlis bolushqa kirgüzgendin kéyin, ikkiylen Listra, Konya we Antakya sheherlirige qaytip bardı.

²² Ular u yerlerde muxlislarning qelblirini kücheyp, ularni étiqadta ching turushqa righbetlendürüp, shundaqla: — Biz Xudaning padishahliqigha kirishte nurghun japamusheqqetlerni béshimizdin ötküzüshimiz muqerrer bolıdu, — dep nesihet qıldı. ▣

²³ Ular yene herqaysi jamaet ichide aqsaqallarnı tallap belgilep, dua qilish we roza tutush arqılıq ularni özliri étiqad baghlıghan Rebge tapshurdı.

²⁴ Ikkiylen Pisidiye rayonidin ötüp Pamfiliye ölkisige keldi.

²⁵ Ular Perge shehiride söz-kalamni yetküzgendin kéyin, Attalya shehirige bardı. ▣

²⁶ Andin u yerdin kémige chiqip, *Suriyediki Antakyagha* qarap ketti. Ular eslide shu yerde özliri hazir tamamlighan bu wezipini ada qilishqa *jamaettikiler teripidin* Xudaning mehir-shepqitige tapshurulghanıdı. ▣

²⁷ Qaytip kelgende, ular jamaetni bir yerge jem qilghanda, ulargha Xudaning özliri arqılıq qilghan barlıq emellirini, shundaqla Xudaning qandaq qilip ellerge étiqadning bir ishikini achqanlıqini

---

▣ **14:22** Mat. 10:38; 16:24; Luqa 24:26; Ros. 11:23; 13:43; 2Tim. 3:12.

▣ **14:25** «... **Attalya shehirige bardı**» — Attalya shehiri déngiz boyida idi; hazırqı «Antaliya». ▣ **14:26** Ros. 13:1.

sözlep berdi. ■

²⁸ Ular u yerde muxlislar bilen bille uzun mezigil turdi.

■ **14:27** «Xudaning qandaq qilip ellerge étiqadning bir ishikini achqanliqini sözlep berdi» — «eller» mushu yerde «yat eller», «Yehudiy emesler» dégen menide.

Rosul Pawlusning xush hewerni jakarlighan 1-sepiri

Rosul Pawlusning xush xewerni jakarlighan 1-sepiri

15

Yérusalémdiki sünnet toghrisidiki yighin

¹ Shu chaghlarda beziler Yehudiye ölkisidin kélip, *Antakyadiki* qérindashlarga:

— Siler Musa *peyghemberge* tapshurulghan yosun boyiche xetne qilinishni qobul qilmisanglar, qutquzulmaysiler! — dep telim bérishke bashlidi.

■ ■

² Bu ish toghrisida chong majira chiqqan bolup, Pawlus bilen Barnabas ikkiylen shu kishiler bilen keskin munazire qilishqandin kéyin, *qérindashlar* Pawlusni, Barnabasni, shundaqla ularning arisidin birnechcheylenni bu mesile toghrisida rosullar we aqsaqallar bilen körüşhushke Yérusalémgha barsun dep békitken. ■

³ Shundaq qilip ular jamaet teripidin yolgha sélinip, sepiride Fenikiye rayoni we Samariye ölkisini bésip ötüp, barghanla yéride ellerningmu towa qilip *étiqad* yoligha kirgenlikini tepsiliy sözlidi. Bu xewer barliq qérindashlarni zor shadliqqa chömgüzdi. ■

⁴ Pawluslar Yérusalémgha kelginide, ular jamaet-tikiler, rosullar we aqsaqallar teripidin qarshi

---

■ **15:1** «Siler Musa *peyghemberge* tapshurulghan yosun boyiche xetne qilinishni qobul qilmisanglar, qutquzulmaysiler!» — Yehudiyedin kelgenler alliqachan sünnet qilin'ghan Yehudiylar, elwette. ■ **15:1** Yar. 17:10; Law. 12:3; Gal. 5:2. ■ **15:2** Gal. 2:1. ■ **15:3** «ellerningmu towa qilip...» — «eller» yene «Yehudiy emesler» dégen menide. «ellerningmu towa qilip *étiqad* yoligha kirgenliki...» — mushu yerde grék tilida: «towa qilip *étiqad* yoligha kirish» dégen ibare peqet birla söz «burulush» bilen ipadilididu.

élinip, köpchilikke Xudaning özliri arqiliq barliq qilghan emellirini bayan qilip berdi.

⁵ Lékin Perisiy mezhipidikilerdin étiqad yoligha kirgen beziler ornidin turushup:

— Mushu *yat elliklerni* xetne qilish kérek, shundaqla ulargha Musagha chüshürülgen Tewrat qanunigha emel qilishi kéreklikini jékilesh kérek! — dédi.

⁶ Shunga rosullar bilen aqsaqallar bu mesilini muzakire qilish üçün jem bolushti.

⁷ Uzun söhbetlishishtin kéyin, Pétrus ornidin turup mundaq dédi:

— Qérindashlar, desleptiki künlerde Xudaning ichinglardin méni tallap méning aghzim arqiliq xush xewerdiki söz-kalamni yat elliklerge anglitip ularning étiqad qilishida wasite qilishqa békitkenlikidin xewiringlar bar. ▣

⁸ We insanlarning qelbini bilgüchi Xuda Muqeddes Rohni bizge ata qilghinidek, ularghimu ata qildi. ▣

⁹ Shundaq qilip, Xuda ularni biz bilen héchqandaq perqlendürmey, ularning qelblirini étiqad arqiliq pak qildi. ▣

¹⁰ *Ehwal mana shundaq iken*, emdi siler néme üçün öimiz we ata-bowilirimizmu kötürelmigen bir boyunturuqni muxlislarning boynigha artmaqchi bolup, Xudani sinimaqchi bolisiler?! ▣

¹¹ Emdilikte, biz bolsaq Reb Eysaning méhirshepqitige tayinip ulargha oxshash qutquzulimiz,

---

▣ 15:7 Ros. 10:20; 11:12. ▣ 15:8 1Tar. 28:9; 29:17; Zeb. 7:9; Yer. 11:20; 17:10; 20:12. ▣ 15:9 Ros. 10:43, 44. ▣ 15:10 Mat. 23:4.

dep ishinimiz. ■ ■

¹² Bu sözdin kéyin, Barnabas bilen Pawlus chiqip, Xuda özliri arqiliq yat elliklarning arisida körsetken barliq möjizilik alametlerni we karametlerni bayan qilip berdi; köpchilik ulargha qulaq sélip sükütte turdi.

¹³ Ularning sözi tügigendin kéyin, Yaqup mundaq dédi:

— Qérindashlar, manga qulaq sélinglar!

¹⁴ Bayatin Shiméon Xudaning yat elliklernimu bashtinla shapaet bilen yoqlap, ularning arisidin Öz nami üçün bir xelq chiqiridighanliqini chüshendürüp ötti. ■

¹⁵ Peyghemberlarning éytqanlirimu buninggha uyghun kélidu, xuddi *muqeddes yazmilarda* munu sözler pütülgendek: —

¹⁶ — ««Mushu ishlardin kéyin, Men qaytip kélip, Dawutning yiqilghan chédirini yéngibashtin qurup tikleymen,

Uning xarabiliklirini qayta bina qilip, eslige keltürimen.

¹⁷⁻¹⁸ Shundaq qilip, jahandiki bashqa insanlarmu, yeni Méning namim bilen atalghan barliq eller Méni izdep tapidu» deydu bu ishlarni emelge

---

■ **15:11** «Emdilikte, **biz bolsaq Reb Eysaning méhir-shepqitige tayinip ulargha oxshash qutquzulimiz, dep ishinimiz**» — bu ayettiki «biz» Yehudiy étiqachilarni, «ular» Yehudiy bolmighan étiqadchilarni körsitidu. ■ **15:11** Ef. 2:8; Tit. 3:4. ■ **15:14**

«**Shiméon**» — Pétrusning aramiy tilidiki ismi («Simon» bolsa uning ibraniy tilidiki sheklidur). «**Xudaning yat elliklernimu bashtinla shapaet bilen yoqlap, ularning arisidin Öz nami üçün bir xelq chiqiridighanliqi**» — «shapaet bilen yoqlash» grék tilida peqet «yoqlash» dégen sözla bilen ipadilinidu.

Ashurghuchi we shundaqla ularni ezeldin ayan qilip kelgen Perwerdigar!» ■ ■

19 — Shuning üçhün xulasem shuki, yat ellikler arisidin towa qilip Xudagha étiqad baghliganlarga aware-éghirchilik sélip qoymasliqimiz kérek;

20 peqet ulargha: «Butlarga atilip bulghan'ghan nersilerni yéyishtin, jinsiy buzuqluqtin, qanni we boghup soyulghan haywanlarning göshliridinmu yéyishtin néri bolunglar» dep tapilap, bir parche xet yazayli. ■ ■

21 Chünki qedimki dewrlerdin tartip her sheherde shabat künide sinagoglarda Musa *peyghemberning* éytqanliri oqulup, uning körsetmiliri ögitilip

---

■ **15:17-18 «Shundaq qilip, jahandiki bashqa insanlarmu, yeni Méning namim bilen atalghan barliq eller...»** — «jahandiki bashqa insanlar» Yehudiy xelqidin bashqa barliq ellerni körstidu. «Méning namim bilen atalghan barliq (yat) eller» «Öz xelqim bolushqa chaqirghan yat eller» yaki «Men igidarchiliq qilghan barliq eller» dégenlerni bildüridu. «Mushu **ishlardin kéyin, men qaytip kélip, Dawutning yiqilghan chédirini yéngibashtin qurup tikleymen... shundaq qilip, jahandiki bashqa insanlarmu, yeni Méning namim bilen atalghan barliq eller Méni izdep tapidu**» — (16-17-ayet) bu neqil keltürülgen bésharetler «Am.» 9:11-12 we «Yesh.» 45:21din élin'ghan. Yaqup bu bésharetlerni «Séptuagint» LXX dégen grék tilidiki terjimisidin alghan. «Amos» tiki «qoshumche söz» imiznimu körüng. ■ **15:17-18 Am. 9:11,12.** ■ **15:20 «Butlarga atilip bulghan'ghan nersiler»** — grék tilida «Butlardin bulghan'ghan nersiler» dégen bilen ipadilinidu; «nersiler» belkim gösh we herxil yémek-ichmekni körsetse kérek. Grékler arisida «awwal butlarga atalghan» yémeklikni yéyish «sawabliq ish» yaki «qutluq ish» deydighanlar köp idi. ■ **15:20 Yar. 9:4; Mis. 20:3; 1Kor. 8:1; 10:20; 1Tés. 4:3.**

kelgen. ■

Yehudiy emes étiqadchilargha yézilghan xet

²² Shuning bilen rosullar, aqsaqallar, shundaqla Yérusalémdiki pütkül jamaettikiler öz arisidin birnechche ademni tallap, ularni Pawlus we Barnabas bilen bille Antakyagha ewetishni layiq kördi. Eslide qérindashlar ichide bashlamchi bolghan Yehuda (Barsabas depmu atilidu) bilen Silaslar buninggha tallandi.

²³ Xet bolsa ulargha tapshuruldi, uningda mundaq yézilghanidi: — «I Antakya, Suriye we Kilikiyede turuwatqan yat ellik qérindashlar, — Yérusalémdiki qérindashliringlardin, rosullar bilen aqsaqallardin silerge salam!

²⁴ Arimizdin bezi kishiler chiqip yéninglargha béríp, sözliri bilen silerni biaramliqqa sélip könglünglarni parakende qilip qoyghanliqini angliduq. Lékin biz ulargha héchqandaq söz-emr

---

■ **15:21 «Butlargha atilip bulghan'ghan nersilerni yéyishtin, jin-siy buzuqluqtin, qanni we boghup soyulghan haywanlarning göshliridinmu yéyishtin néri bolunglar ...»** — (20-ayet) mushu üç perhiz Tewrat qanunidin élin'ghan. Étiqad qilghan yat ellerning bulargha riaye qilishi ularning nijatliqqa érishishi üçün emes, belki («jinsiy buzuqluqtin ... néri bolunglar»tin bashqa) étiqad qilghan Yehudiylar jamaetke qatnishishida ularning aldida putlikashang bolmasliqi, Yehudiy emes qérindashliri bilen arilishishi asan qilinsun üçün dégen meqset bilen tapshurulghan (21-ayettin rosullarning bu meqsiti ochuq körünidu; «1Kor.» 10:14-11:1nimu körüng).

qilmiduq. ■ ■

²⁵ Shu sewebtin, biz bu ishta oylirimiz bir yerdin chiqqandin kéyin, arimizdin tallan'ghan birnechcheylenni söyümlük Barnabas we Pawlusimiz bilen bille yéninglarga ewetishni qarar qilduq.

²⁶ Bu ikkiylen Rebbimiz Eysa Mesihning nami üçhün hayatini xeterge tewekkül qilghan kishilerdur. ■

²⁷ Shunga biz Yehuda bilen Silasni yazghanlirimizni silerge öz aghzi bilenmu sözlep bersun dep, yéninglarga ewettuq.

²⁸ Gepning poskallisigha kelsek, Muqeddes Rohqa, shundaqla bizlergimu shu layiq körün'genki, töwendiki zörür bolghan ishlardin sirt, silerge héchqandaq bashqa ishni yüklimeslikimiz kérek:

²⁹ — Butlarga atalghan nersilerdin, qanni we boghup soyulghan haywanlarning göshliridin yéyishtin we jinsiy buzuqluqtin néri bolush — siler mushu birnechche ishtin saqlansanglar, yaxshi qilghan bolisiler.

Aman-xatirjem bolunglar!» ■

³⁰ Shundaq qilip, ular *qérindashlar* teripidin yolgha sélinip, Antakyagha bardı. U yerde pütün jamaet-

---

■ 15:24 «... Silerni biaramliqqa sélip könglünlarni parakende qilip qoyghanliqini angliduq. Lékin biz ulargha héchqandaq söz-emr qilmiduq» — bezi kona köchürmilerde mushu yerde: «... Silerni biaramliqqa sélip, sünnet qobul qilishinglar, Tewrat qanunigha emel qilishinglar kérek dep könglünlarni parakende qilip qoyghanliqini angliduq» déyilidu. ■ 15:24 Gal. 2:4. ■ 15:26 Ros. 13:50; 14:19. ■ 15:29 Yar. 9:4; Mis. 20:3; Law. 17:14; 1Kor. 8:1; 1Tés. 4:3.

tikilerni yighip, xetni ulargha tapshurdi. ■

³¹ Ular xetni oqup, uningdin bolghan righbet-tesellidin zor shadlandi.

³² Yehuda we Silaslar özlirimu peyghemberlerdin bolup, qérindashlarni nurghun söz-nesihetler bilen righbetlendürüp, ularni quwwetlendürdi.

³³ *Yehuda we Silaslar* u yerde bir mezigilni ötküzgendin kéyin, Antakyadiki qérindashlarning sepirige amanliq tiligen halda uzitishi bilen, ular özlirini ewetken *Yérusalémdikilerning* qéshigha qaytti. ■

³⁴⁻³⁵ Lékin Pawlus we Barnabas Antakyada qélip, bashqa nurghun qérindashlarning hemkarliqida telim bérip Rebning söz-kalamidiki xush xewirini jakarlap turdi.

Pawlus bilen Barnabasning ayrilip kétishi

³⁶ Lékin yene birnechche künlerdin kéyin Pawlus Barnabasqa:

Biz burun Rebning söz-kalamini yetküzgen hemme sheher-yézilargha bérip, qérindashlarning yénigha bérip, halini sorap kéyleyli, — dédi.

³⁷ Barnabas bolsa Yuhanna (Markusmu déyilidu)ni bille élip barmaqchi bolghanidi. ■

³⁸ Biraq Pawlus aldingi qétim Pamfiliye ölkiside ulardin ayrilip ketken, Rebning xizmitide ular

---

■ **15:30** «shundaq qilip, ular qérindashlar teripidin yolgha sélinip...» — grék tilida «shundaq qilip, ular ularning teripidin yolgha sélinip...». ■ **15:33** «Yehuda we Silaslar u yerde bir mezigilni ötküzgendin kéyin» — «Yehuda we Silaslar» grék tilida «ular».

■ **15:37** Mis. 20:3.

bilen bille *dawamliq* seper qilmighan Markusni yene élip bérishni aqilanilik emes dep qaridi. ■

³⁹ Shuning bilen ikkiylen otturisida bek keskin ixtilap bolup, axir béríp ular bir-biridin ayrilip kétishti. Barnabas Markusni élip, kémige olturup Siprus ariligha ketti.

⁴⁰ Pawlus bolsa Silasni tallidi; qérindashlarning ikkiylenni Xudaning shapaitige amanet qilishi bilen u ikkisi yolgha chiqti. ■

⁴¹ U emdi Suriye we Kilikiye ölkilirini arilap ötüp, *herqaysi jaylarda* jamaetlerni quwwetlendürdi.

16

Timotiyning Pawlus we Silasqa qoshulushi

¹ Andin u Derbe we Listra sheherlirigimu bardı. Mana, shu yerde étiqadchi Yehudiy bir ayalning oghli, Timotiy isimlik bir muxlis bar idi. Uning atisi bolsa grék idi. ■

² Listra we Konya sheherliridiki qérindashlarning hemmisi uning toghruluq yaxshi guwahliq bér etti.

■ **15:38 «Rebning xizmitide ular bilen bille dawamliq seper qilmighan Markus...»** — mushu yerde «Rebning xizmitide» grék tilida peqet «xizmette» déyilidu. ■ **15:40 «Pawlus bolsa Silasni tallidi; qérindashlarning ikkiylenni Xudaning shapaitige amanet qilishi bilen u ikkisi yolgha chiqti»** — Pawlus we Barnabas néme üçün bir-biridin ayrildi? Qaysisining qarari toghra? «Qoshumche sözimiz»de bu mesile toghrisida azraq toxtilimiz. ■ **16:1 «Mana, shu yerde étiqadchi Yehudiy bir ayalning oghli, Timotiy isimlik bir muxlis bar idi»** — kéyinki ayetlerge qarighanda, «shu yer» Listra idi.

³ Pawlus uni özi bilen bille élip mangmaqchi boldi. Biraq bu yerdiki Yehudiylarning hemmisi *Timotiyning* atisining grék ikenlikini bilgechke, Pawlus uni élip xetne qildurdi. ■ ■

⁴ Ular sheher-yézilardin ötkech, Yérusalémdiki ro-sullar bilen aqsaqallar *yat ellerge* békitken bel-gilimilerni ularning riaye qilishi üçün tapshurdi. ■

⁵ Shundaq qilip, jamaetler étiqadta kücheytilip, san-lirimu kündin-kün'ge köpeydi.

Makédoniyelikning chaqiriqi

⁶ Muqeddes Roh ularning Asiya ölkiside söz-kalamni jakarlishigha yol qoymighan bolup, Pawluslar emdi Frigiye we Galatiya rayonliridin ötüp, ■

⁷ Misiye rayonigha kelgendin kéyin, Bitiniye ölkisige kirmekchi boldi. Biraq Eysaning Rohi

---

■ **16:3 «bu yerdiki Yehudiylarning hemmisi Timotiyning atisining grék ikenlikini bilgechke, Pawlus uni élip xetne qildurdi»** — Pawlusning Timotiyni xetne qilishi étiqadini bildürüş üçün emes, belki u uning bilen Xudaning xizmitide bolghanda Yehudiylarning uni qobul qilmasliqining aldini élish üçün idi. ■ **16:3** 1Kor. 9:20; Gal. 2:3. ■ **16:4** Ros. 15:20.

■ **16:6 «Muqeddes Roh ularning Asiya ölkiside söz-kalamni jakarlishigha yol qoymighan bolup, Pawluslar emdi Frigiye we Galatiya rayonliridin ötüp...»** — Frigiye we Galatiya rayonliri Asiyaning bir qismi idi — Pawlus shu yerdin ötkini bilen Xudaning sözini jakarlash üçün u yerde toxtimidi.

ulargha bundaq qilishiqimu yol qoymidi. ■

⁸ Shuning bilen ular Misiyedın ötüp, déngiz boyidiki Troas shehirige chüshti. ■

⁹ Shu küni kechte, Pawlusqa bir ghayibane körünüş körünüp, Makédoniyelik bir kishi uning aldida öre turup:

— *Déngizdin* ötüp, Makédoniyege kélip, bizge yardem bergeysen! — dep ötündi. ■

¹⁰ U bu körünüşni körgendin kéyin, Reb bizni jemen u kishilarning qéshigha bérıp, ulargha xush xewer jakarlashqa chaqirghan, dégen xulasige kélip, derhal Makédoniyege bérishqa teyyarlanduq. ■

Lidyaning étiqad qilishi

■ **16:7 «Misiye rayonigha kelgendin kéyin, Bitiniye ölkisige kirmekchi boldi. Biraq Eysaning Rohi ulargha bundaq qilishiqimu yol qoymidi»** — qiziq bir yéri shuki, kéyinrek rosul Pétrus del mushu rayonlarning bezi yerlik kishiliri bilen yéqin munasiwette boldi (2Pét.» 1:1ni körüng). Shunga mumkinchilikli barki, Pawluslar mushu yerlerdin ötüp ketken waqitlarda, Pétrus shu yerde idi yaki pat arida shu yerlerge kelmekchi idi. Pawlusmu kéyin Galatiya dégen rayon'gha bérıp, xush xewerni tarqitıp, bir jamaet berpa qilindi (18:23 we «Gal.» 4:13ni körüng). ■ **16:8** 2Kor. 2:12.

■ **16:9 «Déngizdin ötüp, Makédoniyege kélip, bizge yardem bergeysen!»** — Makédoniye Rim impériyesidiki Grétsiyege jaylashqan «Makédoniye ölkisi» idi. ■ **16:10 «U bu körünüşni körgendin kéyin, Reb bizni jemen u kishilarning qéshigha bérıp, ulargha xush xewer jakarlashqa chaqirghan, dégen xulasige kélip, derhal Makédoniyege bérishqa teyyarlanduq»** — mushu ayettin boshlap «**biz**» dep bayan qilishning sewebi — mushu kitabning muellipi Luqa mushu yerde Pawluslarga qoshulghanliqini körsitidu.

11 Biz kémige chiqip, Troastin yolgha chiqip, Samodrak ariligha qarap yol alduq we etisi *Makédoniyediki* Néapolis shehirige yétip barduq.

12 U yerdin Makédoniyening shu rayonidiki Filippi dégen muhim shehirige öttuq. Bumu Rimdiki bir mustemlike sheher idi. Biz bu yerde birnechche kün turduq. ■

13 Shabat küni, *sheher* derwazisidin chiqip derya sahilige barduq; chünki biz u yerde dua-tilawet qilidighan bir jay bar dep oyliduq; derweqe shundaq boldi. Biz olturup, u yerge yighilghan ayal-largha sözleshke bashliduq. ■

14 Ularning ichide sösün rext sodisi qilidighan, Tiya-tira shehirilik, Xudadin qorqidighan Lidya isimlik bir ayal bar idi. Reb uning qelbini Pawlusning éytqanlirini qobul qilishqa ahti. ■

15 U ailisidikiler bilen chömüldürülgen bolup

■ **16:12 «U yerdin Makédoniyening shu rayonidiki Filippi dégen muhim shehirige öttuq. Bumu Rimdiki bir mustemlike sheher idi»** — Filippi déngiz boyiki Néapolistin 16 kilométr yiraqliqta idi. «Rimdiki mustemlike» — biwasite Rim hökümiti özi bashqurghan, ahalisi «Rim grazhdanliq» hoquq-imtiyazlirigha ige idi. ■ **16:13 «Shabat küni, sheher derwazisidin chiqip derya sahilige barduq; chünki biz u yerde dua-tilawet qilidighan bir jay bar dep oyliduq»** — ehwalgha qarighanda Filippi shehiride Yehudiylarning birmu sinagogi yoq idi («sinagog»ning asasi üçün az dégende on Yehudiy erkek kishi bir-birige qoshulushi kérek).

Undaq ehwal astida bu ayallar (belkim Yehudiy hem Yehudiy emesler, yeni «Xudaning qorqqanlar») her shabat küni Tewrattin élin'ghan sözler bilen dua-tilawet qilishqa yighilatti. ■ **16:14 «Ularning ichide sösün rext Sodisi qilidighan, Tiyatira shehirilik, Xudadin qorqidighan Lidya isimlik bir ayal bar idi»** — «Xudadin qorqidighan» dégen turaqliq ibare, Lidyanning Yehudiy emes, emma Tewrat étiqadida bolghanliqini körsitidu.

bizdin ötünüp:

— Eger siler méni *heqiqeten* Rebge étiqad qilghuchi dep bilsengler, méning öyümge béríp turunglar! — dep ching turup bizni maqullatti. ■

Pawlus bilen Silasning zindan'gha tashlinishi

¹⁶ Bir küni biz shu dua qilidighan jaygha kétip barghinimizda, bir dédek bizge yoluqti; bu qizgha pal salghuchi bir jin chaplishiwalghanidi; dédek xojayinlirigha pal sélish yoli bilen nurghun payda tépip bergenidi. ■

¹⁷ U yol boyi Pawlus we bizge egiship:

— Bu kishiler Hemmidin aliy Xudaning qulliri, ular silerge nijatliq bir yolini jakarlaydu! — dep warqirap mangdi. ■

¹⁸ U uda köp künler shundaq warqiridi. Bu ish Pawlusning qelbini azablap, u qizgha burulup, jin'gha:

— Eysa Mesihning nami bilen buyruymenki, uningdin chiq! — déyishigila, jin shuan chiqip ketti. ■

■ **16:15** Yar. 19:3; 33:11; Hak. 19:21; Luqa 24:29; Ibr. 13:2.

■ **16:16** «bu qizgha pal salghuchi bir jin chaplishiwalghanidi» — «pal salghuchi bir jin» grék tilida «piton rohi». «Piton» yoghan yilan bolup, gréklarning riwayetliri boyiche u Delfi shehiridiki butxanida turup, palchiliq sirlirini bashquratti. ■ **16:16** 1Sam. 28:7; Ros. 19:24.

■ **16:17** «... ular silerge nijatliq bir yolini jakarlaydu!» — yaki «... ular silerge nijatliq yolini jakarlaydu!».

■ **16:18** «Bu ish Pawlusning qelbini azablap,...» — grék tilida «qelbini azablash» dégen söz hem derd, bizarliq we xapichiliqni (dégen menilerni) öz ichige alidu. «jin shuan chiqip ketti» — yaki «jin shu saet ichide chiqip ketti». ■ **16:18** Mar. 16:17.

19 Dédekning xojayinliri uninggha baghligghan pul tépish ümidining yoqqa chiqqanliqini körüp, Pawlus bilen Silasqa qol sélip, ularni bazar meydanigha sörep, hökümdarlarning aldigha élip bardı. ▣

20 Ular ikkiylenni soraqchi emeldarlarning aldigha chiqirip:

— Bu ademler Yehudiylar bolup, shehirimizni qalaymiqanlashturuwetmekte. ▣

21 Biz bolsaq rimliqlarmiz, ular qanunimizgha xilap bolghan we qobul qilishqa yaki yürgüzüşke bolmaydighan qaide-yosunlarni terghib qiliwatidu! — dep shikayet qildi.

22 Toplan'ghan xalayıqmu ulargha hujum qilishqa qozghaldi; soraqchi emeldarlar ularning kiyim-lirini yirtip yalingachlap, kaltek bilen dumbilashqa emr chüshürdi. ▣

23 Ikkiylenni kaltek bilen köp dumbilighandin kéyin, ularni zindan'gha tashlidi we shundaqla gundipayni qattiq közitishke buyrudi.

24 U buyruqni tapshuruwélish bilen ularni zindanning ichkiridiki kamérgha solap, putlirigha ishkel saldı.

25 Tün yérimde, Pawlus bilen Silas dua qilip, Xudagha medhiye küylirini éytiwatatti. Bashqa mebuslar bolsa qulaq sélip anglawatatti. ▣

26 Tuyuqsız qattiq yer tewresh yüz berdi; zindanning ullirimu tewrinip ketti we zindanning hemme ishikliri shuan échilip, herbir mebusning kishenlirimu chüshüp ketti. ▣

▣ 16:19 2Kor. 6:5. ▣ 16:20 1Pad. 18:17; Ros. 17:6. ▣ 16:22 2Kor. 11:25; 1Tés. 2:2. ▣ 16:25 Ros. 4:31. ▣ 16:26 Ros. 5:19; 12:7.

²⁷ Gundipay uyqudin oyghinip, zindanning ishik-lirining ochuq turghanliqini körüp, mehbuslar qéchip kétiptu dep oylap, qilichini sughurup élip, özini öltürüwalmaqchi boldi. ■

²⁸ Lékin Pawlus qattiq awazda:

— Özüngge zerer yetküzme, hemmimiz bar! — dep warqiridi.

²⁹ Gundipay: Chiraghlarni keltürünglar dep towap ichkirige étilip kirip, titrigen halda Pawlus bilen Silasning ayighigha yiqildi.

³⁰ Andin ularni tashqirigha élip chiqip:

— Qutquzulushum üçün néme qilishim kérek? — dep soridi. ■

³¹ Reb Eysagha étiqad qilghin, we shundaq qilsang, özüng hem ailengdikilermu qutquzulidu! — dédi ular. ■ ■

³² Shuning bilen, ikkiylen uninggha we uning barliq ailisidikilerge Rebning söz-kalamini yetküzdi.

³³ Kéche shu saetning özidila *gundipay* ularni bashlap chiqip, yarilirini yuyup tazilidi; andin u derhal ailisidikiler bilen chömüldürüşni qobul qildi;

■ **16:27** «Gundipay uyqudin oyghinip, ... mehbuslar qéchip kétiptu dep oylap, qilichini sughurup élip, özini öltürüwalmaqchi boldi» — Rim impériyesining qanuni boyiche mehbuslarni qachurup qoyghan eskerler yaki gundipaylar ölümge mehkum qilinatti.

■ **16:30** Luqa 3:10; Ros. 2:37; 9:6.

■ **16:31** «Reb Eysagha étiqad qilghin, we shundaq qilsang, özüng hem ailengdikilermu qutquzulidu!» — gundipayning «Qutquzulushum üçün néme qilishim kérek?» dégen soalni qoyushida, u belkim «qutquzulush»ning néme ikenlikini anche chüshenigen bolushi mumkin. Uning közde tutqini rohiy jehettin emes, belki öz we ailisidikilerning ölüm jazasidin qutulushi idi. ■ **16:31** Yuh. 3:16,36; 6:47; 1Yuh. 5:10.

34 ikkiylenni öz öyige boshlap kélip, ularning aldigha dastixan saldi. U pütkül ailisidikiler bilen Xudagha étiqad qilghanliqtin zor shadlandi. ■

35 Etisi etigende, soraqchi emeldarlar yasawullarni zindan'gha ewetip:

— U ikkiylenni qoyuwétinglar! — dep buyrudi.

36 Gundipay Pawlusqa bu sözni yetküzüp:

— Soraqchi emeldarlar ikkinglarni qoyuwétish yarliqini chüshürdi. Siler emdi zindandin chiqip, tinch-aman yolunglarga chiqinglar, — dédi.

37 Biraq Pawlus yasawullargha:

— Biz Rim puqraliri bolsaqmu, emeldarlar bizni soraq qilmayla xalayıqning aldida kaltek bilen dumbalap, zindan'gha tashlidi. Emdi ular hazir bizni yoshurunche qoghlimaqchimu? Yaq, bundaq qilsa bolmaydu! Emeldarlar özliri kélip bizni chiqarsun! — dédi. ■

38 Yasawullar bu sözlerni soraqchi emeldarlargha yetküzdi. Ular ikkiyenning Rim puqrasi ikenlikini anglap qorqup ketti;

39 ularning könglini élishqa *zindan'gha* bérıp, ularni zindandin élip chiqqandin kéyin, sheherdin chiqip kétishni qayta-qayta ötündi. ■

40 Ikkiylen zindandin chiqishi bilen Lidyaning öyige bardi; andin u yerde qérindashliri bilen körüshüp, ularni righbetlendürgendin kéyin, yolgha chiqip ketti.

■ 16:34 Luqa 5:29; 19:6. ■ 16:37 «Biz Rim puqraliri bolsaqmu, emeldarlar bizni soraq qilmayla xalayıqning aldida kaltek bilen dumbalap, zindan'gha tashlidi» — rimliq puqralargha undaq muamile qilishning herbir basquchi Rim qanunigha xilap idi. ■ 16:39 Mat. 8:34.

17

Tésalonika shehiridiki topilang

¹ Ular sepirini dawam qilip Amfipolis we Apoloniya sheherliridin ötüp, Tésalonika shehirige keldi. U yerde Yehudiylarning sinagogi bar idi. ■

² Pawlus aditi boyiche ularning arisigha kirip, uda üç shabat küni u yerde jem bolghanlar bilen muqeddes yazmilarni sherhlep munaziriliship,

³ ulargha Mesihning azab-oqubetler tartqandin keyin ölümdin tirilishi muqerrer dep chüshendürdi hem ispatlidi we: — Men silerge jakarlighan mushu Eysa del Mesihning Özi shu! — dédi. ■

⁴ *Yehudiylarning* ichidin beziler qayil bolup ishinip, Pawlus bilen Silasqa qoshuldi; shundaqla Xudadin qorqidighan Gréklerdin zor bir top ademler we az bolmighan yuqiri tebiqidiki grék ayallarmu shundaq ishendi. ■ ■

⁵ Biraq Yehudiylar buninggha heset qilip, birnechche qebih ademlerni yighip, bir top kishilerni toplay, sheherni astin-üstün qiliwetti. Yehudiylar Pawlus bilen Silasni sheher xelq *kéngeshmisige* tapshurup bérish üçün ularni tutush meqsitide Yason isimlik birsining öyige basturup bardı.

■ **17:1 «Tésalonika shehiri»** — «Tésalonika» hazirqi Salonika shehiri. «Ular ... **Tésalonika shehirige keldi**» — mushu babta «biz» emes, belki «ular» déyilgechke, Luqani Pawluslardin bir mezgil ayrilghan, dep qaraymiz. ■ **17:3** Zeb. 16:10; 22:6, 22; Mat. 16:21; Luqa 24:46.

■ **17:4 «... shundaqla Xudadin qorqidighan Gréklerdin zor bir top ademler we az bolmighan yuqiri tebiqidiki grék ayallarmu shundaq ishendi»** — «Xudadin qorqidighan Grékler» dégen turaqliq ibare, Tewrat étiqadida bolghan Gréklerni körsitidu. ■ **17:4** Ros. 28:24.

⁶ Lékin ular ikkiylenni tapalmay ular Yason we bashqa birnechche qérishdashni sheher emeldar-lirining aldigha tartip apirip:

— Jahanni astin-üstün qiliwetken ashu ademler mushu yergimu yétip keldi; ▣

⁷ Yason ularni öyide qobul qildi. Ular Eysa isimlik bashqa bir padishah bar dep jakarlap, Qeyserning permanlirigha qarshi chiqiwatidu! — dep chuqan sélishti. ▣

⁸ Ular bu sözler bilen xalayiqni we sheher emel-darlirini dekke-dükkige sélip qoydi.

⁹ Emeldarlar Yason we bashqa tutup kélín'genlerdin kapalet puli alghandin kéyin, ularni qoyuwetti.

Bériya shehiride

¹⁰ Qérindashlar hayal bolmay Pawlus bilen Silasni shu küni kéchide Bériya shehirige ewetiwetti. Ular u yerge yétip barghanda, Yehudiylarning sinagogigha kirdi. ▣ ▣

¹¹ U yerdiki *sinagogdikiler* Tésalonikadikilerge qarighanda ésil xisletlik bolup, söz-kalamni qiziqip anglidi we ularning éytqanlirining toghra yaki xataliqini éniqalap bilish üçün, herkünü muqeddes yazmilarni qétirqinip izlendi. ▣

¹² Netijide, ulardin nurghun Yehudiylar, ésilzade grék ayallardin bir qismi we shundaqla xéli köp

---

▣ **17:6** Ros. 16:20. ▣ **17:7** Luqa 23:2; Yuh. 19:12. ▣ **17:10** «Qérindashlar **hayal bolmay Pawlus bilen Silasni shu küni kéchide Bériya shehirige ewetiwetti**» — «shu küni kéchide» yaki «shu küni kech kirish bilenla». ▣ **17:10** Ros. 9:25. ▣ **17:11** Yesh. 34:16; Luqa 16:29; Yuh. 5:39.

grék erler étiqad qildi. ■

¹³ Lékin Tésalonikadiki Yehudiylar Xudaning söz-kalamining Pawlus arqiliq Bériyadimu jakarliniwatqinini anglap, u yergimu béríp topilang kötürmekchi bolup, ammini qutratti. ■

¹⁴ Shuning bilen qérindashlar Pawlusni derhal déngiz boyigha ewetiwetti. Silas bilen Timotiy bolsa Bériyada qaldi.

¹⁵ Pawlusni uzitip mangghanlar uni Afina shehirigiche élip bardí. Andin ular Pawlusning:

— «Siler Silas bilen Timotiygha mumkinqeder méning yénimgha tézraq kelsun dep yetküzüp qoyunglar» dégen tapshuruqini élip, *Bériyagha* qaytip keldi. ■

Afina shehiride

¹⁶ Pawlus Afina shehiride Silas bilen Timotiyni kütüp turghanda, pütkül sheherdikilerning but-pereslikke bérilip ketkenlikini körüp, rohi qattiq azablandi.

¹⁷ Shunga u sinagogta Yehudiylar we Xudadin qorqidighanlar bilen hem shuningdek herkünü bazarda uchrighanla kishiler bilen munazirishetti. ■

■ **17:12** «shundaqla **xéli köp grék erler étiqad qildi**» — grék tilida «shundaqla az bolmighan grék erler étiqad qildi». ■ **17:13** 1Tés. 2:14. ■ **17:15** Ros. 18:5. ■ **17:17** «u **sinagogta Yehudiylar we Xudadin qorqidighanlar bilen ... munazirishetti**» — «Xudadin qorqidighanlar» Tewrat arqiliq Xudagha étiqad qilghan Yehudiy emeslerni körsitidu.

18 «Épikurlar» we «Stoiklar» dep atalghan bezi peylasoplarmu uning bilen munazirilishishke bashlidi. Ulardin beziler:

— Bu bilermen pochi néme dep jöylüwatidu? — déyishti.

Yene beziler Pawlusning Eysa we ademlerning ölümdin tirildürüldighanliqi heqqidiki xush xewerni jakarlighanliqidin:

— U yat ilahlarning terghibatchisi oxshaydu! — déyishti. ■

19 Shunga, ular Pawlusni élip «Aréopagus» dégen *kéngesh* meydanigha apirip:

— Sen tarqitiwatqan yéngi telimingning néme ikenlikini bizmu bilsek qandaq?

20 Chünki sen bezi gheyriy ishlarni quliqimizgha yetküzüwatisen, biz ularning menisi zadi néme ikenlikini bilgümüz bar, — déyishti

21 (emdi Afinaliqlar we u yerde turuwatqan chet'elliklarning hemmisi waqtini birer yéngiliqni yetküzüsh yaki anglashtin bashqa ishqa serp qilmaytti).

22 Shunga Pawlus Aréopagus meydanining otturisigha chiqip mundaq dédi:

Ey Afina xelqi! Silerning her jehettin jin-

■ 17:18 ««Épikurlar» we «Stoiklar» dep atalghan bezi peylasoplarmu uning bilen munazirilishishke bashlidi» — «Épikurlar»: «lezzet»ni eng yuqiri orun'gha qoyup, hertürlük «ilah» we «axiret» dégenlerge qarshi idi. «Stoiklar» bolsa «pezilet»ni eng yuqiri orun'gha qoyup, her adamning öz emellirige mes'ul bolup, «pezilet»ke lezzet yaki azab-oqubetke qarimay intilishi kérek, dep tekitleytti. «U yat ilahlarning terghibatchisi oxshaydu!» — ularning «yat ilahlar» déginide közde tutqini «Eysa» we «Tirilish» idi — ular bularni «ikki ilah» dep oylap qalghanidi.

ilahlarga choqunushqa qattaq bérilgenliklarni kördüm. ■

23 Chünki hemme yerni arilap, silerning tawapgahliringlarni közdin kechürginimde, üstige «Namelum bir Xudagha atalghan» dep pütülgen béghishlimisi bar yene bir qurban'gahni kördüm. Emdi men siler tonumay turup ibadet qiliwatqan shu *Xudani* mana hazir silerge tonushturup jakarlay.

24 Pütkül alemni we uningdiki barliq mewjudatlarni yaratqan Xuda asman-zéminning Igisi bolup, insanlarning qoli bilen yasalghan ibadetxanilarda turmaydu, ■

25 yaki birer nersige hajiti chüshkendek insanlarning qollirining ejrige mohtaj emestur, chünki U Özi hemme janiwargha hayatliq, nepes, shundaqla *éhtiyajliq bolghan* hemme nersini ata qilidu. ■

26 U birla ademdin insaniyettiki barliq milletlerni barliqqa keltürdi, ularni pütün yer yüzige orunlashturup, ulargha xas bolghan peyt-pesiller hemde turidighan jaylirining pasillirini aldın

---

■ 17:22 «Silerning her jehettin jin-ilahlarga choqunushqa qattaq bérilgenliklarni kördüm» — grék tilida «jin-ilahlar» «jinlar» dégen söz bilen ipadilinetti. Chünki köp gréklar jinlar bilen ilahlarning chong perqi yoq, jinlarning yaxshi terepliri bar, dep ishinetti. ■ 17:24 Yar. 1:1; 2Tar. 6:30; Zeb. 33:6; 124:8; 146:6; Yesh. 66:1; Ros. 7:48; 14:15; Weh. 14:7. ■ 17:25 Yar. 2:7.

belgilep berdi. ■ ■

27 Bularning meqsiti «Insanlar méni izdisun, belkim silashturup tapsun» dégenliktur. Emeliyette, u héchqaysimizdin yiraq emes.

28 Chünki biz Uningda yashaymiz, heriket qilimiz we Uningda wujudimiz bardur; aranglardiki bezi shairlar éytqinidek: «Biz Uning neslidurmiz!». ■

29 Shunga, Xudaning nesli bolghachqa, biz Tengri Bolghuchini altun-kümüsh yaki tashtin yasalghan, hünervenning mahariti we tesewwuri bilen oyulghan birer nersige oxshaydu, dep oylimasliqimiz kérek. ■

30 Shunga Xuda burunqi zamanlardikilerning shundaq ghepletlik waqitlirini neziridin saqit qilghini bilen, lékin бүгүнкү күнде U hemmila yerde pütün insanlarni gunahlirigha towa qilishqa emr qilmaqta! ■

31 Chünki U Özi tikligen insan arqiliq pütkül dunyani heqqaniylik bilen soraq qilidighan bir künini belgilidi; U uni ölümdin tirildürgenliki bilen bu ishning muqerrer ikenlikige ispat bergenidi.

32 *Pawlusning* «ölgenlarning tirilishi» heqqide éytqanlirini anglighanda beziler uni mesxire qilishqa bashlidi. Yene beziler:

■ **17:26 «U birla ademdin insaniyettiki barliq milletlarni barliqqa keltürdi»** — grék tilida «U bir qandin insaniyettiki barliq milletlarni barliqqa keltürdi». «**Xuda... ulargha xas bolghan peyt-pesillerni.... aldin belgilep berdi**» — «ulargha xas bolghan peyt-pesiller» menisi belkim «ularning rawaj tépish we zawalliqqa yüzlinish waqitliri» dégendek. ■ **17:26** Qan. 32:8.

■ **17:28 «aranglardiki bezi shairlar éytqinidek: «Biz Uning neslidurmiz!»»** — shair Aratusning yazmiliridin élin'ghan (miladiyedin ilgiriki 310-245 yillarda). ■ **17:29** Yesh. 40:18. ■ **17:30** Luqa 24:47.

— Bu ish heqqide sendin yene anglayli, — dédi.

³³ Buning bilen, Pawlus meydandin chiqip ketti.

³⁴ Biraq beziler uninggha qoshulup, étiqad qildi. Bularning ichide «Aréopagus» kéngeshme hey’etliridin biri bolghan Diyonisiyus we Damaris isimlik bir ayal, shuningdek bashqa birqanche kishimu bar idi.

Rosul Pawlusning xush xewerni jakarlighan 2-sepiri

Rosul Pawlusning xush xewerni jakarlighan 2-sepiri

18

Korint shehiride

¹ Bu ishlardin kéyin, Pawlus Afina shehiridin ayrilip Korint shehirige bardi.

² U u yerde Pontus ölkiside tughulghan Akwila isimlik bir Yehudiy bilen uning ayali Priskilani uchratti. Ular *Rim impériori* Klawdiyusning barliq Yehudiylar Rim shehiridin chiqip kêtishi kérek, dégen yarliqi seweblik yéqinda Italiyedin kelgenidi. Pawlus ular bilen tonushup, ■

³ ular bilen kesipdash bolghachqa, bille turup ishlidi (chünki ular chédirchiliq bilen shughullinatti). ■ ■

⁴ Herbir shabat künide u Yehudiylarning sinagogigha kirip, Yehudiylar we gréklar bilen munaziriliship ularni *Xudaning söz-kalamigha* qayil qilishqa tirishatti. ■

⁵ Biraq Silas bilen Timotiy Makédoniyedin kelgendin kéyin, Pawlus söz-kalamni yetküzüşke aldiridi, jan köydürüp Yehudiylargha: — Eysa —

■ **18:2** Rim. 16:3; 1Kor. 16:19; 2Tim. 4:19. ■ **18:3** «ular bilen kesipdash bolghachqa, bille turup ishlidi (chünki ular chédirchiliq bilen shughullinatti)» — Pawlusning xetliride, özi we hemrahlirining jénini béqish üçün jamaetlerning qoligha qari-may, belki öz qoli bilen ishlisini pat-pat tilgha alidu. Mushu yerde uning kespi chédirchiliq ikenliki körünidu. ■ **18:3** Ros. 20:34; 1Kor. 4:12; 2Kor. 11:9; 12:13; 1Tés. 2:9; 2Tés. 3:8. ■ **18:4** «Herbir shabat künide u Yehudiylarning sinagogigha kirip, Yehudiylar we gréklar bilen munaziriliship ularni Xudaning söz-kalamigha qayil qilishqa tirishatti» — «munaziriliship ularni Xudaning söz-kalamigha qayil qilishqa tirishatti» dégen sözler grékchide peqet birla söz bilen ipladilininidu. «Xudaning söz-kalamigha» dégen sözlerni jümlini chüshinishke asan bolsun üçün kirgüzduq.

Mesihning Özidur, dep guwahliq berdi. ■ ■

⁶ Lékin, ular uninggha qarshi chiqip uni haqaret-lidi. Buning bilen Pawlus péshini qéqip, ulargha:

— Öz qéninglar öz béshinglarga chüshsun! Men bun-
inggha jawabkar emesmen! Bügündin bashlap,
men *silerdin burulup* yat elliklerge barimen, —
dédi. ■ ■

⁷ Buning bilen Pawlus ulardin ayrilip, Titiyus Yus-
tus isimlik, Xudadin qorqidighan bir kishining
öyige bérip turdi. Uning öyi sinagogning yénida idi.
■

■ **18:5 «Biraq Silas bilen Timotiy Makédoniyedin kelgendin kéyin, Pawlus söz-kalamni yetküzüşke aldirdi, jan köydürüp Yehudiylargha... guwahliq berdi»** — Pawlusning bu rohlandurulushigha belkim üç muhim türkte bar idi: — (1) u Silas we Timotiydin Tésalonikadiki qérindashlar étiqadta ching turuwatidu, dégen xush xewerni anglidi («1Tés.» 3:6); (2) Makédoniyediki jamaetler, bolupmu Filippi jamaiti Xudaning xizmitini ilgiri sürgüzüş üçün ewetken iqtisadiy yardemni Silas we Timotiy-lar élip kelgenidi («2Kor.» 1:5; «Fil.» 4:15). Shu yardem bilen u belkim pütün waqtini xush xewer yetküzüşke serp qi-lalaytti. (3) u Makédoniyede bolghan waqitlirida köp ziyankeshlikke uchrighachqa, hem Afina sheherdikilerning söz-kalamgha bolghan soghuqluqini körüp özining ajizliqini köp séziwaldi («1Kor.» 2:1-4). Lékin Silas we Timotiyning hemrahliqidin teselli-righbet élip köp rohlanduruldi. ■ **18:5 Ros. 17:15.** ■ **18:6 «ular uninggha qarshi chiqip...»** — yaki «ular özlerige qarshi chiqip...». «**buning bilen Pawlus péshini qéqip...**» — grék tilida «buning bilen Pawlus kiyimlirini qéqip...». Pawlusning «péshini qéqish»i «silern-ing Xudaning söz-kalami bilen munasiwitinglar yoq» dégen menini bildüridighan isharet idi. «**Öz qéninglar öz béshinglarga chüshsun**» — bu dégenlik, siler Xudaning nijatliq yolini ret qilghandin kéyin, öz aqiwitinglarga özünghar jawabkar» dégen menide. ■ **18:6 Mat. 10:14; Ros. 13:51.** ■ **18:7 «Titiyus Yustus isimlik, Xudadin qorqidighan bir kishi»** — «Xudadin qorqidighan» dégen ibare toghruluq 13:26diki izahatni körüng.

8 Emdi sinagogning chongi Krispus pütün ail-isidikiler bilen Rebge étiqad qildi. Nurghun Korintliqlarmu bu xewerni anglap, étiqad qilip chömüldürüşni qobul qildi. ■ ■

9 Reb kéchide Pawlusqa bir ghayibane körünüş arqiliq wehiy yetküzüp uningha:

— Qorqma, süküt qilmay sözle, ■

10 chünki Men sen bilen bille. Héchkim sanga qol sélip zerer yetküzme ydu, chünki Méning bu sheherde nurghun kishilirim bar, — dédi.

11 Shuning bilen Pawlus u yerde bir yil alte ay turup, u yerdiki kishiler arisida Xudaning söz-kalamini ögetti.

12-13 Emma Galliyo Axaya ölkisining waliysi bolghan waqtida, Yehudiylar birliship Pawlusni tutup Galliyoning «soraq texti»ning aldigha apirip, uning üstidin:

Bu adem kishilerni qanun'gha xilap halda Xudagha ibadet qilishqa qayil qiliwatidu! — dep shikayet qildi. ■

14 Pawlus aghzini achay dep turushigha, waliy Galliyo Yehudiylargha:

— Derweqe, i Yehudiylar, bu shikayitinglar birer naheqliq yaki éghir jinayet toghrisida bolghan bolsa, sewrchanliq bilen silerge qulaq salsam orunluq bolatti.

■ **18:8 «Nurghun Korintliqlarmu bu xewerni anglap, étiqad qilip chömüldürüşni qobul qildi»** — «bu xewer»: (1) sinagogning chongining étiqad qilghanliqi yaki (2) Pawlusning éytqan sözlirini körsitidu. Bizningche birinchi chüshenche toghridur.

■ **18:8** 1Kor. 1:14. ■ **18:9** Ros. 23:11. ■ **18:12-13 «Axaya ölkisi»** — Grétsiyening muhim jaylirini öz ichige alatti. Galliyo shu ölkining waliysi bolghan waqti miladiyedin kéyinki 51-52-yillar idi.

15 Biraq bu ish *peqet* bezi nam-isimlar, sözler we özünqlarning *Tewrat* qanuninglar üstide talash-tartishlarga chétishliq iken, uni özünqlar bir terep qilinglar! Men bundaq ishlargha soraqchi bol-maymen! — dédi.

16 Shuning bilen u ularni soraq texti aldidin hey-dep chiqardi.

17 Xalayıq sinagognıng chongi Sosténisni tutuwélip, soraq textining aldida qattıq urghili turdi. Biraq *waliy* Galliyo bu ishlarning héchqaysisigha qılche pisent qilmidi. ■

Pawlusning Antakya shehirige qaytip kélishi

18 Pawlus Korint shehiride yene köp künlerni ötküzgendin kéyin, qérindashlar bilen xoshliship, Priskilla we Akwilalarning hemrahliqida kémige olturup, Suriyege qarap ketti. *Yolgha chiqishtin ilgiri* u Kenqriya shehiride Xudagha ichken bir

---

■ **18:17 «xalayıq sinagognıng chongi Sosténisni tutuwélip, soraq textining aldida qattıq urghili turdi»** — Sosténisning Mesihke étiqad qilghan waqti namelum («1Kor.» 1:1ni körüng). Yehudiylarning uni undaq urushining sewebi éniq emes; u Mesihke étiqad qilghuchi bolghanliqtin yaki sinagogtikiler öz erzining netijisiz bolup chiqqanliqidin xapa bolup, sinagog reisidin achchiqini chiqiriwalmaqchi bolsa kérek.

qesimidin chachlirini chüshürüwetkenidi. ■ ▣

19 Ular Efesus shehirige barghandin kéyin, u Priskilla we Akwilani qaldurup qoyup özi *shu yerdiki* sinagogqa kirip, Yehudiylar bilen mu-nazirileshti.

20 Ular uni uzunraq turushqa telep qiliwidi, u qoshulmay,

21 «Men qandaqla bolmisun kéler héytني Yérusalémda ötküzimen; andin Xuda buyrusa, silerning yéninglarga yene kélimen», — dep ular bilen xoshliship, Efesustin kéme bilen yolgha chiqti. ■ ▣

22 U Qeyseriye shehiride kémidin chüshüp, Yérusalémgha chiqip jamaet bilen hal sorashqandin

---

■ **18:18 «Kenqriya shehiri»** — Korintning port shehiri bolup Korinttin yette kilométri yiraqqa jaylashqanidi. «Yolgha **chiqishtin ilgiri u Kenqriya shehiride Xudagha ichken bir qesimidin chachlirini chüshürüwetkenidi**» — Pawlus némishqa qesem qildi? Alimlarning pikirliridin: (1) u Korint shehiride shunche köp ademler xush xewerni qobul qilghanliqidin bolghan xushhalliqidin, Xudagha alahide rehmet éytish üçün; (2) yene bir qétim Yérusalém we Yehudiyede turuwatqan Yehudiy xelqni xush xewerge qayil qilishqa tiriship ulargha mushu qesimi arqiliq özini «Mana men silerdek Xudadin qorqidighan adam» dep körsitip ulargha yéqinlashmaqchi bolup qesem qilghan. Biz ikkinchi pikirge mayilmiz. Bezi alimlar qesem ichküchi Akwiladur, dep qaraydu.

■ **18:18** Chöl. 6:18; Ros. 21:23.

■ **18:21 «men qandaqla bolmisun kéler héytني Yérusalémda ötküzimen»** — bezi kona köchürmilerde bu sözler tépilmay, peqet ««Xuda buyrusa, men silerning yéninglarga yene kélimen», — dep ular bilen xoshliship, Efesustin kéme bilen yolgha chiqti» déyilidu. ■ **18:21** 1Kor. 4:19; Ibr. 6:3; Yaq. 4:15.

kéyin, Antakya shehirige chüshüp ketti. ■

²³ Antakyada bir mezigil turghandin kéyin, u yene yolgha chiqip Galatiya we Frigiye yurtlirini bir-birlep arilap, barghanla yéride barliq muxlislarning étiqadini quwwetlidi.

Apollosning Efesus we Korint sheherliride telim bérishi

²⁴ Bu arida, Iskenderiye shehiride tughulghan Apollos isimlik bir Yehudiy Efesus shehirige keldi. U natiq adem bolup, muqeddes yazmilardin xélila chongqur sawati bar adem idi. ■ ■

²⁵ U Rebning yoli toghruluq telim alghan bolup, otluq roh bilen Eysa heqqide eynen sözlep telim bér etti. Biraq uning xewiri peqet Yehya peyghemberning yürgüzgen chömüldürüshi bilen cheklinetti. ■

■ **18:22** «U Yérusalémgha chiqip jamaet bilen hal sorashqandin kéyin...» — Injilda «Yérusalémgha bérish» grék tilida daim dégüdek peqet «Yérusalémgha chiqish» deytti. Yehudiy xelqi üçün Yérusalémgha bérish «chiqish», uningdin kêtish «chüshüsh» bilen bildürületti. Pawlus qesimini ada qilip chiqish üçünmu Yérusalémgha bérish kélishi kérek. ■ **18:24** «U ... muqeddes yazmilardin xélila chongqur sawati bar adem idi» —

grék tilida «U ... muqeddes yazmilarda küchlük bir adem idi». ■ **18:24** 1Kor. 1:12. ■ **18:25** «uning xewiri peqet Yehya peyghemberning yürgüzgen chömüldürüshi bilen cheklinetti» —

demek, Apollosning telimi belkim Yehya peyghemberning «Xudaning padishahliqi yéqinlashti», «Muqeddes Rohqa chömüldürgüchi, yeni Qutquzghuchi-Mesih méning keynimdin kélidu» dégen sözliridin, shundaqla «Mesih Nasaretlik Eysa iken», dégen melumatlardin terkiib tapqan bolsa kérek. U Eysa Mesihning ölgini, tirilgenliki, shundaqla uning Muqeddes Rohni ata qilishi bilen yéngi dewr bashlighanliqi toghruluq xewersiz qalghanidi. 19:1-7 we izahatlarni körüng.

²⁶ U sinagogta yüreklik sözleshke bashlidi. Uni anglighan Priskilla bilen Akwila uni öyige élip béríp, uninggha Xudaning yolini téximu tepsiliy chüshendürdi. ■

²⁷ Kéyin, Apollos Axaya ölkisige barmaqchi bolghanda, *Efesusluq* qérindashlar *Axayadiki* muxlislargha xet yézip, ulardin Apollosni qarshi élishni bekmu telep qildi. U shu yerge béríp, Xudaning méhir-shepqiti arqiliq étiqad qilghanlarga qoshulup, ulargha zor yardemde boldi. ■ ■

²⁸ Chünki u xelq-alem aldida Yehudiylar bilen munaziriliship, ulargha küchlük reddiye béríp, muqeddes yazmilarni sherhlishi bilen Mesihning Eysa ikenlikini ispatlap berdi.

19

Pawlus Efesus shehiride

¹ Apollos Korint shehiridiki waqtida, Pawlus seper qilip, ichki quruqluq arqiliq Efesus shehirige keldi. U yerde bezi muxlislar bilen uchriship, ■ ■

² ulardin:

■ **18:26** «Priskilla bilen Akwila uni öyige élip béríp,...» — yaki «Priskilla bilen Akwila uni ayrim élip,...». ■ **18:27** «Kéyin, Apollos Axaya ölkisige barmaqchi bolghanda, Efesusluq qérindashlar Axayadiki muxlislargha xet yézip, ulardin Apollosni qarshi élishni bekmu telep qildi» — bashqa bir xil terjimisi: — «Kéyin, Apollosni righbetlendürüp, Axayidiki muxlislargha xet yézip, ulardin Apollosni qarshi élishni telep qildi». ■ **18:27** 1Kor. 3:6. ■ **19:1** «ichki quruqluq arqiliq Efesus shehirige keldi» — yaki «égizlikler arqiliq Efesus shehirige keldi». ■ **19:1** 1Kor. 1:12

— Siler étiqad qilghininglarda, Muqeddes Roh silerge ata qilin'ghanmu? — dep soridi.

— Yaq, biz hetta Muqeddes Roh bar dégenni zadi anglimaptikenmiz, — dep jawab berdi ular. ■

³ Pawlus yene:

— Undaqta, siler qandaq chömüldürülüshte chömüldürülgensiler? — dep soridi.

— Biz Yehya *peyghember* yetküzgen chömüldürülüşni qobul qilduq, — dédi ular. ■

⁴ Pawlus: — Yehya *peyghember* xelqge yetküzgen chömüldürülüş bolsa gunahlargha towa qilishni bildüridighan chömüldürülüş bolup, ulargha

---

■ **19:2 «Muqeddes Roh silerge ata qilin'ghanmu?»** — grék tilida: «Muqeddes Rohni qobul qildinglarmu?». «**Yaq, biz hetta Muqeddes Roh bar dégenni zadi anglimaptikenmiz**»

— mushu jawabning menisi belkim «Muqeddes Rohning ata qilin'ghini yaki Muqeddes Rohning insanlarga kelginini anglimaptikenmiz» dégendek bolsa kérek. ■ **19:3 «Undaqta, siler qandaq chömüldürülüshte chömüldürülgensiler?»** —

yaki «Undaqta, siler néme dep chömüldürülgensiler?». Éniqki, shu kishiler Eysa Mesihning namigha chömüldürülgen bolsa, undaqta ularni chömüldürgüchi étiqadchi ulargha «Xuda Mesihke étiqad qilghuchilarning hemmisige Muqeddes Rohini sowghat qilip ata qilidu» dep chüshendürgen bolushi kérek idi. Chünki Mesihde bolghan xush xewer del shuki: (1) Mesihning qurbanliqi bilen étiqadchi insanlarning gunahliri kechürüm qilinidu; (2) Mesihning qurbanliqi bilen Xuda étiqadchi insanlarga yéngi bir hayat ata qilidu; mushu hayat Muqeddes Rohning insanning qelbide makan qilishi bilen bashlinidu. Rosul Pétrusning sözlirige qarang (2:38-39), «1Pét.» 3:21 we bu ayet toghrisida «qoshumche söz»imizdiki izahatlarni körüng. «Biz Yehya *peyghember*

yetküzgen chömüldürülüşni qobul qilduq» — ularning jawabigha qarighanda, ular merhum Yehya *peyghember*ning muxlisliri idi; mumkinchiliki barki, ular Yehya *peyghember*ning towa qilishi we sugha chömüldürülüş toghruluq telimlirini Apollostin anglihanidi.

özidin kéyin kelgüchige, yeni Eysagha étiqad qilish kéreklikini tapilghanidi, — dédi. ▣

⁵ Ular buni anglap, Reb Eysaning namida chömüldürülüşni qobul qildi.

⁶ Pawlus qolini ularning üstige tegküzüp turushi bilen, Muqeddes Roh ulargha chüshti. Buning bilen ular namelum tillarda sözleshke hem peyghemberlerche wehiy-bésharetlerni yetküzüshke bashlidi. ▣ ▣

⁷ Ular texminen on ikki erke kishi idi.

⁸ Pawlus üç ay dawamida *Efesus shehiridiki* sinagogqa kirip, yüreklik bilen söz qilip, ular bilen Xudaning padishahliqidiki ishlar toghrisida munaziriliship qayil qilishqa tirishti.

⁹ Lékin beziliri jahilliq qilip ishinishni ret qilip, xalayıq aldida *Rebning* yoligha haqaret keltürgende, Pawlus ulardin chiqip, muxlislarnimu ayrip chiqti. U herkünı Tirannus isimlik ademning léksiyixanisida munazire-

---

▣ **19:4** Mat. 3:11; Mar. 1:4; Luqa 3:16; Yuh. 1:26; Ros. 1:5; 11:16. ▣ **19:6** «...Muqeddes **Roh** ulargha chüshti. **Buning bilen ular namelum tillarda sözleshke hem peyghemberlerche wehiy-bésharetlerni yetküzüshke bashlidi**» — Muqeddes Rohning ulargha ata qilghan «namelum (karamet) tillarda sözlesh» iltipati bilen kishiler öz sözlirini chüshenmigen halda Xudagha medhiye oqup, uning sirlirini jakarlaydu («1Kor.» 14:2ni körüng). ▣ **19:6** Ros. 8:17; 11:15.

muzakire ötküzdi. ■ ■

¹⁰ Bu ish ikki yil dawamlashti. Netijide, Asiya ölkisidiki pütün xelq, Yehudiylar bolsun, Grékler bolsun hemmeylen Rebning söz-kalamini anglidi. ■

Skéwaning oghulliri

¹¹ Xuda Pawlusning qolliri arqiliq karamet möjizilerni yaratti. ■

¹² Kishiler hetta qol yaghliq we pertuqlarni Pawlusning ténige tegküzüp, andin késellerning yénigha apirip, ularning üstige yapatti. Netijide, késeller saqiyp, yaman rohlar ulardin chiqip kététti.

¹³ Lékin shu etrapta yüridighan, «jinkesh» Yehudiylarin bezilirimu Reb Eysaning namini ishlitip baqqusi kélip, jin chaplashqanlar üstide turup jinlarga: «Pawlus jakarlawatqan Eysaning namidin sanga qattiq buyruq bérimen!» deydighan boldi. ■

■ **19:9 «xalayıq aldida Rebning yoligha haqaret keltürgende...»**

— mushu yerde «Rebning yoli» grék tilida peqet «yol» dégen söz bilen ipadilidur (chünki étiqadning neziride peqet bir yolla bardur. 9:2nimu körüng). «Tirannus isimlik ademning léksiyyixanida munazire-muzakire ötküzdi» — «léksiyyixana» yaki «mektep»: Bu belkim pelsepe ögitidighan bir mektep bolsa kérek. «Munazire--muzakire ötküzüş» — belkim ishenmigenler bilen munazire qilish (10-ayetni körüng) we ishen'genlerge köprek telim bérish. ■ **19:9**

2Tim. 1:15. ■ **19:10 «Yehudiylar bolsun, Grékler bolsun...»** — démek, «Yehudiylar bolsun, Yehudiy emesler bolsun...». ■ **19:11** Mar. 16:20; Ros. 14:3. ■ **19:13 ««jinkesh» Yehudiylar»** —

mexsus atalmish «jin heydesh qespi» arqiliq pul tapidighanlar. «Eysaning namidin sanga qattiq buyruq bérimen!» — grék tilida: «... Eysaning namidin sanga qesem astida buyruymen!».

14 Bu ishni qilidighanlarning arisida Skéwa isimlik bir Yehudiy bash kahinning yette oghlimu bar idi.

■ 15 Lékin *ular qoghliwetmekchi bolghan* yaman Roh ulargha jawaben:

— Eysani tonuymen, Pawlustin xewirim bar, biraq özünglar kim bolisiler?! — déwidi,

16 yaman Roh chaplishiwalghan kishi ulargha étikip chiqip, ularni urup shama qilip, ularning üstidin ghalib keldi. Ular yalingach we yari-lan'ghan halda öydin qéchip chiqip ketti.

17 Bu ish Efesus shehiride turuwatqan barliq Yehudiylar we Gréklergimu melum bolup, qorqunch hemmisini basti we Reb Eysaning nami ulughlandi.

18 Netijide, nurghun étiqadchilar burunqi qilghan-lirini iqrar qilip, aldigha chiqti. ■

19 Séhirgerlik qilghanlardin nurghun ademler özlirining séhirgerlik kitab-palnamilirini ekélip *bir yerge dōwilep*, köpchilikning aldida köydürüshti. Bu kitablarning qimmiti jemiý ellik ming kümüş tenggige yétetti. ■

20 Shundaq qilip, Rebning söz-kalami küchke ige bolup, berq urup üstünlükke ötti. ■

Efesus shehiride topilang kötürülide

■ 19:14 «Bu ishni qilidighanlarning arisida Skéwa isimlik bir Yehudiy bash kahinning yette oghlimu bar idi» — yaki «Bu ishni qilghuchilar Skéwa isimlik bir Yehudiy bash kahinning yette oghli idi». ■ 19:18 Mat. 3:6. ■ 19:19 «jemiý ellik ming kümüş tengge» — bir tenggige bir qoy kéletti. Shunga hazirqi boyiche jemiý ikki yérin milyon dollargha barawer idi (2006). ■ 19:20 Yesh. 55:11.

²¹ Bu ishlar yüz bergendin kéyin, Pawlus könglide, Makédoniye we Axaya ölkisidin ötüp Yérusalémgha bérishqa niyet baghlidi. U: — U yerge barghandin kéyin, Rim shehirini körüp kélishim kérek, — dédi.

■ ■
²² Shuning bilen, u özige yardejde boluwatqanlardin Timotiy bilen Érastus ikkiylenni Makédoniyege ewetiwétip, özi yene bir mezigil Asiya ölkiside turdi. ■

²³ Del shu chaghda, *Efesus shehiride Rebning yoli toghruluq éghir malimachiliq kötürüldi.* ■ ■

²⁴ Ayal ilah Artémisni süretlep kümüş tekche-heykellerni yasighuchi Dimitriy isimlik bir zerger bar idi. Uning bu ishi hünerwenlerge köp payda tapquzatti. ■

²⁵ Dimitriy hünerwenlerni we shuninggha oxshash ishlar bilen shughulliniwatqan bashqa ustilarni yighip, ulargha:

— Buraderler, bizning güllinishimizning bu ish bilen baghliq ikenlikini bilisiler;

²⁶ hazir héliqi Pawlusning néme ishlarni qilip yürgenlikini anglighan hem körgen bolushunglar kérek. U: «Qol bilen yasiwalghan nersiler ilahlar emes» déyish bilen, peqet Efesusta emes, belki

---

■ **19:21** «Pawlus könglide... **niyet baghlidi**» — grék tilida «Pawlus rohta... niyet baghlidi». ■ **19:21** Rim. 15:25; Gal. 2:1. ■ **19:22** «u özige **yardejde boluwatqanlardin Timotiy bilen Érastus ikkiylenni Makédoniyege ewetiwétip...**» — Pawlusning shuning meqsiti ularning belkim özi kutüş üçün we belkim özining bérishgha teyyarlıq qilish üçün idi (20:1-3ni körüng). ■ **19:23** «**Del shu chaghda, Efesus shehiride Rebning yoli toghruluq éghir malimachiliq kötürüldi**» — «Rebning yoli» grék tilida peqet «yol» déyilidu. ■ **19:23** 2Kor. 1:8. ■ **19:24** Ros. 16:16.

pütkül Asiya ölkiside dégüdek nurghunlighan kishilerni qayil qilip, azdurup burawatidu. ■

27 Emdi hazir bizning bu sodimizgha betnam chaplash xewpi bolupla qalmay, belki büyük ayal ilah Artémisning butxanisimu erzimes dep qarilip, hetta Asiya ölkisi we pütkül jahan ibadet qilidighan *bu ayal ilahimizning shan-sheripimu* yoqilish xewpige duch kéliwatidu! — dédi. ■

28 Bu sözlerni anglighan köpchilik ghezepke chömüp, qayta-qayta:

— Efesusluqlarning Artémisimiz büyüktur! — dep chuqan kötürüşke bashlidi.

29 Buning bilen pütkül sheher malimatang bolup ketti. Xalayıq Pawlusning seperdashliridin Makédoniyelik Gayus we Aristarxuslarni tutup sörep, sérk meydanigha tengla yopurulup mangdi.

■ ■

30 Pawlus xalayıq arisigha kirmekchi bolghanidi, lékin muxlislar uning kirishige yol qoymidi.

31 Hetta Pawlusning dostliri bolghan öлке emeldarliridin bézilirimu uninggha xewer yetküzüp, uni sérk meydanigha bérishqa tewekkül qilmasliqqa jékilidi.

32 Emdi beziler buni dep warqirisa, beziler

■ 19:26 Zeb. 115:4; Yer. 10:3.

■ 19:27 «pütkül jahan ibadet qilidighan bu ayal ilahimizning shan-sheripimu yoqilish xewpige duch kéliwatidu!» — Dimitriyning «ayal ilahimizning shan-sheripi» dégen sözi belkim Artémisning heywetlik butxanisimu körsetmekchi bolushi mumkin. ■ 19:29 «Xalayıq ... Gayus we Aristarxuslarni tutup sörep, sérk meydanigha tengla yopurulup mangdi» — Artémisning «büyük butxanisi» yoqap ketti, emma bu sérk meydanı bugün'ge qeder mewjut, uninggha 25000 kishi sighidu. ■ 19:29 Ros. 20:4; 27:2; Kol. 4:10.

uni dep warqiriship, pütün sorun warangchurunggha toldi; kishilarning köpinchisi özlirining némige yighilghanliqinimu bilmeytti.

³³ Yehudiylar Iskender isimlik ademni aldigha it-tirip chiqiriwidi, köpchilik uni aldigha turghuzdi. Iskender köpchilikke qol ishariti qilip, *Yehudiylarni* aqlimaqchi boldi. ■

³⁴ Biraq köpchilik uning Yehudiy ikenlikini bilip qélip, hemmisi tengla:

— Efesusluqlarning Artémisimiz büyüktur! — dep ikki saetche chuqan kötürüp turushti. ■

³⁵ Axirda, sheharning bash mirzisi xalayiqni tinchlandurup mundaq dédi:

— Ey Efesusluqlar! Biz Efesusluqlarning shehirin-ing büyük Artémisning butxanisining we uning as-mandin chüshken süritining qoghdighuchisi iken-likini bilmeydighan kim bar! ■

³⁶ Bu ishlarni inkar qilalmighaniken, özünglarni bésiwélishinglar, bashbashtaqliq qilmasliqinglar kérek.

³⁷ Chünki siler bu kishilerni bu yerge *soraqqa tartishqa* élip keldinglar; lékin ular ya butxani-larni bulghuchilar ya bizning ayal ilahimizgha kupurluq qilghuchilardin emes.

■ **19:33 «köpchilik uni aldigha turghuzdi»** — bezi kona köchürmilerde «köpchilik bu ish uninggha baghliq dep oyildi» déyilidu. ■ **19:34 «Biraq köpchilik uning Yehudiy ikenlikini bilip qélip, hemmisi tengla: — Efesusluqlarning Artémisimiz büyüktur! — dep ikki saetche chuqan kötürüp turushti»** —

xalayıq Iskenderni Pawlus bilen munasiwetlik adem, némila bolmisun Yehudiy bolghachqa, butpereslikke qarshi bolsa kérek, dégen oyda bolghan bolsa kérek. ■ **19:35 «Artémisning ... asmandin chüshken süriti...»** — yaki «Artémisning ... asmandin chüshken téshi...».

³⁸ Eger Dimitriy we uninggha qoshulghan hünérwenlerning melum bir kishining üstidin shikayiti bolsa, soraqxanilar ochuq turmaqta we soraqchi waliylarmu bar. Ular shu yerlerde bir-biri bilen dewalashsun;

³⁹ we bashqa birer mesililiringlar bolsa, resmiy sorunda bir terep qilinishi lazim.

⁴⁰ Biz emdi yene бүгүнki weqeni topilang dep erz qilinish xewpide turuwatimiz; chünki bu malimanchliqning héch sewebi körsitilmigecke, hésabinimu bérelmeymiz-de!

⁴¹ Bu sözlerni qilip bolup, u yighilghan xalayiqni tarqitiwetti.

20

Pawlusning Makédoniye we Yunan'gha qayta bérishi

¹ Topilang bésiqqandin kéyin, Pawlus muxlislarni chaqirip, ularni righbetlendürdi we ular bilen xoshliship, Makédoniyege qarap ketti. ■

² U shu etraptiki yurtlarni arilap, étiqadchilarni nurghun söz-telimler bilen righbetlendürgendin kéyin, Yunan'gha bérip, ■

³ u yerde üç ay turdi. Pawlus kémige olturup Suriyege mangay dep turghanda, Yehudiylarning uni öltürüş suyiqesti bilinip qélip, u Makédoniye

---

■ **20:1** «Pawlus muxlislarni chaqirip, ularni righbetlendürdi we ular bilen xoshliship...» — bezi kona köchürmilerde «Pawlus muxlislarni chaqirip, ularni quchaqlap ular bilen xoshliship,...» dégen söz déyilidu. ■ **20:2** «Yunan» — yaki «Grétisye».

arqiliq *quruqluq bilen* qaytip kêtish qararigha keldi.

⁴ Uninggha hemrah bolghanlar Bériyaliq Pirrusning oghli Sopatér, Tésalonikaliqlardin Aristarxus bilen Sékundus, Derbelik Gayus, Timotiy we Asiya ölkisidin Tikikus bilen Trofimuslar idi. ■

⁵ Ular awwal Troas shehirige béríp, bizning yétip bérishimizni kütüp turdi. ■

⁶ Biz bolsaq «pétir nan héyti» künliridin kéyin, Filippi shehiridin kémige olturup, besh künden kéyin Troasqa kélip, ular bilen uchrashtuq we u yerde yette kün turduq.

⁷ Heptining birinchi küni, biz nan oshtushqa jem bolghanda, Pawlus etisi ketmekchi bolghachqa, jamaetke söz qilishqa bashlidi; sözini tün yéringiche uzartti. ■

⁸ Biz jem bolghan yuqiriqi qewettiki öyde nurghun qara chiraghlar yénip turatti. ■

⁹ Ewtikus isimlik bir yigit dérízide olturghanidi. Pawlus sözlep xéli bir yerge barghanda, uni mügdek bésiwatqanidi. Andin u gherq uyqugha kétip, u üçinchi qewettin yerge yiqilip chüshti. Köpchilik uni yerdin kötürüp qarisa, u ölüp

■ **20:4** Ros. 19:29; 21:29; 27:2; 1Kor. 1:14; Ef. 6:21; Kol. 4:7,10; 2Tim. 4:12; Tit. 3:12. ■ **20:5** «Ular awwal Troas shehirige béríp...»

— belkim kémide. «...bizning yétip bérishimizni kütüp turdi» — «biz» Luqaning yene Pawlus bilen bille ikenlikini körsitidu. ■ **20:7**

«heptining birinchi kün» — yeni «yekshenbe küni». «biz nan oshtushqa jem bolghanda» — «nan oshtush»: Eysaning ölümünü xatirilesh üçün nan oshtulidu («1Kor.» 11:20-34ni körüng). ■ **20:8** «Biz

jem bolghan yuqiriqi qewettiki öyde nurghun qara chiraghlar yénip turatti» — bu chiraghlarning is-tüteklerining öyni qaplishi bilen 9-ayette tilgha élin'ghan Ewtikusning uxlap qélishigha tesir yetküzgen bolushi mumkin.

bolghanidi.

¹⁰ Pawlus peske chüshüp, uning üstige étilip, quchaqlap turup:

Azablanmanglar, u tirikken! — dédi. ■

¹¹ Qaytidin öyge chiqip, nanni oshtup yégendin kéyin, Pawlus ular bilen tang atquche uzun sözleshti we u bu yerdin yolgha chiqti.

¹² *Troastikiler* bolsa héliqi yigitni öyge hayat apirip qoydi. Ular buningdin cheksiz teselli tapti. ■

Pawlusning Efesus aqsaqalliri bilen xoshlishishi

¹³ Biz bolsaq Pawlustin burun Assos shehirige kéme bilen barduq. Chünki Pawlus shu yerge piyade baray, siler mendin awwal yétip béríp, u yerde méni kémige éliwélisni kütünglar, dep orunlashturghanidi.

¹⁴ Assosta u biz bilen uchrashqandin kéyin biz uni kémige élip Mitulin shehirige kelduq.

¹⁵ Andin shu yerdin chiqip, etisi Xiyos arilining uduligha kélip turduq. Üchinchi küni Samos ariligha yétip kelduq we Trogillium shehiride qonduq; uning etisi Milétus shehirige barduq. ■

■ **20:10** 1Pad. 17:21; 2Pad. 4:34.

■ **20:12** «Ular **buningdin qeksiz teselli tapti**» — eyni grek tékist: «Ular tapqan teselli az emes idi». ■ **20:15** «**üchinchi küni Samos ariligha yétip kelduq we Trogillium shehiride qonduq...**» — bezi kona köchürmilerde: «Trogillium shehiride qonduq» dégen söz tépilmaydu. «**etisi Xiyos arilining uduligha kélip ... üchinchi küni Samos ariligha yétip kelduq we Trogillium shehiride qonduq; uning etisi Milétus shehirige barduq**» — bu seper yoli etey Efesus shehiridin ötkenidi (16-ayetni körüng).

16 Chünki Pawlus Asiya ölkiside köp waqitni ötküzüwetmeslik üçhün, déngiz sepiride Efesusta toxtimay ötüp kêtishni qarar qilghanidi. Sewebi, u «orma héyti» künini mumkinqeder Yérusalémda ötküzüsh üçhün aldiraytti. ■

17 Emdi Milétus shehiridin Efesusqa adem ewetip, jamaettiki aqsaqallarni chaqirdi.

18 Ular kelgendin kéyin, u ulargha mundaq dédi:

— Men Asiya ölkisige ayagh basqan birinchi kündin tartip, siler bilen qandaq ötkenlikim herbiringlarga melum.

19 Rebning xizmitide her terepte kemter bolup, köz yashlirim tökülgenlikini, shundaqla Yehudiylarning suyiquestliri tüpeylidin béshimdin ötken sinaqlarda chidighanliqimni bilisiler,

20 we yene meyli ammiwi sorunlarda bolsun yaki öy-öylerde bolsun, silerge telim berginimde, silerge paydiliq bolsila héchnémini ayimay jakarlap,

21 Yehudiylar hem Gréklergimu Xuda aldida towa qilish we Rebbimiz Eysa Mesihke étiqad qilish kéreklikige guwahliq bérıp jékiligenlikim hemminglarga melum. ■

22 Hazir mana, rohta baghlan'ghan halda Yérusalémgha kétiwatimen. U yerde néme ishlarning

---

■ **20:16** «orma héyti» — Tewratta Yehudiy xelqige békitilgen tötinchi héyt; u héyt «ötüp kêtish héyti»din ellik kün kéyin bolghachqa, grék tilida «elliklik héyt»mu déyilidu. Hazirqi kaléndardiki waqit belkim 5-ay idi. «Law.» 23-babni körüng. ■ **20:16** Ros. 21:4,12. ■ **20:21** Mat. 3:2; Mar. 1:15; Luqa 24:47.

béshimgha chüshidighanliqini uqmaymen; ■

²³ Peqet shuni bilimenki, Muqeddes Roh men barghanla sheherlerde zindan kishenliri we azab-oqubetlerning méni kütüp turidighanliqini aldin éniq éytip kelmekte.

²⁴ Lékin men öz musapemni tamamlishim, Reb Eysadin tapshuruwalghan xizmetni ada qilishim, yeni Xudaning méhir-shepqiti toghrisidiki xush xewerning toluq guwahchisi bolushum üçün, öz hayatimni qilche ayimaymen. ■

²⁵ Men siler bilen ariliship, hemminglar arisida yürüp Xudaning padishahliqini jakarlidim; emdi mana manga melumki, buningdin kéyin silerdin héchkim yüzümni qayta körelmeysiler. ■

²⁶ Shuning üçün, bugün silerge guwahliq qilip éytip qoyayki, men héchbirining qénigha qerzdar emesmen. ■

²⁷ Chünki men Xudaning toluq meqset-iradisini qilche élip qalmay silerge bayan qilip yetküzüshtin bash tartmidim.

²⁸ Muqeddes Roh silerni Xudaning jamaitini

■ **20:22 «mana, rohta baghlan'ghan halda Yérusalémgha kétiwatimen»** — «rohta baghlan'ghan halda» — uni qozghaydighan bu tesirning öz rohida yaki Muqeddes Rohta bolghanliqi éniq emes. Pawlusning bu niyiti bu ishta toghra yaki toghra emes? 21:4-ayettiki xewerdin qarighanda, uning shu qet'iy niyiti toghra emes, dep oylashqa mayil bolimiz. ■ **20:24** Ros. 21:13; Gal. 1:1; Tit. 1:3.

■ **20:25 «Men siler bilen ariliship, hemminglar arisida yürüp Xudaning padishahliqini jakarlidim»** — mushu yerde «Xudaning padishahliqi» grék tilida peqet «padishahliq» bilen ipadiliniidu. ■ **20:26 «Silerge guwahliq qilip éytip qoyayki, men héchbirining qénigha qerzdar emesmen»** —

démek, «aranglarda herqandaq bir kishi xush xewer anglash pursiti bolmay, qutquzulmighan bolsa men buninggha jawabkar emesmen» dégendek.

béqish üçün Uning padisi ichide yétekchi qilip tikligenidi; emdi özünglarcha hem Öz Oghlining qéni bilen sétiwalghan barliq padisigha segek bolunglar! ■

²⁹ Chünki manga ayanki, men ketkendin kéyin, chilböriler aranglarcha kirip, padini héch ayimaydu, ■

³⁰ hemde hetta aranglardinmu beziler muxlis-larni özlirige tartiwélishe üçün heqiqetni burmighan türlük ishlarni sözleydu. ■

³¹ Shunga, segek bolunglar, méning üç yil kéchekündüz démey, herbiringlarcha köz yashlirim bilen toxtimay nesihet béríp turghanliqimni ésinglarda tutunglar.

³² Emdi men silerni Xudagha we Uning méhirshepget yetküzidighan söz-kalamigha tapshurimen. Bu söz-kalam étiqadingslarni qurushqa hem pakmuqeddes qilin'ghan barliq xelqi arisida iltipat qilinidighan mirastin silerni nésip qilishqa qadirdur. ■

³³ Men héchqachan héchkimdin kiyim-kéчек yaki altun-kümüsh tama qilip baqmighanmen. ■

³⁴ Silerge melumki, men ikki bilikimge tayinip, özümning we hemrahlirimning hajitidin chiqtim.

■ **20:28** «Xudaning... Öz Oghlining qéni bilen sétiwalghan barliq padisi» — «Öz Oghlining qéni bilen» grék tilida «Özining qéni bilen» dégen sözler bilen ipadiliniidu. ■ **20:28** Ef. 1:7; Kol. 1:14; 1Pét. 1:19; 5:2; Weh. 5:9. ■ **20:29** 2Pét. 2:1. ■ **20:30** Zeb. 41:9; Mat. 16:21; Ros. 1:17; 1Yuh. 2:19. ■ **20:32** «Bu söz-kalam étiqadingslarni qurushqa ... qadirdur» — silerning «étiqadingslarni qurush» grék tilida peqet «silerni qurush» dégen bilen ipadiliniidu. ■ **20:33** 1Kor. 9:12; 2Kor. 11:9; 12:13.

35 Bundaq qilip herbir ishlarda men silerge mushundaq ejir-emgek arqiliq ajiz-hajetmenlerge yadrem bérish lazimligini, shundaqla Reb Eysa özi éytqan: «Bermek almaqtinmu bextliktur» déginini ésinglardin chiqarmasliqinglar kéreklikini kórsettim.

36 Bu sözlerni qilip bolup, u hemmeylen bilen birlikte tizlinip olturup dua qildi. ■

37 Hemmeylen qattiq yighliship ketti; Pawlusning boynigha ésilip quchaqlap, qizghin sóyüshti.

38 Ularni eng azablighini Pawlusning, «Buningdin kéyin yüzümni qayta körelmeysiler» dégen sözi boldi. Kéyin, ular uni kémige chiqirip uzitip qoydi.

Rosul Pawlusning xush xewerni jakarlighan 3-sepiri

Rosul Pawlusning xush xewerni jakarlighan 3-sepiri

■ **20:34** Ros. 18:3; 1Kor. 4:12; 1Tés. 2:9; 2Tés. 3:8.   ■ **20:36** Ros. 21:5.

21

Pawlusning Yérusalémgha bérishi

¹ Andin biz ulardin ajrilip chiqqandin kéyin, kéme bilen udul Qos ariligha qarap yol alduq. Etisi, Rodos ariligha, u yerdin Patara shehirige barduq.

² Patarada Fenikiye rayonigha baridighan bir kémini tépip, uninggha olturup yolgha chiqtuq.

³ Siprus arili körün'gendin kéyin, uni sol teripimizde qaldurup ötüp, Suriyege qarap méngip, Tur shehiride quruqluqqa chiqtuq. Chünki kéme bu yerde yük chüshürmekchi idi. ■

⁴ U yerde muxlislarni tépip, ularning yénida yette kün turduq. Ulargha Muqeddes Rohning wehiyisi kélip, ular Pawlusqa ayighing Yérusalémgha basmisun, dep nesihet qildi. ■ ■

⁵ Biraq biz u yerde turush waqtimiz toshqanda, sepirimizni dawamlashturduq. Ularning hemmisi, jümlidin xotun-baliliri bizni sheherning sir-

■ **21:1** «Andin biz ulardin ajrilip chiqqandin kéyin, kéme bilen udul Qos ariligha qarap yol alduq. Etisi, Rodos ariligha, u yerdin Patara shehirige barduq» — bu ayettiki «biz», «alduq» we «barduq» dégen sözlerge qarighanda, Luqa yene Pawlusqa hemrah boldi. ■ **21:3** «uni , *yeni Siprus arilini sol teripimizde qaldurup ötüp...*» — démek, «uning jenubidin aylinip ötüp...». ■ **21:4** «Ulargha Muqeddes Rohning wehiyisi kélip, ular Pawlusqa ayighing Yérusalémgha basmisun, dep nesihet qildi» — «nesihet qildi» dégenning bashqa xil terjimisi: «nesihet qilatti». Muqeddes Roh ulargha Pawlusning Yérusalémgha tartidighan azablaridin xewer bergenidi. U alliqachan bashqa yerlerdiki muxlislardin mushu xewerni anglighan (20:23). Lékin mushu yerde Muqeddes Rohning uninggha «barmisun» dégen sözige qarighanda, uning Yérusalémgha bérishi Xudaning iradisi emes, dep oylashqa mayilmiz. ■ **21:4** Ros. 20:23; 21:12.

tighiche uzitip chiqti. Hemmimiz déngiz boyida tizlinip olturup bille dua qilduq.

⁶ Quchaqliship xoshlashqandin kéyin, biz kémige chiqtuq, ular öylirige qaytishti.

⁷ Tur shehiridin déngiz sepirimizni dawamlash-turup, axirida Pitolimays shehirige kelduq. U yerdiki qérindashlar bilen körüşhüp, ularning yénida bir kün turduq.

⁸ Etisi, u yerdin ayrilip, Qeyseriye shehirige kel-duq. Biz burun *Yérusalémdiki* «yette xizmetkar»din biri bolghan, xush xewerchi Filipning öyige béríp qonduq. ■ ■

⁹ Bu kishining téxi yatliq qilinmighan, bésharet-wehiylerni yetküzidighan töt qizi bar idi. ■

¹⁰ Biz u yerde birnechche kün turghandin kéyin, Agabus isimlik bir peyghember Yehudiye ölkisidin chüshti. ■

¹¹ Bu kishi bizning aldimizgha kélip, Pawlusning belwéghini qoligha élip, özining put-qolini baghlap: — Muqeddes Roh mundaq deydu: — Yehudiylar bu belwaghning igisini *Yérusalém*da mushundaq baghlap, yat elliklarning qoligha tapshuridu! — dédi. ■ ■

■ **21:8** «Biz **burun** *Yérusalémdiki* «yette **xizmetkar**»din **biri bolghan, xush xewerchi Filipning öyige béríp qonduq**» —

Yérusalémdiki «yette xizmetkar» — 6-babni körüng. ■ **21:8** Ros. 6:5; 8:29. ■ **21:9** Yo. 2:28-29; Ros. 2:17. ■ **21:10** Ros.

11:28. ■ **21:11** «Yehudiylar **bu belwaghning igisini** *Yérusalém*da **mushundaq baghlap, yat elliklarning qoligha tapshuridu!**»

— 21-36-ayetlerni körüng. Pawlus rimliqlarning soriqigha tartil-idu. Yehudiylarning öz ademliridin birini yat ellik kishilarning qoligha tapshurushi özlirige bek uyatliq ish bolghachqa, ularning Pawlusqa bolghan öchmenliki nahayiti éniq turidu. ■ **21:11** Ros. 20:23; 21:33.

¹² Bularni anglap, hem biz hem shu yerlik kishiler bilen birlikte Pawlustin Yérusalémgha barmighin dep ötündüq.

¹³ Lékin Pawlus jawaben:

— Siler némishqa bunchiwala yighlap, yürikimni ézisiler? Men Yérusalémda Reb Eysaning nami üçhün tutqun bolushla emes, shu yerde ölüşkimu teyyarmen, — dédi.

¹⁴ Biz uni qayil qilalmay, axirida süküt qilip:

— Rebning iradisi ada qilinsun! — déduq. ■

¹⁵ Bu künlerdin kéyin, yük-taqimizni yighishturup, Yérusalémgha chiqip barduq.

¹⁶ Qeyseriyelik muxlislardin birnechchisi biz bilen seperdash boldi; ular Minason isimlik bir kishining öyide qonimiz dep uni birge élip mangdi; bu kishi Siprusluq, qéri muxlis idi. ■

Pawlusning Yaqup bilen körüşhüshi

¹⁷ Yérusalémgha yetkende qérindashlar bizni xushalliq bilen qarshi aldi.

¹⁸ Etisi, Pawlus biz bilen bille Yaqupni körgili bardı. Yaqup bilen aqsaqallarning hemmisi u yerge yighilghanidi.

¹⁹ Pawlus ular bilen salamlashqandin kéyin, Xudaning özining xizmiti arqiliq eller arisida qilghan ishlorini bir-birlep ulargha tepsiliy éytıp berdi.

■ **21:14** Mat. 6:10; Luqa 11:2; 22:42.

■ **21:16** «ular Minason isimlik bir kishining öyide qonimiz dep uni birge élip mangdi; bu kishi Siprusluq, qéri muxlis idi» — bashqa birxil terjimisi: — «ular bizni (Yérusalémdeki) öyide kütmekchi bolghan Minason isimlik bir Siprusluqni biz bilen élip, uning öyige bashlap bardı».

20 Bularni anglighanda, ular Xudagha medhiye oqudi, andin Pawlusqa:

— Körüwatisen, i qérindishim, Yehudiylar ichide qanche minglighan étiqad qilghuchilar bar! Ularning hemmisi Tewrat qanunigha *emel qilishqa* intayin qizghin iken.

21 Ular séning toghrangda: «U ellerning arisida yashighan pütün Yehudiylargha Musa *peyghem-berge* tapshurulghinidin yénishni, yeni balilirini xetne qildurmasliqni, Yehudiylarning en'enilirige riaye qilmasliqni ögitidu» dep anglidi.

22 Emdi qandaq qilish kérek? Chünki xalayıq choqum séning bu yerge kelgenlikingni anglap qalidu.

23 Shunga bizning déginimizdek qilghin: Arimizda qesem ichken töt adem bar. ■

24 Sen ularni élip, ular bilen birlikte *Tewrattiki* tazilinish qaidisidin ötüp, ularning *qurbanliq* chiqimlirini özüng kötürgen, andin ular chachlirini chüshüreleydu. Buning bilen, hemmeylen sen toghruluq anglighanlirining hemmisining rast emeslikini we séning özüng Tewratqa tertipi

---

■ 21:23 «Arimizda qesem ichken töt adem bar» — «qesem ichken» Xudaning aldida ichken; bu Xudaning raziliqini élish üçün yaki uningha teshekkür éytish üçün bolghan bolsa kérek. Bundaq qilishi emeliyette «yéngi ehde»ge muwapiq emes, belki «kona ehde»ge ait ish idi.

boyiche riaye qiliwatliqingni bilip yétidu. ■

²⁵ Emma ellerdin bolghan étiqadchilargha kelsek, biz ulargha peqetla butlargha atalghan nersilerni yémeslik, qanni we boghup soyulghan haywan-ning göshinimu yéyishtin we jinsiy buzuqluqtin özlirini saqlash toghruluq qararimizni ötkenki xet arqiliq uqturduq. ■

²⁶ Buning bilen, Pawlus u kishilerni élip, etisi özi ular bilen bille tazilinish qaidisini ötküzüshti; andin u ibadetxanigha kirip, *kahinlarga* özlirining paklinish mudditining qachan toshudighanliqi, yeni herqaysisi üçün qurbanliq qilinishning qaysi küni bolidighanliqini uqturup qoydi. ■ ■

Pawlusning ibadetxanida tutqun qilinishi

■ **21:24 «tazilinish qaidisidin ötüp...»** — «tazilinish» ibraniiy tilida bolsa «taharet». Yaquplar éytqan shu «Tewrat qanunigha emel qilishqa intayin qizghin» bolghan Yehudiiy étiqadchilar belkim Pawlusni «Yehudiiy emesler»ning zéminliridin ötüshi bilen «napak boldi» dep qarishi mumkin idi. «Ular chachlirini chüshüreleydu» — Tewrat, «Chöl.» 6:13-20ni körüng. «Nazariylar» Xuda aldida duasining iltija qilinishi üçün yaki teshekkür éytishi üçün chachlirini uzun qoyuwitetti. Qesemning möhliti toshqanda, awwal qurbanliq sunup andin chachlirini chüshürüwétetti. ■ **21:25** Yar. 9:4; Mis. 20:3; Ros. 15:23; 1Kor. 8:1. ■ **21:26 «... Pawlus u kishilerni élip, etisi özi ular bilen bille tazilinish qaidisini ötküzüshti; andin u ibadetxanigha kirip, ... herqaysisi üçün qurbanliq qilinishning qaysi küni bolidighanliqini uqturup qoydi»** — bu ish, yene Yaqupning teshebbus qilghini hemde uninggha Pawlusning qoshulushi, uning bu töt kishi bilen «tazilinish»i we ular bilen bille qurbanliq qilishi toghruluq «qoshumche söz»imizni körüng. ■ **21:26** Ros. 24:6.

²⁷ Yette künlük muddet toshushqa az qalghanda, Asiya ölkisidin kelgen bezi Yehudiylar Pawlusni ibadetxanida körüp, xalayıqni qutritip, uninggha qol sélip:

²⁸ — Ey Israillar, yademde bolunglar! Hemme yerdila, hemme ademge xelqimizge, Tewrat qanunigha we ibadetxanigha qarshi sözlerni ögitiwatqan adem del shu. Uning üstige, u yene Gréklerni ibadetxanimizgha bashlap kirip, bu muqeddes jayni bulghidi! — dep chuqan kötürdi

²⁹ (ularning bundaq déyishining sewebi, eslide ular sheherde Efesusluq Trofimusning Pawlus bilen bille bolghanlıqini körgenidi we Pawlus uni ibadetxanigha bashlap kirgen, dep oylighanidi). ■ ■

³⁰ Shuning bilen, pütün sheher zilzilige keldi. Xalayıq terep-tereptin yügürüp kélip, Pawlusni tutup, ibadetxanidin sörep élip chiqti. Ibadetxanining derwaziliri derhal taqiwétildi. ■

³¹ Bu top adem Pawlusni *urup* öltürüwetmekchi bolup turghanda, pütkül Yérusalémni malimanchlıq qaplap ketkenliki toghrisidiki bir xewer u yerde turushluq *Rim* qismining mingbéshigha yetküzüldi. ■

³² Mingbéshi derhal leshker we birnechche

■ **21:29 «... eslide ular sheherde Efesusluq Trofimusning Pawlus bilen bille bolghanlıqini körgenidi»** — Efesusluq Trofimus Yehudiy emes, grék idi, elwette. ■ **21:29** Ros. 20:4; 2Tim. 4:20. ■ **21:30 «Xalayıq terep-tereptin yügürüp kélip, Pawlusni tutup, ibadetxanidin sörep élip chiqti. Ibadetxanining derwaziliri derhal taqiwétildi»** — meqsiti shübhisizki, ibadetxanining özide qalaymiqanchılıq chiqmisun üçün idi. ■ **21:31 «leshker qismining mingbéshi»** — grék tilida «xiliarq»; emeliyette 600 eskerni bashquratti.

yüzbéshini élip, top-top ademlerni basturushqa yügürüp keldi. Mingbéshi we eskerlerni körgen xalayıq Pawlusni urushtin toxtidi.

³³ Mingbéshi aldigha ötüp, leshkerlerni Pawlusni tutup ikki zenjir bilen baghlashqa buyrudi. Andin u:

— Bu adem kim? U néme gunah qildi? — dep soridi.

■

³⁴ Lékin *topilangchilarning* ichide beziler uni dése, beziler buni déyiship warqirishatti. Malimanchiliq tüpeylidin mingbéshi heqiqiy ehwalni éniqlashqa amalsiz qélip, axir Pawlusni qel'ege élip kétishni buyrudi.

³⁵ Lékin Pawlus qel'ening pelempiyige kelgende, topilangchilar téximu zorawanliship ketkechke, leshkerler uni kötürüşke mejbur boldi.

³⁶ Chünki ularning keynidin top-top ademler egi-ship méngip:

— U yoqitilsun! — dep warqirishatti. ■

Pawlusning guwahliq bérıp aqlinishi

³⁷ Kelege ekirilishige az qalghanda, Pawlus mingbéshigha:

— Sizge bir éghiz söz qilsam bolamdikin? — dep soridi.

Mingbéshi: — Grékche bilemsen?

³⁸ Undaqta, ilgiri isyan kötürüp, «xenjerchi qatillar»din töt ming ademni bashlap chölge qéchip

ketken héliqi Misirliq emesmusen? — dep soridi.

■

³⁹ Lékin Pawlus: — Men Yehudiy, Kilikiye ölkisidiki ulugh sheher Tarsusning puqrasimen. Xalayıqqa birnechche éghiz söz qilishimgha ijazet qilishingizni ötünimen, — dédi. ■

⁴⁰ *Mingbéshi* ijazet bériwidi, Pawlus pelempeyde turup, xalayıqqa qol ishariti qildi. Qattiq jimjitliq basqanda, u ibraniy tilida sözleshke bashlap: — ■

22

¹ — Qérindashlar we ata-bowılar! Emdi özümni aqlash sözlirime qulaq salghaysiler, — dédi.

² Ular Pawlusning ibraniy tilida sözliginini anglap, téximu jim bolushti. U sözini dawam qildi:

³ — Men bir Yehudiy, Kilikiyediki Tarsus shehiride tughuldum; lékin bu sheherde béqip chong qilindim, Gamaliyelning qol astida ata-bowilirimizgha tapshurulghan Tewrat qanunining zir-zewerlirini qoymay öginip telim-terbiye aldim. Men silerning бүгүн bolghininglarga oxshash, Xuda yoligha intayin

---

■ **21:38 «xenjerchi qatillar»** — Rim impériyesige qarshi turghan eng esheddiy siyasiy éqim idi. Ular adem ötürüşke ishlitidighan eng yaxshi köridighan qoral kiyim ichide yoshurushqa qolayliq bolghan xenjer idi. ■ **21:39** Ros. 9:11,30. ■ **21:40 «u ibraniy tilida sözleshke bashlap..»** — «ibraniy tilida» — Aramiy dialéktida bolushi mumkin.

qizghin idim. ■ ■

⁴ Men bu yoldikilerni hetta öltürüşkiche ziyankeshlik qilip, ularni er-ayal démey tutqun qilip zindan'gha saldurdum. ■ ■

⁵ Bu toghruluq bash kahin we aliy kéngeshmidiki barliq aqsaqallarmu manga guwahchidur. Men ulardin Demeshqtiki *Yehudiy* qérindashlarga yézilghan xetlerni tapshuruwélip, shu yerde turuwatqan bu *yoldikilerni* jazalash üçün, ularni tutqun qilip Yérusalémgha apirimen dep yolgha chiqqanidim.

⁶ Emdi shundaq boldiki, seper qilip Demeshqke yéqinlashqanda, chüshke yéqin, tuyuqsiz asmandin küchlük bir nur chüshüp, etrapimni yorutuwetti. ■

⁷ Men yerge yiqilip kettim, andin manga: «Saul, Saul, Manga némishqa ziyankeshlik qilisen?» dégen awazni anglidim.

⁸ «I Reb, sen kimsen?» dep sorisam, U manga: — «Men sen ziyankeshlik qiliwatqan Nasaretlik Eysadurmen!» dédi.

⁹ Men bilen bille méngiwatqanlar u nurni körgen

■ **22:3 «Men... Gamaliyelning qol astida ata-bowilirimizgha tapshurulghan Tewrat qanunining zir-zewerlirini qoymay öginip telim-terbiye aldim»** — oqurmenlarning éside bolsa kérekki, Gamaliyel dangqi chiqqan Tewrat ölimasi idi (5:24). Grék tilida «(Men) Gamaliyelning ayaghlirining aldida ... telim-terbiye aldim» déyilidu. ■ **22:3** Ros. 5:34; 9:11; 21:39; 2Kor. 11:22 ■ **22:4 «Men bu yoldikilerni hetta öltürüşkiche ziyankeshlik qilip, ularni er-ayal démey tutqun qilip zindan'gha saldurdum»** — «bu yoldikilerni» — Mesih yolidikilerni, démekchi. Grék tilida peqet «bu yolni» déyilidu; tingshiguchilar hemmisi uning «Mesih Eysan-ing yoli»ning gépini qiliwatqinini bilgen bolatti. ■ **22:4** Ros. 8:3; 9:1; 26:9; 1Kor. 15:9; Gal. 1:13; 1Tim. 1:13. ■ **22:6** 1Kor. 15:8; 2Kor. 12:2.

bolsimu, lékin manga qilghan sözlerni chüshenmidi.

■ ■

10 Men yene, «I Reb, néme qilishim kérek?» dep sorisam, Reb manga, «Ornungdin tur, Demeshqqe kir, shu yerde sen ada qilish békitilgen ishlarning hemmisi toghruluq sanga éytip bérilidu!» dédi.

11 Héliqi nurning julaliqidin közlirim körmes bolup qaldi. Yénimdikiler qolumdin yéteklep, Demeshqqe élip kirdi.

12 U yerde Tewrat qanunigha ixlas baghligan, Demeshqtiki barliq Yehudiylarning hörmitige sazawer bolghan Ananiyas isimlik bir kishi bar idi. ■

13 U kélip, yénimda turup: «Qérindash Saul, béshingni kötürüp qara!» dédi. Men shuan béshimni kötürüp qarap uni kördüm.

14 U manga: «Ata-bowilirimizning Xudasi séni iradisini bilishing, Heqqaniy Bolghuchini körüşhüng we uning aghzidin chiqqan awazni anglishing üçün alliqachan tallidi. ■

15 Chünki sen pütün insanlar aldida körgen-anglihanliringgha Uning guwahchisi bolisen!

16 Shundaq iken, sen yene némige hayal bolisen? Ornungdin turup, Uning namigha nida qilip chömlüdürlüp, gunahliringni yughuzghin!» dédi.

■ 22:9 «...lékin manga qilghan sözlerni chüshenmidi» — yaki «... lékin manga qilghan sözlerni anglimaptu». Bu ademler bir awazni anglidi, lékin néme dewatqanliqini bilmidi (9:7ni körüng).

■ 22:9 Dan. 10:7. ■ 22:12 Ros. 9:17. ■ 22:14 «aAta-bowilirimizning Xudasi séni iradisini bilishing, Heqqaniy bolghuchini körüşhüng we uning aghzidin chiqqan awazni anglishing üçün alliqachan tallidi» — «Heqqaniy Bolghuchi» Mesihni körsitidu, elwette.

17 Shundaq boldiki, Yérusalémgha qaytip kelgin-imdin kéyin, ibadetxanida dua qiliwatqinimda, bir ghayibane körünüş méni oruwaldi

18 we *Rebning* manga: «Chapsan bol, Yérusalémdin derhal ket. Chünki ular séning manga qilghan guwahliqingni qobul qilmaydu!» dewatqanliqini kördüm. ▣

19 Men, «I Reb, ular méning Sanga étiqad qilghanlarni zindan'gha solap, herbir sinagoglarga kirip ularni urghanliqimni bilidu. ▣

20 Séning guwahching bolghan Istipanning qéni tökülginide, menmu yénida turup uni öltürgenlarning qilmishlirigha qoshulup, ularning kiyimlirige qarap berdim!» — dédim. ▣

21 Biraq u manga: «Ketkin! Séni yiraqtiki ellerge ewetimen!» — dédi. ▣

22 Pawlus mushu sözni dégüche xalayıq uninggha qulaq séliwatatti. Lékin buni anglap ular awazini kötürüp:

— Undaq bir kishi yer yüzidin yoqitilsun! U tirik turushqa layıq emes! — dep chuqan sélishti. ▣ ▣

23 Ular chirqiriship, chapan-yépinchilirini sélip tashlap, topa-chang soruwatqanda,

24 mingbéshi Pawlusni qel'ege élip kirip kétishke emr qiliwidi, xalayıqning uninggha néme üçün

---

▣ 22:18 Mat. 10:14. ▣ 22:19 Ros. 22:4. ▣ 22:20 Ros. 7:58; 8:1.

▣ 22:21 Ros. 9:15; 13:2; Gal. 1:15; 2:8; Ef. 3:8; 1Tim. 2:7; 2Tim. 1:11.

▣ 22:22 «Lékin buni anglap ular awazini kötürüp: — Undaq bir kishi yer yüzidin yoqitilsun! U tirik turushqa layıq emes! — dep chuqan sélishti» — démisekmu, ularning Pawlus bu sözini kötürelmeslikining sewebi, Xudaning söz-kalamini özliri intayin pes köridighan «yat eller»ge yetküzüşke hergiz bolmaydu, deydighan közqarashta idi. ▣ 22:22 Ros. 21:36.

bundaq chuqan salidighanliqini éniqlash üçün leshkerlirige uni qamchilap soraq qilishni buyrudi. ■

²⁵ Lékin ular Pawlusni qamchilash üçün ghulachlitip baghlighanda, u yénida turghan yüzbéshigha: — Bir Rim puqrasini jinayiti békitilmeyla qamchilashinglar qanun'gha uyghunmu? — dédi. ■

²⁶ Bu sözni anglighan yüzbéshi mingbéshining aldigha béríp:

— Siz néme ish qilay dewatisiz? Chünki u kishi Rim puqrasi iken! — dédi.

²⁷ Mingbéshi Pawlusning aldigha béríp, uningdin: — Manga éytqin, sen rasttinla Rim puqrasimu? — dep soridi.

— Rast, dédi u.

²⁸ — Men nahayiti yuqiri bahada mushu puqraliqqa ige boldum, — dédi mingbéshi.

Pawlus:

Emma men tughulushumdinla shundaq! — dédi.

²⁹ Shuning bilen, uni soraqqa tartmaqchi bolghan leshkerler derhal uningdin özlirini chetke aldi.

■ **22:24 «Mingbéshi ... xalayıqning Pawlusqa néme üçün bunda qchuqan salidighanliqini éniqlash üçün leshkerlirige uni qamchilap soraq qilishni buyrudi»** — «qamchilap soraq qilish» bolsa rimliqlar guman qilghan ademlerni gunahi bar dep hésablap, «heqiqetni éniqlash üçün» ularni qiynash bilen soraq qilatti (ularning «qamcha»liri köp tasmiliq bolup, her tasmisigha hertürlük tömür-söngék parchiliri baghlan'ghanidi). Emma rimliq puqralar bolsa undaq muamilidin xalas idi. ■ **22:25 «lékin ular Pawlusni qamchilash üçün ghulachlitip baghlighanda...»** — «ghulachlitip baghlighanda»: Rimliqlar soraqqa tartilghuchini qamchilash üçün uning ikki qolini baghlap ghulichini kérip turghuzidu. Bashqa birxil terjimisi «Pawlusni tasmilar bilen ghulachlatqanda,...».

Mingbéshimu uning Rim puqrasi ikenlikini bilip, uni baghlatqanliqi tüpeylidin qorqup ketti. ■

Pawlusning aliy kéngeshmide özini aqlishi

³⁰ Mingbéshi Yehudiylarning Pawlusning üstidin qilghan shikayitining heqiqiy sewebini bilish üçün, etisi uni yéship, bash kahinlar we pütün aliy kéngeshmidikilerning bir yerge yighilishini buyrudi. Andin Pawlusni élip kélip, ularning aldigha turghuzdi.

23

¹ Pawlus aliy kéngeshme hey'etlirige tikilip turup: Qérindashlar, men бүгүн'giche Xudaning aldida pak wijdanda méngip keldim, — dédi. ■

² Buni anglighan bash kahin Ananiyas *Pawlusning* yénida turghanlarga uning aghzigha urushni buyrudi. ■

³ Pawlus uningha:

— Xuda séni uridu, ey aqartilghan tam! Sen u yerde méni Tewrat qanuni boyiche soraqqa tartishqa olturisen, lékin Tewrat qanunigha xilap

---

■ 22:29 «Shuning **bilen, uni soraqqa tartmaqchi bolghan leshkerler derhal uningdin özini chetke aldi. Mingbéshimu uning Rim puqrasi ikenlikini bilip, uni baghlatqanliqi tüpeylidin qorqup ketti**» — 24-ayettiki izahatni körüng. Rim puqralirini jinayiti békitmeyla baghlashmu qanunsiz ish idi. ■ 23:1 Ros. 24:16. ■ 23:2 1Pad. 22:24; Yer. 20:2; Yuh. 18:22.

halda méni urunglar dep buyrudinghu?! — dédi.

■ ■

⁴ — Sen Xudaning bash kahinigha ashundaq haqaret keltüremsen?! — déyishti yénida turghanlar.

⁵ Pawlus:

— I qérindashlar, men uning bash kahin ikenlikini bilmeptimen. Chünki Tewratta: «Xelqingni idare qilghuchining yaman gépini qilma!» déyilgen, — dédi. ■ ■

⁶ Lékin Pawlus ularning bir qismining Saduqiy, yene bir qismining Perisiyler ikenlikini bilip, aliy kéngeshmide yuqiri awaz bilen:

— Qérindashlar, men bolsam Perisiylerdin bolimen we Perisiylarning perzentimen. Men ölgenler qayta tirilishqa baghligan ümid toghruluq bu yerde soraqqa tartiliwatimen! — dep warqiridi. ■

⁷ U bu sözni déyishi bilenla, Perisiyler bilen Saduqiylar arisida jédel-ghowgha qozghilip, kéngeshmidikiler ikkige bölünüp ketti

⁸ (chünki Saduqiylar ölgenlarning qayta tirilishi, yaki perishte yaki rohlar mewjut emes, deydu. Lékin Perisiyler hemmisini étirap qilidu). ■

⁹ Buning bilen qattiq bir chuqan-süren kötürülüp, Perisiy terepdari bolghan bezi Tewrat ustazliri ornidin turup:

— Biz bu ademdin héchqandaq eyib tapalmiduq!

■ **23:3 Xuda séni uridu, ey aqartilghan tam!** — Pawlusning «aqartilghan tam» dégini, «sirti ap'aq körünidighan, ichi peqet patqaq-laydin bolghan saxtipezsen» dégen menide. «Ez.» 13:8-16nimu körüng. ■ **23:3** Qan. 17:9. ■ **23:5 «Xelqingni idare qilghuchining yaman gépini qilma!»** — Tewrat, «Mis.» 22:28.

■ **23:5** Mis. 22:27. ■ **23:6** Ros. 24:21; 26:6; Fil. 3:5. ■ **23:8**

Mat. 22:23; Mar. 12:18; Luqa 20:27.

Bir roh yaki perishte uningha söz qilghan bolsa néme boptu! — dep qattiq munazirileshti. ▣

¹⁰ Chuqan-süren téximu küchiyip ketkechke, mingbéshi *Yehudiylarning* Pawlusni tartishturup titma-titma qiliwétishidin qorqup, qisimgha zalgha chüshüp uni ularning arisidin zorluq bilen tartip chiqip, qel'ege ekirip kétishini buyrudi.

¹¹ Shu küni kéchisi, Reb Pawlusning yénida turup: — Jasaretlik bol! Chünki Yérusalémda Men toghramdiki ishlargha toluq guwahliq berginingdek, Rim shehiridimu shundaq guwahliq qilishing muqerrer bolidu! — dédi. ▣

Pawlusni öltürüş suyiquesti

¹² Etisi etigende, Yehudiylar Pawlusni öltürüşni qestlep, uni öltürmigüche héchnerse yémeymiz, ichmeymiz, dep özlirige leniti bir qesemni qilishti. ▣

¹³ Bu suyiquest qesimini ichkenler qiriq nechche kishi idi.

¹⁴ Ular bash kahinlar we aqsaqallarning aldigha bérip:

— Biz Pawlusni öltürmigüche héchnerse tétimasliqqa qattiq qesem ichtuq.

¹⁵ Hazir siler we aliy kéngeshme uning ishlirini téximu tepsiliy tekshürüşni bahane qilip, wekil ewitip uni kéngeshmige élip kélishni mingbéshidin telep qilinglar. U bu yerge yéqin kelmeyla uni jayliwétishke teyyar turimiz, — dédi.

▣ **23:9** Ros. 25:25; 26:31.

▣ **23:11** Ros. 18:9.

▣ **23:12** Ros.

23:21,29,30.

¹⁶ Lékin Pawlusning singlisining oghli böktürmidin xewer tépip qel'ege kirip, Pawlusqa melum qilip qoydi.

¹⁷ Buning bilen Pawlus yüzbéshiliridin birini chaqirtip, uninggha:

— Bu balini mingbéshi bilen körüshtürüp qoysingiz. Chünki uninggha melum qilidighan ishi bar iken, — dédi.

¹⁸ Yüzbéshi uni élip mingbéshining aldigha bashlap kirip:

— Mehbus Pawlus méni chaqirtip, bu balini siz bilen körüshtürüp qoyushumni telep qildi. Chünki uning sizge melum qilidighan ishi bar iken, — dédi.

¹⁹ Mingbéshi uni qolidin tutup, bir chetke tartip:

— Manga melum qilidighan néme ishing bar? — dep soridi.

²⁰ U jawaben mundaq dédi:

— Yehudiylar Pawlusning ishlini tepsiliy tekshüreyli dep seweb körsitip özliridin ete uni aliy kéngeshmige élip bérishni telep qilish üçün til biriktürüshti. ▣

²¹ Ulargha qayil bolmighayla, chünki qiriqtin artuq adem uni paylap turidu. Ular Pawlusni öltürmigüche héchnerse yémeymiz, ichmeymiz, dégen qarghish qesimige baghliniptu. Ular hazir özlirining ularning telipige maqul bolushlirini kütüp turidu.

²² Mingbéshi uninggha:

— Bu ishni manga melum qilghanliqingni héchkimge tinma! — dep tapilap, balini qayturdi.

Pawlusning waliy Félikske tapshurulushi

²³ Mingbéshi yüzbéshidin ikkini chaqirtip:

— Ikki yüz piyade leshker, yetmish atliq leshker we ikki yüz neyziwaz leshkerni bügün kéche saet toqquzda Qeyseriye shehirige qarap yolgha chiqishqa hazirlanglar! ■

²⁴ Shuning bilen bille, Pawlusni waliy Féliksning yénigha saq-salamat yetküzüsh üçün, uning minishige ulaghlarni teyyarlanglar! — dep buyrudi. ■

²⁵ Mingbéshi *Félikske* mundaq bir xet yazdi: —

²⁶ «Hörmetlik waliy Féliks janablrigha Klawdiyus Lisiyastin salam!

²⁷ Ushbu ademni Yehudiylar tutuwalghan bolup, uni öltürmekchi bolghanda, uning Rim puqrasi ikenlikini bilip yétip, qisimni bashlap béríp uni qutquzdum. ■ ■

²⁸ Men ularning bu kishi üstidin qilghan shikayitining néme ikenlikini éniqlimaqchi bolup, uni Yehudiylarning aliy kéngeshmisige élip bardim.

²⁹ Emeliyette ularning uning üstidin qilghan shikayitining özlirining Tewrat qanunigha dair detalash mesililerge munasiwetlik ikenlikini bayqidim, biraq uningdin ölüm jazasi bérishke

---

■ **23:23 «neyziwaz leshker»** — bu sözning toluq menisi namelum. «kéche saet toqquzda» — grék tilida «kéchidiki üçinichi saette».

■ **23:24 «Pawlusni waliy Féliksning yénigha saq-salamat yetküzüsh üçün, uning minishige ulaghlarni teyyarlanglar!»**

— «ulaghlarni teyyarlanglar!» — bir ulagh emes. Mingbéshi Pawlusni Yérusalémdin 100 kilométr yiraq bolghan Qeyseriyege bixeter yetküzüshke kapaetlik qilish üçün hazirlighan köp ulaghtar, elwette. ■ **23:27 «Yehudiylar ... uni öltürmekchi bolghanda, uning Rim puqrasi ikenlikini bilip yétip, qisimni bashlap béríp uni qutquzdum»** — mingbéshi Lisiyas emeliyette

Pawlusni tutqandin kéyinla uning Rim puqrasi ikenlikini bilgenidi.

■ **23:27** Ros. 21:33.

yaki zindan'gha tashlashqa layiq birer shikayet qilghudek ishni tapalmidim.

³⁰ Kéyin, Yehudiylarning uni öltürüwétish qestide yürüwatqanliqi heqqidiki axbarat manga melum qilin'ghanda, derhal uni silige yollattim we shuning bilen bille, uninggha erz qilghuchilarning özlirining aldida shikayetlirini éytishini buyrudum. Xeyr!».

³¹ Leshkerler emdi buyruq boyiche Pawlusni kéchilep Antipatris shehirige yetküzdi. ■

³² Etisi, atliq leshkerler Pawlusni élip méngishqa qaldurulup, qalghan leshkerler Yérusalémdiki qel'ege qaytip keldi.

³³ Atliqlar Qeyseriyege kirip, xetni waliygha tapshurdi we Pawlusnimu uning aldida hazir qildi.

³⁴ Waliy xetni oqughandin kéyin, Pawlusning qaysi ölkidin ikenlikini sorap, uning Kilikiyedin kelgenlikini bilip, ■

³⁵ Uninggha:

— Üstüngdin erz qilghuchilar kelgende ishliringni toluq anglaymen, — dédi we uni Hérode xanning

---

■ **23:31 «Leshkerler ... Pawlusni kéchilep Antipatris shehirige yetküzdi.»** — Antipatris Yérusalémdin 55 kilométr yiraq, Yérusalém bilen Qeyseriyege otturisida. ■ **23:34 «Waliy ... Pawlusning qaysi ölkidin ikenlikini sorap,...»** — waliyning «qaysi öлке?» dégen soali grék tilida «qaysi xil öлке» déyilidu. Ikki xil öлке bar idi: (1) impérator özi biwasite bashquridighan; (2) wasitilik bashquridighan. Pawlus ikkinchi xil ölkidin bolghan bolsa, waliy özi Pawlusning dewasini biwasite bir terep qilalaytti.

ordisida nezerbend qilip qoyushni buyrudi. ■

24

Yehudiylarning Pawlus üstidin shikayet qilishi

¹ Besh kündin kéyin, bash kahin Ananiyas aqsaqallardin birnechcheylen we Tertullus isimlik bir adwokat bilen Qeyseriyege chüshüp, Pawlus toghrisidiki resmiy shikayetlirini waliygha sundi. ■

²⁻³ Pawlus chaqirtilip, Tertullus uning üstidin shikayet qilip mundaq dédi:

— Hörmetlik Féliks janabliri! Biz özlirining qol astilirida her tereptin aman-ésenlikke nésip bolup kelmektimiz we aldın körerlikliri bilen xelqimiz arisida dana islahatlar barliqqa keltürülmekte, biz bu ishlardin her waqit, her jayda toluq minnetdarliq bilen behriman boluwatimiz. ■

■ 23:35 «... uning Kilikiyedin kelgenlikini bilip, uninggha: — Üstüngdin erz qilghuchilar kelgende ishliringni toluq anglaymen, — dédi...» — Kilikiye (hazirqi shimaliy türkiyide) Qanaan (Pelestin)din yiraq jay idi, u belkim Féliks bashquridighan jay bolmisa kérek. Kilikiye shunche yiraq bolghachqa, Pawlusni shu yerge yalap mangdurmay, bu ishni özüm tekshürey dégen qarargha kelgen bolushi mumkin. ■ 24:1 Ros. 23:2. ■ 24:2-3 «biz özlirining qol astilirida her tereptin aman-ésenlikke nésip bolup kelmektimiz» — yaki «biz özlirining qol astilirida uzundin buyan aman-ésenlikke nésip bolup kelmektimiz». «aldin körerlikliri bilen xelqimiz arisida dana islahatlar barliqqa keltürülmekte, biz bu ishlardin her waqit, her jayda toluq minnetdarliq bilen behriman boluwatimiz» — bezi rimliq tarixchilarning xatirliri boyiche, Féliks emeliyette achköz, rehimsiz we qabiliyetsiz adem idi.

⁴ Biraq öz waqitlirini köp élip qoymasliqim üçhün, shepgetliri bilen sözimizni qisqila anglashlirini ötünüp soraymen. ■

⁵ Chünki biz shuni tonup yettuqki, bu adem balaxor bolup, pütkül jahandiki Yehudiylar arisida majira-topilang peyda qilishni küshkürtküchi, shundaqla «Nasaretlikler» dep atalghan mezhepning kattiwashliridin biridur.

⁶⁻⁷ U bizning ibadetxanimiznimu bulghimaqchi bolghanidi. Shunga, biz uni tutuwalduq we uni öz qanunimiz boyiche sotlayttuq. Lékin mingbéshi Lisiyas esheddiy zorluq bilen uni qollirimizdin tartiwaldi we uninggha erz qilghuchilarni özlirining aldigha kélishke buyrughanidi. ■ ■

⁸ Uni soraq qilip körsile, bizning uninggha qilghan erzlimizning toghriliqini bilip yétidila!

⁹ Sorunda bolghan Yehudiylarmu uning éytqanlirigha qoshulup: Rast, rast, dep shikayetni kücheytti.

Pawlusning özi aqlishi

¹⁰ Waliy Pawlusqa söz qilghin dep qol isharitini qilghanda, u mundaq dédi:

■ **24:4 «öz waqitlirini köp élip qoymasliqim üçhün...»** — yaki «özlirini artuqche aware qilmasliq üçhün...». ■ **24:6-7 «u bizning ibadetxanimiznimu bulghimaqchi bolghanidi....»** — bezi kona köchürmilerde: «we uni öz qanunimiz boyiche sotlayttuq. Lékin mingbéshi Lisiyas esheddiy zorluq bilen uni qollirimizdin tartiwaldi we uninggha erz qilghuchilarni özlirining aldigha kélishke buyrughanidi» dégen sözler mushu yerde tépilmay, peqet «u bizning ibadetxanimiznimu bulghimaqchi bolghanidi» déyilidu. ■ **24:6-7** Ros. 21:28.

— Men silining uzun yillardin béri bu xelqni so-
rap kelgenliklirini bilgechke, xatirjemlik bilen
aldilirida özüm toghramda jawab bérimen.

¹¹ Asanla bileleydiliki, men Yérusalémgha ibadet
qilishqa barghinimdin hazirghiche peqet on ikki
künla ötti.

¹² Ular méning ibadetxanida birer adem
bilen munazirileshkinimni körmigen, yaki
sinagoglarda yaki sheherde ammini topilanggha
qutratqanliqimnimu héch körmidi. ■

¹³ Ular yene hazir janablrigha méning
üstümdin qilghan shikayetlirige héch ispatmu
keltürelmeydu.

¹⁴ Biraq silige shuni étirap qilimenki, men
ular «mezhep» dep atighan yol bilen méngip,
Tewratta we peyghemberlarning yazmilirida
pütülgenlarningmu hemmisige ishinip, ata-
bowilirimning Xudasigha ibadet qilimen. ■

¹⁵ Méning Xudagha baghlighan ümidim barki
(bu kishilermu bu ümidni tutidu), kelgüside
hem heqqaniylarning hem heqqaniysizlarning
ölümdin tirilishi bolidu. ■

■ **24:12** Ros. 25:8; 28:17.

■ **24:14 «Tewratta we peyghember-
larning yazmilirida pütülgenlarningmu hemmisige ishinip,...»**

— «Tewratta we peyghemberlarning yazmiliri»: Yehudiy xelqi
bezide Musa peyghemberge chüshürülgen besh kitabni «Tewrat»
we Tewrattiki bashqa qisimlarni «Zebur we peyghemberlarning
kitablrigha» dep ataydu. «Tebirler» we Tewrattiki «Kirish Söz»imiznimu
körüng. ■ **24:15 «méning Xudagha baghlighan ümidim barki**

**(bu kishilermu bu ümidni tutidu), kelgüside hem heqqaniy-
larning hem heqqaniysizlarning ölümdin tirilishi bolidu»** —
oqurmenlerge shu ayanki, Injilda «ümid» tilgha élin'ghanda müjmel
bir tilek-arzu emes, belki Xudaning wedlirige asasinip, muqim,
puxta melum bir ishni kütüşni bildüridu.

16 Shu sewebtin, özüm hemishe Xuda aldidimu, insanlar aldidimu pak wijdanliq bolushqa intilimen. ▣

17 Men *Yérusalémdin* ayrilghili xéli yillar bolghan bolup, bu qétim u yerge öz xelqimge xeyr-sediqe yetküzüp bergili we Xuda aldigha hediye sun'ghili barghanidim. ▣

18 Men bu ishlarda boluwatattim, beziler méni tazilinish qaidisini ada qilip bolghan chaghda ibadetxana hoylisida uchratti; lékin men etrapingha adem toplighinimmu yoq, malimanchiliq chiqarghinimmu yoq. ▣

19 Emeliyette méni uchratqanlar bolsa Asiya ölkisidin kelgen bezi Yehudiylar idi; ularning üstümdin shikayetliri bar bolsa, esli ular özliri kélip, silining aldilirida erz qilishqa toghra kéletti.

20 Bolmisa, mushu sorundikiler aliy kengeshme aldida turghinimda, méningdin qandaq jinayet tapqanliqini éytip baqsun!

21 Peqet mundaq bir ish bolghanidi: — Men ularning aldida, «Bügünki künde ölgenlarning qayta tirilishi toghruluq silerning soriqinglarga tartilghanmen!» dep warqirighanidim. ▣

22 *Rebning* yoli toghruluq tepsiliy xewiri bar bolghan Féliks soraqni toxtitip, ulargha: — Mingbéshi Lisiyas kelgende dewayinglar toghrisidiki hökümnü chiqirimen, — dédi.

23 U yüzbéshigha Pawlusni nezerbend astigha élip, emma uninggha bir'az kengchilik qilip, dost-buraderlirining herqaysisining uning hajetliridin

---

▣ 24:16 Ros. 23:1. ▣ 24:17 Ros. 11:29; Rim. 15:25. ▣ 24:18 Ros. 21:27. ▣ 24:21 Ros. 23:6; 28:20.

chiqishini tosmighin, dep buyrudi. ▣

Pawlus waliy Féliks bilen Drusilaning aldida

²⁴ Birnechche künden kéyin, waliy Féliks ayali Drusila bilen bille keldi (Drusila Yehudiy idi). U Pawlusni chaqirtip, uningdin Mesih Eysagha étiqad qilish yoli toghruluq anglidi.

²⁵ Pawlus heqqaniy yashash, özini tutuwélisht, qiyamet künidiki soal-soraq qilinishlar toghrisida sözlewatqanda, Féliks wehimige chüshüp uninggha: — Hazirche qaytip tursang bolidu. Kéyin manga peyt kelgende, yene chaqirtimen, — dédi.

²⁶ U shuning bilen bir waqitta Pawlusning para bérishini ümid qilatti. Shuning üçün, uni imkangeder pat-pat chaqirtip, uning bilen sözlshetti.

²⁷ Lékin ikki yil toshqanda, Féliksning ornigha Porkiyus Féstus waliy boldi. Féliks Yehudiylargha iltipat körsitip ularning könglini élish üçün Pawlusni solaqta qaldurdi. ▣

25

Pawlusning waliy Féstusning aldida soraq qilinishi

¹ Féstus Yehudiye ölkisige kirip, üç künden kéyin Qeyseriyedin chiqip Yérusalémgha barghanidi. ▣

▣ **24:23** Ros. 27:3; 28:16.

▣ **24:27** «Féliks Yehudiylargha iltipat körsitip ularning könglini élish üçün...» — yaki «Féliks Yehudiylargha iltipat körsitip ularning qollishigha érishish üçün...».

▣ **25:1** «Féstus Yehudiye ölkisige kirip...» — yaki «Féstus ölkining waliyliqigha kirip,...».

² Bash kahinlar bilan Yehudiylarning mötiwerliri uning aldida Pawlusning üstidin resmiiy shikayet qilip, uningdin iltipat sorap, adem ewitip Pawlusni

³ Yérusalémgha élip kélishni ötündi. Meqsiti, ular yol üstide böktürme teyyarlap Pawlusni öltürüş idi.

⁴ Féstus buni anglap ulargha:

— Pawlus hazir Qeyseriyede solaqta turiwersun. Men yéqinda u yerge qaytip ketmekchimen.

⁵ Aranglardin hoquqdar bolghanlar men bilen bille chüshsun. Eger uning birer eyibi bolsa, ular shu yerde shikayet qilsa bolidu, — dep jawab berdi.

⁶ Féstus ularning ichide sekkiz-on kündin artuq turmay, Qeyseriyege qaytip chüshti. Etisi soraq textige olturup, Pawlusni élip kélishni buyrudi.

⁷ Pawlus kelgende, Yérusalémdin chüshken Yehudiylar uning etrapigha oliship, uninggha nurghun éghir jinayetler bilen qarilap shikayetlerni qildi. Biraq bularning héchqaysisigha ispat körsitip bérelmidi.

⁸ Pawlus özini aqlap:

— Men héchqaysi ishta Yehudiylarning qanunigha, ibadetxanisigha yaki *impérator* Qeyserge qarshi birer jinayetmu sadir qilmidim, — dédi. ▣

⁹ Lékin, Féstus Yehudiylarning könglini élishqa, ulargha iltipat körsetmekchi bolup Pawlustin:

— Yérusalémgha bérip, u yerde méning aldimda bu shikayetlerge asasen sotlinishqa razi bolamsen? — dep soridi.

¹⁰ Lékin Pawlus jawab bérip mundaq dédi:

— Men hazir Qeyserning soraq texti aldida turimen. Méni soraq qilishqa tégishlik yer mana mushu. Özlirige éniq melum bolghandek, men Yehudiylargha héchqandaq naheqliq qilmidim. ■

¹¹ Eger jinayitim bolsa, shundaqla ölümge layiq birer ish qilghan bolsam, men özümni ölüm din qachurmaymen. Biraq ularning méning üstümdin qilghan shikayetlirining asasi bolmisa, héchkimning méni ulargha tapshurup bérishke heqqi yoq. Men Qeyserge murajiet qilimen! ■ ■

¹² Andin Féstus meslihetchiliri bilen sözleshkendin kéyin, Pawlusqa:

— Sen Qeyserge murajiet qilding — uning aldigha emdi barisen! — dédi.

Waliy Féstusning Agrippa xan Ildin Pawlus toghrisida nesihet sorishi

¹³ Birnechche künden kéyin, Agrippa xan bilen singlisi Berniki Féstusqa tebrik-salamgha Qeyseriyege keldi.

¹⁴ U yerde uzun künler turghandin kéyin, Féstus Pawlusning ishini xan'gha melum qilip:

— Bu yerde Féliks qaldurup ketken bir mehbus bar.

■

■ **25:10 «Men hazir Qeyserning soraq texti aldida turimen»**

— impérotor Qeyserning aldida emes, belki uning soraqchi wekilli (Féstus)ning aldida, elwette. ■ **25:11 «ularning méning üstümdin qilghan shikayetlirining asasi bolmisa, héchkimning méni ulargha tapshurup bérishke heqqi yoq. Men Qeyserge murajiet qilimen!»** — herbir Rim puqrasi shikayet qilin'ghanda sotning qararigha narazi bolsa, yuqirigha (Qeyserning özige) murajiet qilish hoquqi bar idi. ■ **25:11** Ros. 18:14. ■ **25:14** Ros. 24:27.

15 Men Yérusalémgha barghinimda, Yehudiy bash kahinliri bilen aqsaqalliri uning üstidin shikayet qilip, mendin uni jazagha mehkum qilishimni telep qilishti.

16 Men ulargha, erz qilin'ghuchi erz qilghuchilar bilen yüzleshtürölüp, uninggha özini aqlash pursiti bérilmigüche, uni jazagha tapshurush rimliqlarning aditi emestur, dep éyttim.

17 Shunga ular men bilen bille bu yerge kelgendin kéyin, men waqitni keynige sozmay, etisila soraq textige olturup u kishini ekilishni buyrudum.

18 Erz qilghuchilar orunliridin turghanda, ularning uning üstidin shikayet qilghanliri méning oy-lighinimdek rezil ishlar emes idi,

19 Belki ularning öz ibadet tüzümi toghruluq we Eysa isimlik bir kishi heqqide melum talash-tartish mesililiri bar iken. U kishi ölgen bolup, Pawlus bolsa u tirildi deydiken.

20 Bu mesililerni zadi qandaq éniqlashni bilelmey, men Pawlustin Yérusalémgha béríp, u yerde bu ishlar toghruluq soraqqa tartilishqa razi bolush-bolmasliqini sorighanidim.

21 Pawlus solaqta turup impérotor janablrining soraq qararini chiqirishini murajiet qilghandin kéyin, men uni Qeyserning aldigha ewetküche, solaqta tutup turushni buyrudum.

22 Agrippa Féstusqa:

— Méningmu bu kishining sözlirini anglap baqqum bar, — dédi.

— Ete anglaysiz, — dédi u.

23 Shuning bilen etisi, Agrippa bilen Berniki heywet bilen ammiwiyy yighin zaligha kirip

keldi, mingbéshilar we sheher kattiwashlirimu ular bilen bille kirip kélishti. Féstus emr qiliwidi, Pawlus élip kirildi.

²⁴ Féstus mundaq dédi:

— Agrippa padishah aliyliri we mushu sorun’gha yighilghan janablar! Bu kishini körüwatisiler. Hem Yérusalémda hem bu yerde pütün Yehudiy ahalisi uning toghruluq erz qilip manga murajiet qilip, u tirik qaldurushqa bolmaydu! — dep churqirashqanidi.

²⁵ Lékin men uningdin ölüm jazasi bérishke tégishlik birer jinayet tapalmidim. Hazir bu kishi impérotor janablrigha murajiet qildi. Shuning bilen uni *Rimgha* ewetishni qarar qildim. ▣

²⁶ Biraq uning heqqide ghojamgha melum qilip yazghudek ish yoq. Shuning bilen ehwalni resmiy tekshürüp birer yazghudek melumatqa ige bolush meqsitide uni herbirlirining aldigha, bolupmu sili, Agrippa padishah aliylirining aldigha élip keldim.

²⁷ Chünki mehbustni sotqa ewetkende, uning üstidin qilin’ghan shikayetlerni éniq körsetmeslik manga nisbeten orunluq emestek bilinidu.

26

Pawlusning Agrippa xan aldida guwahliq bérishi

¹ Shuning bilen, Agrippa Pawlusqa:

— Özüngning gépingni qilishingha ruxset, — dédi. Pawlus qolini sozup özini aqlashqa bashlidi:

2-3 — I Agrippa xan, b $\ddot{u}$ g $\ddot{u}$ n aldilirida Yehudiylar m $\acute{e}$ ning $\acute{u}$ st $\acute{u}$ mdin shikayet qilghan p $\acute{u}$ t $\acute{u}$ n ishlar toghruluq jawab b $\acute{e}$ rish p $\acute{u}$ rsitige n $\acute{e}$ sip bolghanliqim $\acute{u}$ ch $\acute{u}$ n, bolupmu $\acute{u}$ z $\acute{u}$ lirining Yehudiylarning adetliri we ularning arisidiki talash-tartishliridin xewerliri bolghanliqi $\acute{u}$ ch $\acute{u}$ n $\acute{u}$ z $\acute{u}$ mn $\acute{u}$ ni bextlik h $\acute{e}$ sablaymen! Shuning $\acute{u}$ ch $\acute{u}$ n d $\acute{e}$ genlirimni sewrchanliq bilen anglap b $\acute{e}$ qishlirini $\acute{u}$ t $\acute{u}$ nimen.

⁴ M $\acute{e}$ ning deslepki waqitlirimda, yeni kichikimdin tartip $\acute{u}$ z $\acute{e}$ limde, Y $\acute{e}$ rusal $\acute{e}$ mda y $\acute{u}$ r $\acute{u}$ sh-turushumning qandaq ikenliki Yehudiylarning hemmisige ayan.

⁵ Ular shu deslepki waqtimdin b $\acute{e}$ ri m $\acute{e}$ ni tonughachqa (eger xalisaidi, shuninggha guwahliq b $\acute{e}$ retti), m $\acute{e}$ ning ibadet t $\acute{u}$ z $\acute{u}$ midiki eng telepchan mezhepning shertliri boyiche yashap, yeni Perisiy bolup $\acute{u}$ mr $\acute{u}$ mni $\acute{u}$ tk $\acute{u}$ zginimni bilidu.

⁶ Emdi men Xuda ata-bowilirimizgha qilghan wedige baghlig $\acute{h}$ an $\acute{u}$ midim t $\acute{u}$ peylidin hazir soraq qiliniwatimen. ■

⁷ Shu *wedining* n $\acute{e}$ siwisige y $\acute{e}$ tishni bizning p $\acute{u}$ tk $\acute{u}$ l on ikki qebilimiz k $\acute{e}$ che-k $\acute{u}$ nd $\acute{u}$ z toxtawsiz Xudagha ibadet qilip $\acute{u}$ mid qilmaqta. I aliyliri, Yehudiylarning m $\acute{e}$ ning $\acute{u}$ st $\acute{u}$ mdin qilghan shikayetliri del shu $\acute{u}$ midke baghliqtur!

⁸ *Xalayıq*, Xuda $\acute{u}$ lg $\acute{e}$ nl $\acute{e}$ rni tirild $\acute{u}$ rse, n $\acute{e}$ me $\acute{u}$ ch $\acute{u}$ n ishinishke bolmaydu, dep qaraysiler? ■

■ **26:6** Yar. 3:15; 22:18; 26:4; 49:10; Qan. 18:15; 2Sam. 7:12; Zeb. 132:11; Yesh. 4:2; 7:14; 9:5; 40:10; Yer. 23:5; 33:14; Ez. 34:23; 37:24; Dan. 9:24; Mik. 7:20. ■ **26:8** «Xalayıq, Xuda $\acute{u}$ lg $\acute{e}$ nl $\acute{e}$ rni tirild $\acute{u}$ rse, n $\acute{e}$ me $\acute{u}$ ch $\acute{u}$ n ishinishke bolmaydu, dep qaraysiler?»

— d $\acute{e}$ misekm $\acute{u}$, Pawlus k $\acute{u}$ zde tutqan $\acute{u}$ mid (7-ayetni k $\acute{u}$ r $\acute{u}$ ng) Xudaning wedisi bilen, Mesih arqiliq mengg $\acute{u}$ l $\acute{u}$ k hayatqa tirilishtin ibaret idi.

⁹ Derweqe, özümму eslide Nasaretlik Eysaning namigha qarshi nurghun ishlarni qilishim kérek dep qayil idim ■

¹⁰ we Yérusalémda ene shundaq ishlarni qilghandidim. Bash kahinlardin hoquq élip, özüm Xudaning nurghun muqeddes bendilirini zindan'gha tutup bergen, ular ölümge höküm qilin'ghandimu, hökümge awaz qoshqanidim. ■

¹¹ Men hemme sinagoglarda köp qétim ularni izdep tépip jazalap, kupurluq gep qilishqa zorlighanidim. Men ulargha telwilerche öch bolup, hetta yaqa yurttiki sheherlerge béríp, ulargha ziyankeshlik qilghanidim. ■

¹² Bu ishlarda bolup bash kahinlar bergen toluq wekillik hoquqi bilen Demeshq shehirige qarap seper qiliwatattim.

¹³ Chüsh waqtida yolda kétéwétip, asmandin chüshken, quyash nuridinmu küchlük bir nurning etrapimni we bille kétéwatqanlarni yorutuwetkenlikini kördüm.

¹⁴ Hemmimiz yerge yiqilghan bolup men ibraniy tilida éytilghan: «Ey Saul, Saul! Manga némishqa ziyankeshlik qilisen? Séni zixlashlarga qarshi tepmiking sen üçün tes kélidu!» dégen bir awazni

---

■ **26:9** Ros. 8:3; 9:1; 22:4; 1Kor. 15:9; Gal. 1:13; 1Tim. 1:13.

■ **26:10 «ular ölümge höküm qilin'ghandimu, hökümge awaz qoshqanidim»** — «awaz qoshqanidim» grék tilida «men ulargha qara tash tashlidim», Yehudiylar arisida kona zamanlarda «awaz bérish» aq yaki qara bir tashni tashlash bilen bildürületti. ■ **26:11 «men ... ularni ... kupurluq gep qilishqa zorlighanidim»** — «kupurluq gep qilish» mushu yerde menisi belkim Mesihke kupurluq söz qilip, étiqadtin waz kéchishni körsitishi mumkin.

anglidim. ■

¹⁵ Men: — «I Reb, sen kimsen?» dep sorisam, Reb manga: «Men sen ziyankeshlik qiliwatqan Eysadurmen!

¹⁶ Emdi ornungdin tur; chünki Men séni sen körgen ishlargha hemde Özüm sanga ayan qilin'ghinimda köridighan ishlargha xezinichi ghojidar we guwahliq bergüchi bolushqa tiklesh üçün, sanga ayan boldum. ■

¹⁷⁻¹⁸ Men séni öz xelqingning hem ellerning qolidin qutquzimen — chünki men séni yat elliklarning közlirini échip, ularning qarangghu-luqtin yoruqluqqa, Sheytanning ilkidin Xudagha baghlinishqa burulushi üçün ularning arisigha ewetimen. Shuning bilen ular gunahlirining kechürümige, shundaqla Manga étiqad qilish ar-qiliq pak-muqeddes qilin'ghanlarning arisida mi-rasqa muyesser bolidu» — dédi. ■

¹⁹ Shunga, i Agrippa aliyliri, men ershtin kelgen bu ghayibane körünüşke itaetsizlik qilmidim.

²⁰ Belki aldi bilen Demeshq xelqige, andin

■ **26:14 «Séni zixlashlarga qarshi tepmiking sen üçün tes kélidu!»** — Reb Saulni jahil éshekke oxshitidu. Éshekni igisi zixlighanda mangmay qiyiq atsa téximu azab tartidu, elwette. Saulning wijdani shuninggha oxshash Rebning bendilirige yamanliq qilghanliqi tüpeylidin sanjilghan bolsa kérek. ■

■ **26:16 «Özüm sanga ayan qilin'ghinimda köridighan ishlargha xezinichi ghojidar we guwahliq bergüchi bolushqa tiklesh üçün, sanga ayan boldum»** — «xezinichi ghojidar» némini körsitidu? Démek, Saul Mesih uninggha tapshurghan we tapshuridighan wehiylerni we kalam-sozni saqlashqa mes'ul bolghan «xezinichi» yaki «amanetchi» bolidu we kelgüside bu heqiqetlerni barliq jamaetlerge yetküzüş xizmitide bolidu.

■ **26:17-18** Yesh. 60:1.

Yérusalém shehiridikilerge, pütün Yehudiye ölkisidikilerge hemde yat elliklergimu, «Towa qilip, Xudagha baghlininglar, shundaqla towa qilishqa uyghun emellerni körsitinglar» dep jakarlap xewer yetküzüp keldim. ▣

²¹ Bu ishlar tüpeylidin Yehudiylar méni ibadetxana hoylisida tutup, mushtlap öltürüwetmekchi bolushti. ▣

²² Lékin бүгүн'giche Xudaning yardem-meditige muyesser bolup men ching turuwatimen, töwendikiler bolsun yuqiridikiler bolsun hemmeylen'ge guwahliq bérip keldim. Guwahliqim del peyghemberler hem Musa özi bésharet qilip éytqanliridin bashqa nerse emes —

²³ démek, Mesih jezmen azab-oqubet chékip, tunji bolup ölümdin tirilgüchi bolup *Yehudiy* xelqige hem pütkül ellergimu yoruqluq jakarlaydu. ▣

²⁴ Pawlus bu ishlarni éytip özini shundaq aqlash jawabini bergende, Féstus yuqiri awaz bilen uninggha:

— Pawlus, sarang bolupsen! Bilimingning köpliki eqlingni azduruptu! — dédi.

²⁵ Lékin Pawlus: — Sarang emesmen, i Féstus janabliri, men belki heqiqetke uyghun hem salmiqi bar sözlerni jar qilimen.

²⁶ Chünki *Agrippa* aliylirining bu ishlardin xewiri bar. Men uninggha yüreklik bilen ochuq sözlewatimen, chünki bu ishlarning héchqaysisining uningdin yoshurun emeslikige ishinimen. Chünki

---

▣ 26:20 Ros. 9:19,28; 22:17,21.

▣ 26:21 Ros. 21:30.

▣ 26:23

Yesh. 60:1-3, 19, 20

bu ish bulung-puchqaqlarda qilin'ghan emes! ■

27 — Ey Agrippa aliyliri, özliri peyghem-berlarning éytqanlirigha ishinemdila? Men ishinidighanliqlirini bilimen! — dédi.

28 Agrippa Pawlusqa:

— Sen méni mushunchilik qisqighina waqitta xristian bolushqa qayil qilmaqchimusen? — dédi. ■

29 Pawlus:

— Meyli qisqa waqit ichide yaki uzun waqitta bolsun, peqet özlirining emes, belki bügün sözümni anglighuchilarning hemmisi manga oxshash bolghay (peqet mendiki zenjirler silerde bolmisun!) dep Xudadin tileymen, — dédi. ■ ■

30 Shuning bilen Agrippa xan, shundaqla waliy, Berniki we ular bilen bille olturghanlar orunliridin turup,

31 *zaldin* chiqip, bir-birige:

— Bu kishining ölümge yaki türmige solashqa tégishlik héchbir jinayiti yoq iken! — déyishti. ■

32 Agrippa Féstusqa:

— Bu adem Qeyserge murajiet qilmighan bolsa, qoyup bérilse bolidikentuq! — dédi.

■ 26:26 «Chünki bu ish bulung-puchqaqlarda qilin'ghan emes!» — «bu ish» — Mesihning tartqan azab-oqubetiri, ölümü we tirilishi, démek. ■ 26:28 «Sen méni mushunchilik qisqighina waqitta xristian bolushqa qayil qilmaqchimusen?» —

«xristian» toghruluq 11:26diki izahatni körüng. ■ 26:29 «meyli qisqa waqit ichide yaki uzun waqitta bolsun ... bügün sözümni anglighuchilarning hemmisi manga oxshash bolghay...» — Pawlusning ularni nijatliqqa érishsun dep özining kérek bolsa uzun waqitqiche sözligenlikige razi bolghanliqini körsitiwatidu. ■ 26:29 1Kor. 7:7. ■ 26:31 Ros. 23:9; 25:25.

27

Pawlus we hemrahlirining Rim shehirige qilghan déngiz sepiri

¹ Bizning Italiyege déngiz yoli bilen bérishimiz qarar qilin'ghandin kéyin, emeldarlar Pawlus bilen bashqa birnechche mehbusni «Awghustus qismi»diki Yuliyus isimlik bir yüzbéshigha tapshurdi. ■

² Biz Adramittiumning bir kémisige chiqtuq. Kéme Asiya ölkisining déngiz boyliridiki sheherlerge baratti. Tésalonika shehiridin bolghan Makédoniyelik, Aristarxus isimlik bir kishi biz bilen hemseper boldi.

³ Etisi biz Zidon shehirige yétip kelduq. Yuliyus Pawlusqa kengchilik qilip, shu yerdiki dost-buraderlirining yénigha bérip ularning ghemxorliqini qobul qilishigha ruxset qildi. ■

⁴ Biz u yerdin yene déngizgha chiqtuq. Shamallar qérishqandek qarshi teripimizdin chiqqanliqi üçün, Siprus arilining shamalgha dalda teripi bilen mangduq.

⁵ Kilikiye we Pamfiliye ölkilirining udulidiki déngizdin ötüp, Likiye ölkisidiki Mira shehirige kelduq.

⁶ Shu yerde yüzbéshi Iskenderiye shehiridiki Italiyege baridighan bashqa bir kémini tépip, bizni

---

■ **27:1 «Bizning Italiyege déngiz yoli bilen bérishimiz...»** — «biz» dégen sözge qarighanda Luqa qaytidin Pawlusqa hemrah bolghanidi. «Italiyege» — Rim shehiri Italiyening paytexti idi. «Awghustus qismi» — yaki «shahane qoshun». «Awghustus» bolsa birinchi Rim impérotori idi. «Qisim» yaki «qoshun» mushu yerde 600 leshkerlik birlikni körsitidu. ■ **27:3** Ros. 24:23; 28:16.

uninggha chiqirip qoydi.

⁷ Déngizda köp künler nahayiti asta méngip, teslikte Kinidos shehirining uduligha kelduq. Shamal mingish yönilishimizni tosughachqa, Krét arilining shamaldin dalda teripi bilen méngip, Salmoniy *yérim arilidin* ötüp, ■

⁸ déngizda teslikte ilgirilep qirghaqni boylap, Laséya shehirige yéqin bolghan «Güzel aramgah» dep atilidighan bir yerge kelduq.

⁹ Seper bilen xéli waqitlar ötüp, roza küni alliqachan ötkén bolghachqa, déngizda seper qilish xeterlik idi. Shunga Pawlus köpchilikke nesihet qilip: ■

¹⁰ — Buraderler, bu seperning balayi'apet we éghir ziyán bilen tügeydighanliqini körüwatimen; mal we kémidin mehrum bolupla qalmay, seper öz jénimizghimu zamin bolidu! — dep agahlandurdi.

¹¹ Biraq yüzbéshi bolsa Pawlusning sözige ishenmey, kéme bashliqi bilen kéme igisining sözige ishendi.

¹² Uning üstige, bu portmu qishlashqa muwapiq jay bolmighachqa, köpchilik yene déngizgha chiqip, mumkinqeder Féniks shehirige yétip bérip, shu yerde qishlashni quwwetlidi. Féniks bolsa Krét arilidiki bir déngiz porti bolup, bir teripi gherbiy

---

■ **27:7 «Shamal mingish yönilishimizni tosughachqa, Krét arilining Shamaldin dalda teripi bilen méngip, Salmoniy yérim arilidin ötüp...»** — eslide ular megħrib terepke mangmaqchi, hazir jenubqa qarap mangidu. «Rosul Pawlusning seperliri» dégen xeritini körüng. ■ **27:9 «roza küni alliqachan ötkén bolghachqa,...»** — Yehudiylarning «roza küni» adette toqquzinchi ayda bolidu, hazir küz pesli bolsa kérek. Oninchi aydin keyin boran köp bolghanliqtin «Ottura déngiz»da seper qilish xeterlik idi.

jenubqa we bir teripi gherbiy shimalgha qaraytti.

■

Rosul Pawlusning xush xewerni jakarlighan 4-sepiri

Rosul Pawlusning Rim shehirige mangghan sepiri

Déngizdiki boran-chapqun

¹³ Jenubtin meyin shamal chiqiwatatti, köpchilik nishanimizgha yétidighan bolduq dep, lenggerni éliwétip, kémini Krét arilining qirghiqini boylap heydep mangdi.

¹⁴ Lékin uzun ötmey, araldin qattiq «sherqiy shimaldin kelgüchi» dep atilidighan esheddiy

■ **27:12 «roza küni alliqachan ötken bolghachqa, köpchilik yene déngizgha chiqip, mumkinqeder Féniks shehirige yétip bérp, shu yerde qishlashni quwwetlidi...»** — Féniks porti qishliq (adette sherqiy jenub we sherqiy shimaldin chiqqan) shamallargha dalda bolghachqa, qishlash üçün yaxshi jay idi.

qara boran chiqip ketti.

¹⁵ Kéme buranning qamalliqida qalghachqa, uni shamalgha yúzlendüelmey, boranning meyliche méngishigha qoyup berduq.

¹⁶⁻¹⁷ Klawda dégen kichik bir aralning shamalgha dalda teripige ötüwélip, qolwaqni kémige chiqiriwélip, aranla uni saqlap qalaliduq. Andin kémichiler kémini arghamchilar bilen sirtidin orap baghliwalidi. Kémining Sirtis dep atalghan déngiz astidiki tash-qum döwilirige qéqilip pétip qélishidin qorqup, tormuz lenggerlirini chüshürüp, kémini shamalning heydishige qoyup berdi. ■

¹⁸ Boran üstimizge shiddetlik soqqachqa, etisi malni déngizgha tashlashqa bashlidi. ■

¹⁹ Üchinchi künide ular öz qolliri bilen kémidiki qoral-jabduqlirini déngizgha tashliwetti.

²⁰ Köp künlergiche ya kün ya yultuzlar körünmey,

■ **27:16-17 «Klawda dégen kichik bir aralning shamalgha dalda teripige ötüwélip, qolwaqni kémige chiqiriwélip, aranla uni saqlap qalaliduq»** — adette qolwaq kémining keynidin söritilip méngilatti. «Andin kémichiler kémini arghamchilar bilen sirtidin orap baghliwalidi» — bu arghamchilar kémining parchilinip kétishining aldini élishi üçün kémini ching tutup turatti. «Sirtis dep atalghan déngiz astidiki tash-qum döwiliri» — «Sirtis» dégen hazirqi Liwiyediki ikki déngiz qoltuqining ismidur. Shu qoltuqlarda köp téyiz jaylar we déngiz astida daim köchme qum döwiliri bolghachqa, kémiler üçün bek xeterlik jaydur. «kémining ... tormuz lenggerliri» — bolsa yénikrek lengger bolup, déngiz tégige tirilip kémining aldigha méngishini astilitatti. Bashqa birxil terjimisi «yelkenlerni chüshürüp»; emma bizningche shundaq esheddiy buranda yelkenler alligachan chüshürülgen bolatti.

■ **27:18 «... etisi malni déngizgha tashlashqa bashlidi»** — malni tashlashning meqsiti kémining parchilinish mumkinchilikini azaytish üçün uni yéniklitishtin ibaret.

boran-chapqun yenila shiddetlik üstimizge toxtimay soquwergechke, axirda qutulup qélish ümidimizmu yoqqa chiqqanidi.

²¹ Kémidikiler birnerse yémiginige köp künler bolghandin kéyin, Pawlus ularning arisida turup:

— Buraderler, siler baldurla méning gépimge qulaq sélip Kréttin déngizgha chiqmasliqinglar kérek idi. Shundaq qilghan bolsanglar bu balayi'apet we ziyan-zexmetlerge uchrimighan bolattinglar.

²² Lékin emdi silerni gheyretlik bolushqa dewet qilimen. Chünki aranglarda héchqaysinglar jénidin ayrilghini yoq, peqet kémidinla mehrum qalisiler.

²³ Chünki men tewe bolghan we ibadet-xizmitini qilip kelgen Xudaning bir perishtisi tünügün kéche yénimgha kélip

²⁴ manga: «Pawlus, qorqma! Sen Qeyserning aldigha béríp turushung kérek; we mana, Xuda shapaet qilip sen bilen bille seper qilghanlarning hemmisining jénini tiliginingni sanga ijabet qildi!» dédi.

²⁵ Shuning üçün ey ependiler, gheyretlik bolunglar; chünki Xudagha ishinimenki, manga qandaq éytilghan bolsa shundaq emelge ashurulidu.

²⁶ Biraq biz melum aralning qirghiqigha urulup kétishimiz muqerrer bolidu.

²⁷ Sepirimizning on tötinchi küni kéchisi, kéme Adriatik déngizida leylep yürüwatqan bolup, tün nispide, kémichiler quruqluqqa yéqinlap qéliptuq, dep oylidi.

²⁸ Ular chongqurluqni ölchesh arghamchisini déngizgha chüshürüp, suning chongqurluqini ölchep körgenidi, yigirme ghulach chiqti. Sel

aldigha méngip yene ölchiwidi, on besh ghulach chiqti.

²⁹ Ular kémining xada tashlarga urulup kétishidin qorqup, kémining keynidin töt lenggerni tashliwétip, tang étishni telmürüp kütüp turdi. ■

³⁰ Lékin kémichiler kémidin qachmaqchi bolup kémining béshidinmu lenggerni élip tashliwéteyli dep bahane körsitip, qolwaqni déngizgha chüshürdi.

³¹ Pawlus yüzbéshi we leshkerlerge:

— Bu *kémichiler* kémidide qalmisa, siler qutulalmaysiler! — dédi.

³² Buning bilen leshkerler kémidiki qolwaqning arghamchilirini késip, uni leyli tip qoydi. ■

³³ Tang atay dégende, Pawlus hemmeylenni bir’az ghizaliniwélissha dewet qildi. U:

— Silerning dekke-dükke ichide héchnéme yémey turghininglarga on töt kün boldi.

³⁴ Emdi bir’az ghizalinishinglarni ötünimen. Chünki hayat qélisinglar üçün mushundaq qilishqa toghra kélidu; chünki héchqaysinglarning béshidiki bir tal moymu ziyan’gha uchrinmaydu! — dédi. ■

³⁵ Bu sözni qilip bolup, u qoligha bir parche nanni élip, köpchilikning aldida Xudagha teshekkür éytip oshtup yédi. ■

■ **27:29** «ular ... kémining keynidin töt lenggerni tashliwétip,..» — bu töt lenggerni (déngizgha) tashlashning meqsiti kémini toxtitish, elwette. ■ **27:32** «kémidiki qolwaqning arghamchilirini késip, uni leyli tip qoydi» — yaki «kémidiki qolwaqning arghamchilirini késip, uni déngizgha tashliwetti». ■ **27:34** Mat. 10:30. ■ **27:35** 1Sam. 9:13; Yuh. 6:11; 1Tim. 4:3.

³⁶ Shuning bilan hemmeylen gheyretlinip ghizalinishqa bashlidi

³⁷ (kévide biz jemiý ikki yüz yetmish alte kishi iduq).

³⁸ Hemmeylen qorsaqlirini toqlighandin kéyin, kémini yéniklitish üçün, kémidiki bughdaylarnimu déngizgha tashliwetti.

Kémining gherq bolushi

³⁹ Tang atqanda, kémichiler quruqluqning ne ikenlikini tonumidi. Lékin uningdiki bir qumluq qoltuqni bayqap, kémini bir amal qilip shu yerde uruldurup quruqluqqa chiqarmaqchi boldi.

⁴⁰ Ular aldi bilan lenggerlerni boshiwétip, ularni déngizgha tashliwetti. Shuning bilan bir waqitta, kémining ikki yónilish paliqining baghlirini boshitip, ularni chüshürüwetti. Andin kémining béshidiki yelkenni shamalgha chiqirip, kémini qumluqning qirghiqigha qaritip mangdurdi. ■

⁴¹ Emdi ikki éqim bir-birige uchrashqan yerge kirip qélip, ular kémini qiraqqa soqturuwaldi; kémining béshi déngiz tégige urulup pétip, midirli-may qaldi, lékin kémining arqa teripi dolqunlarn-

---

■ 27:40 «kémining ikki yónilish paliqining baghlirini boshitip, ularni chüshürüwetti» — déngiz shundaq küchlük dolqunlighanda, bu palaqlarni déngizgha chüshürüshning paydisi bolmaytti. Shunga ular dexli bolmisun üçün palaqni bir-birige chétip kémige déngizdin kötürüpraq baghlap qoyghanidi. Uni eng axirqi qétim ishlitishke bolatti, eger qattiq dolqunda buzulup ketse amal yoq bolatti.

ing zerbisi bilen chuwwulup k  tishke bashlidi. ■ ■

⁴² Leshkerler mehbuslarning sugha sekrep q  chip k  tishining aldini   lish   ch  n, hemmisini   lt  r  wetmekchi boldi. ■

⁴³ L  kin y  zb  shi Pawlusni qutquzushni xalighan bolup, leshkerlarning bundaq qilishigha yol qoymidi. U aldi bilen su   z  shni bilidighanlarning sugha ch  sh  p qirghaqqa chiqishini,

⁴⁴ qalghanlarning bezilirini taxtaylarga, bezilirini k  mining chuwwulup ketken parchilirigha   silip, qirghaqqa chiqishini buyrudi. Shundaq boldiki, hemmeylen qutulup saq-salamat quruqluqqa chiqti.

28

Malta arilida

¹ Biz qutulup saq-salamat qirghaqqa chiqqandin k  yin, u aralning Malta dep atilidighanliqini bilduq.

² Yerlik xelq bizge intayin m  hribanliq bilen muamile qildi; ch  nki u chaghda yamghur y  ghip,

---

■ **27:41** «Emdi ikki   qim bir-birige uchrashqan yerge kirip q  lip, ular k  mini qiraghqqa soqturuwal-di» — bashqa birxil terjimisi: «K  me qirghaqqa yetk  che d  ngiz astidiki qum d  wisige urulup p  tip qaldi». ■ **27:41** 2Kor. 11:25. ■ **27:42** «Leshkerler mehbuslarning sugha sekrep q  chip k  tishining aldini   lish   ch  n, hemmisini   lt  r  wetmekchi boldi» — rimliq eskerler mehbuslarni qachurup qoysa   zliri   l  m jazasigha mehkum bolatti.

hawa soghuq bolghachqa, ular gülxan yéqip bizni kütüwaladi. ■

³ Pawlus bir baghlam otun térip kélip otqa tashliwidi, issiqtin étilib chiqqan bir zeherlik yilan uning qolini chishliginiche chaplishiwaldi.

⁴ Shu yerlikler Pawlusning qoligha yépiship turghan yilanni körüp, bir-birige:

— Bu adem choqum bir qatil iken! Déngizdin qutulup chiqqan bolsimu, «Adilliq» uning tirik qélishigha yol qoymidi, — déyishti. ■

⁵ Lékin Pawlus yilanni otning ichige silkip atti, özi bolsa héchqandaq zexim yémidi. ■

⁶ Xelq uninggha bedini ishship kétidu yaki u tuyuqsiz yiqilip ölidu dep qarap turatti. Lékin uzun waqit qarap turup, uningda héchqandaq binormal haletning bolmighanliqini körüp, oylighindin yénip:

— Bu bir ilah bolsa kérek! — déyishti. ■

⁷ U yerning etrapidiki yurtta, aral bashliqi (Publiyus dep atalghan)ning birnechche yer-étizliri bar idi. U bizni öyige bashlap, üç kün qizghin méhman qilip kütti.

⁸ U chaghda shundaq boldiki, Publiyusning atisining qizitmisi örlep, tolghaq bolup yétip qalghaniken. Pawlus uning yénigha kirip, dua qilip üstige qolini tegküzüp, uni saqaytip qoydi.

■ **28:2 «yerlik xelq bizge intayin méhribanliq bilen muamile qildi»** — «yerlik xelq» dégen ibare grék tilida «saqallqlar» déyilidu. Bu söz ularning yat tilliq (démek, ibraniy, grék yaki latin tilliq emes) ikenlikini körsitidu. ■ **28:4 «Déngizdin qutulup chiqqan bolsimu, «Adilliq» uning tirik qélishigha yol qoymidi»** — «Adilliq» dégen ular choqunidighan butlardan biri bolghan ayal ilah bolsa kérek. ■ **28:5** Mar. 16:18; Luqa 10:19. ■ **28:6** Ros. 14:11.

9 Shuningdin kéyin araldiki qalghan késellerning hemmisi uning aldigha kélip, saqaytildi.

10 Ular bizning hörmitimizge nurghun sowghat-larni béghishlighan bolup, axirda bu yerdin yene yolgha chiqqan waqtimizda, bizni yolgha lazimliq nerse-kérekler bilen teminlidi.

Maltadin Rim shehirige bérish

11 Malta arilida Iskenderiyedin kelgen, béshigha «Samawiy Qoshkézek» ilahlrining neqishliri oyulghan bir kéme qishlighanidi. Aralda üç ay turghandin kéyin, bu kéme bilen yolgha chiqtuq. ■

12 Sirakoza shehirige kélip, u yerde üç kün turduq.

13 Andin aylinip méngip, *Italiyediki* Régiyum shehirige kelduq. Etisi shamal yónilishi ózgirip jenubtin chiqishi bilen, ikkinchi kúni Putéoli shehirige yétip kelduq.

14 U yerde birnechche qérindashlarni taptuq, ularning ótünüshliri bilen biz ularda bir hepte turduq. Shundaq qilip biz Rim shehirige yétip kelduq.

15 Kéliwatqanliqimizdin xewer tapqan shu yerdiki qérindashlar bizni qarshi élish üçün sheherdin chiqip hetta «Apiyus baziri»ghiche, *beziliri* «Üch Saray»ghiche kelgenidi. Pawlus ularni körgende, Xudagha rehmet éytip, gheyretlendi. ■

■ **28:11 «béshigha «Samawiy Qoshkézek» ilahlrining neqishliri oyulghan bir kéme»** — «Samawiy Qoshkézek» bolsa rimliqlarning choqun'ghan ilahliri «Kastor bilen Polluks» (grék tilida «Dioskuri») idi. Déngizchilar ularni déngiz seperlirini ongushluq qilidu, dep qaraytti. ■ **28:15 «shu yerdiki qérindashlar bizni qarshi élish üçün sheherdin chiqip hetta «Apiyus baziri»ghiche, beziliri «Üch Saray»ghiche kelgenidi»** — «Apiyus baziri» Rimdin 71 kilométr, «Üch Saray» 55 kilométr yiraq idi.

Pawlus Rim shehiride

¹⁶ Rim shehirige kirginimizde, yüzbéshi mehboslarni orda qarawul bégige tapshurdi; lékin Pawlusning birla közetküchi leshker bilen bir öyde ayrim turushigha ruxset qilindi. ■ ■

¹⁷ Üch kündin kéyin, u u yerdiki Yehudiylarning kattiwashlirini özi bilen körüshüshke chaqirdi. Ular jem bolghanda, u mundaq dédi:

— Qérindashlar! Men xelqimizge yaki atabowilirimizdin qaldurulghan örp-adetlerge qarshi héchqandaq ish qilmighan bolsammu, Yérusalémدا turghinimda tutqun qilinip rimliqlarning qoligha tapshuruldu. ■

¹⁸ Rimliqlar méni soraqqa tartip, mende ölüm jazasigha mehkum qilghudek birer jinayet bolmighachqa, méni qoyuwetmekchi boldi.

¹⁹ Lékin Yehudiylar buninggha qarshiliq bildürgechke, Qeyserge murajiet qilishqa mejbur boldum. Bularni déginim bilen, bu méning öz xelqim üstidin shikayitim bar dégenlikim emes.

²⁰ Shu sewebtin men siler bilen yüz körüshüsh we bu heqte silerge éytish üçün silerni bu yerge chaqirdim. Chünki bu zenjir bilen baghlinishning sewebi del Israilning kütken ümididir. ■

²¹ Ular Pawlusqa:

— Biz bolsaq Yehudiyedin sen toghruluq xet almiduq, yaki u yerdin kelgen qérindashlarning héchqaysisimu sen toghruluq birer yaman xewer ekelmidi yaki yaman gépingni qilmidi.

■ **28:16** yüzbéshi mehboslarni orda qarawul bégige tapshurdi»

— mushu sözler bezi kona köchürmilerde tépilmaydu. ■ **28:16** Ros. 24:23; 27:3. ■ **28:17** Ros. 24:12; 25:8. ■ **28:20** Ros. 23:6; 24:21.

22 Lékin séning pikiriringni anglighumiz bar. Chünki hemme yerde kishilarning *sen tewe bolghan* bu mezhepke qarshi sözlewatqanliqidin xewirimiz bar! — déyishti.

23 Shuning bilen ular Pawlus bilen körüshüshke bir künni békitti. U küni nurghun kishiler uning turalghusigha kelgenidi; u tang atqandin kechkiche ulargha *söz-kalamni* sherhlep, Xudaning padishahliqi heqqide toluq guwahliq béríp, Tewrat hem peyghemberlarning yazmiliridin neqil keltürüp, ularni Eysa toghruluq qayil qilishqa küchidi. ■ ■

24 Uning sözlirige beziler ishendürüldi, beziler ishinishni ret qildi. ■

25 Ular Pawlusning mundaq bir sözni qilishi bilen özara kélishelmey qaytip ketti. U mundaq dédi:

— Muqeddes Roh Yeshaya peyghember arqiliq ata-bowilirimizgha munu sözni del jayida éytqan:

26 — «Barghin; mushu xelqge mundaq dep éytqin: — «Siler anglashni anglaysiler, biraq chüshenmeysiler; Körüshni körüsiler, biraq bilip yetmeysiler. ■

27 Chünki mushu xelqning yürükini may qaplap ketken,

■ 28:23 «u tang atqandin kechkiche ulargha *söz-kalamni* sherhlep, Xudaning padishahliqi heqqide toluq guwahliq béríp, Tewrat hem peyghemberlarning yazmiliridin neqil keltürüp, ularni Eysa toghruluq qayil qilishqa küchidi» —

«Tewrat hem peyghemberlarning yazmiliri» toghruluq 24:14 we uningdiki izahatni körüng. Mushu yerde «Tewrat» grék tilida «Musaning (Tewrat) qanuni». ■ 28:23 Yar. 3:15; 22:18; 26:4; 49:10; Qan. 18:15; 2Sam. 7:12; Zeb. 132:11; Yesh. 4:2; 7:14; 9:5; 40:10; Yer. 23:5; 33:14; Ez. 34:23; 37:24; Dan. 9:24; Mik. 7:20. ■ 28:24 Ros. 17:4. ■ 28:26 Yesh. 6:9; Ez. 12:2; Mat. 13:14; Mar. 4:12; Luqa 8:10; Yuh. 12:40; Rim. 11:8.

Ular anglighanda qulaqlirini éghir qiliwalghan,
Ular közlirini yumuwalghan;
Undaq bolmisidi, ular közliri bilen körüp,
Quliqi bilen anglap,
Köngli bilen chüshinip,
Öz yolidin yandurulushi bilen,
Men ularni saqaytqan bolattim»». ■ ■

28-29 Shunga bilishinglar kérekki, Xudaning bu niyatliqi yat elliklerge ewetiliwatidu. Ular bolsa uninggha qulaq salmay qalmaydu! — dédi. U bu sözlerni éytqanda Yehudiylar öz-ara qattiq talash-tartish qiliship ketti. ■

30 *Pawlus* özi ijarige alghan öyde toluq ikki yil turdi we bu yerde uning bilen körüshüshke kelgen hemme kishilerni qobul qilip,

31 tolimu yüreklik bilen hem héch tosalghugha uchrinmay, Xudaning padishahliqini jar qilip, Reb Eysa Mesihke dair heqiqetlerni yetküzüp telim berdi.

■ 28:27 «Chünki mushu xelqning yürikini may qaplap ketken, ... undaq bolmisidi, ular közliri bilen körüp, quliqi bilen anglap, köngli bilen chüshinip, öz yolidin yandurulushi bilen, men ularni saqaytqan bolattim» — «Yesh.» 6:9-10din neqil keltürülgen. ■ 28:27 Yesh. 6:9,10. ■ 28:28-29 «U bu sözlerni éytqanda Yehudiylar öz-ara qattiq talash-tartish qiliship ketti» — mushu sözler bezi kona köchürmilerde tépilmaydu.

Muqeddes Kalam (latin yéziq)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in
Latin script

Copyright © 2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-09-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Dec 2025 from source files dated 12 Dec 2025

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5